

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

Erroris Massiliensium & opinionis quorundam Recentiorum παραλλήλων & Statera. In qua discrimen utriusque sententiae παραλλήλως indagatur, & compluribus notis perspicuè ostenditur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

ERRORIS MASSILIENSIVM
 ET
 OPINIONIS QVORVNDAM
 RECENTIORVM
 ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΝ
 ET
 ΣΤΑΤΕΡΑ.

In qua discrimen utriusque sententiæ παραλλήλως in-
 dagatur, & compluribus notis per-
 spicue ostenditur.

P R Æ F A T I O.

In quo causa, & fructus hujus scriptionis; Propositio,
 & partitio dicendorum.

Sententias
 vestras pro-
 didisse, su-
 perabile est.
 Hieron. Ep.
 ad Cresiph.

QVIA hæreses novisse, refutasse est, ut jam olim rectè S. Hieronymus dixit, errorem totum Semi-Pelagianum, prout à Presbyteris Massiliensibus assertus fuit, articulatim, quasi anatomicè dissectum, Lectorum, oculis duobus postremis libris de Pelagiana hæresi exposuimus: difficiliora quoque capita, ex quibus nervorum, venarum, artuum reliquorum textura necitur, & vigor aut virus in totum corpus fuit, sigillatim & sparsim explicuimus & refutavimus: ut non difficile Lector perspicax ex ijs ratiocinando deprehendere & concludere possit, quid de singulis commentis, quibus instructus sui, existimari debeat. Ex quo & alius fructus colligi poterit; ut de assensibus quibusdam opinionibus hujus temporis, facilius judicium ferri queat. Morborum enim veterum cognitio, non eam ob causam tantum utilis est Medicis, quòd mentem rerum antiquarum disciplinis imouat; sed in primis quòd ex similibus aut dissimilibus symptomatum serie, quæ nostrâ quoque ætate in corporibus sese manifestant, certi aliquid de sanitate eorum & ægritudine, de medicinis adhibendis prohibendisque statuunt. Sed quia non est cuiuslibet, symptomatum omnium, quæ in erroribus illis antiquis, & opinionibus novis apparent, similitudinem aut dissimilitudinem animadvertere; hinc contingit, ut antequam ad amulsum singula excusserint, & contulerint, error ab eis non semel pro veritate capiatur, & tanquam error veritas fugiatur.

Cui malo, ut pro illa charitate, quam Ecclesiæ filijs fratribus meis infirmioribus debeo, remedium aliquod asseram, non abs re fore credidi, si examen instituerem erroris veteris Massiliensium, & opinionis cuiusdam novæ, quæ hæc ætate viget. Duæ quippe sunt hoc tempore capitales opiniones de gratiâ & prædestinatione Sanctorum, quæ inter se de sancti Augustini sensu, ipsaque veritate magnâ contentione confligunt. Vna decretum in Deo ponit absolutum, quo certos sibi per Christum liberandos ex massa damnationis elegit ante omnem prævisionem operum sive meritorum, quos velit salvos facere, quosque ad salutem efficaci quadam gratiâ consentum ipsum secum afferente perducit. Alia ex opposito statuit, nemini ulla merita ante prævisum consentum & cooperationem voluntatis ejus cum gratiâ: cujus quidem influxum esse talem tradit, ut sit in potestate voluntatis, eam efficacem vel inefficacem reddere pro suo beneplacito: esse quippe in hac habitus subjectam voluntati, ita ut eâ uti vel non uti possit, eam efficientem aut cassam reddere,

reddere, ut visum fuerit. Opinio videtur à Ludovico Molina excogitata aut expolita; quam Lessius, Vasquez, & alij non pauci celebres Scriptores amplexi sunt è Societate Iesu: cui etiam ipsa, si Scriptori Societatis credimus, in publico Theatro totius orbis Romæ adversus Antagonistas patrocinata est: ut non immeritò Societatis opinio vocari possit. Nam ea de re Iacobus Fuligattus è Societate Iesu Auctor vitæ Eminentissimi Cardinalis Bellarmini: *Quam sententiam etsi aliqui, eò quòd ex unius privati Scriptoris nata ingenio erat, minime censebant defendi debere à Societate universa: at tamen ij qui tum præerant, aliter declarant; tum quia nostrorum Professorum pars maior in Academijs eam tuebatur; tum verò quia indicabatur in primis idonea ad nostri ævi hæreses pervincendas.* Lessius quoque de eadem ista sententia, quotenus gratiæ influxum tangit, in opusculo de gratiæ efficaciac, dicit: eam tenet Molina, & nostra Societatis Theologi. Franciscus etiam Suarez, & alij plures, quamvis de Electione ad beatitudinem aliquid diversum ab istis dicant, ut propterea mediam quasi sententiam teneant, in modo tamen influxum explicando, quem habet gratia, nihil quod quidem spectet ad propositum nostrum, discrepant. Nam illa prædestinatio divinæ voluntatis, quam respectu operum ante prævisionem absolutam cooperationis humanæ voluntatis ipse ponit, modum influendi gratiæ, neque mutat, neque attingit. Vnde Lessius opusculum Suarez de auxilijs, *erudito Lectori ad rem intelligentiam abinde sufficere posse tradit:* Et ipse Suarez Molinæ opinionem profiteretur non esse falsam, sed diminutam. Nimirum quia & ipse verissimè esse sentit, quod gratiæ efficaciac à voluntatis nutu & cooperatione dependet, ita videlicet, ut ea quam tradit gratia, non sit aliud nisi adiutorium quoddam potentiale sine quo non; quod quantum ad usum ita sit subditum voluntati, sicut ipsa sibi potentia vel habitus ejus: & quod ipsa possit efficax in actu secundo, seu efficiens, vel casualium reddere. *quod, inquit, gratia congrua non sit, neque efficax, non aliunde quam ex eorum voluntate provenit.* Quibus similia frequenter tradit. Vnde Tannerus de sententijs istis, quantum ad istum articulum, iudicium ferens dicit, *Fortè ad modum potius loquendi, quam ad rem ipsam pertinere differentiam, quæ inter eas intercedit.* Itaque iuxta istum explicandæ gratiæ modum auctores isti liberum arbitrium cum prædestinatione & gratia tanta facilitate conciliant, ut propter facilitatis magnitudinem sententiam suam etiam veram esse concludant: *Quòd tam facile ut perspicuè illa quatuor, ex capite præsentia materia, cum arbitrij libertate coherant, signum est manifestum, nos integram legitimanque rationem conciliandi ea omnia tradidisse.* Et aperte profiterentur non majorem esse difficultatem conciliandi liberum arbitrium cum prædestinatione, quam cum præsentia: quamvis quando à se amoliuntur Semi-Pelagianii erroris invidiam, rem facillimam & omnibus obviam intelligere non potuisse Massilienses, persuadere conentur. Atque istam quidem de concordia gratiæ & liberij arbitrij sententiam, ex unius hominis Molinæ ingenio natam, ille quem dixi Fuligattus non immeritò tradit. Nam ipse Molina ingenue quædam loco profiteretur: *Quia res est magni momenti, ac valde lubrica; & hæc nostra ratio conciliandi libertatem arbitrij cum divina prædestinatione, a NEMINE QVEM VIDERIM, huc usque tradita; ideo satis hæc duxi paulò fufius explicare.* Augustinum verò sub quasi caligine constitutum non advertisse veram istam conciliandi rationem, ideoque multos ex fidelibus nostrum in modum turbasse sententiam eius. Quòd si tamen hæc sententia sua de prædestinatione sancto Augustino ceterisque Patribus proposita fuisset, non dubitat, *quoniam unanimi consensu fuisset comprobata.* Ita vir de sententiæ suæ novitate candidè, & forsan verè. Sectatores tamen ejus cum perpenderent, quicquid in hac materia novi extra sanctum Augustinum traditur, non minus de falsitate, quam novitate esse suspectum; eaque de causa invidiam difficulter ferre possent, quod in re tam lubrica & magni momenti sententiam aliterent, quam nec factus Augustinus, nec sanctus Thomas, nec sancti Patres ad Molinam usque tradidissent; summo conatu nisi sunt eam sancti Augusti pallio supponere, in eamque rem eò usque profecerunt, ut eam opinionem, quam primus inventor ejus se suo ingenio peperisse gloriatur, ipsissimam Augustini mentem esse non dubitent; in quam proinde necesse est, imprudentem casu Molinam incidit. Denonstrant hoc plerumque tam infelicitè, ut ipsi qui Augustini principia paulò penitus imbibere, miseratione haud scio an indignatione digniores esse videantur. Tantopere quippe à vera sancti illius Doctoris mente discrepant, ut ad evitanda omnia ejus principia, quæ immobiliter adversus holles gratiæ fundaverat, interpretationes eorum collimare crederes: atque ipse Augustinus, si revivisceret, vix in eorum scriptis de gratiæ & prædestinatione, ullum velligium doctrinæ suæ cælestis agnosceret; sed eam fortè in omnibus capitibus nobilioribus, in o in omnibus penè membris minutoribus, arterijs, atque venis, cum sententiâ à se repudiata consentire judicaret. Quod ne temerè dixisse videar, utriusque sententiæ varia pronuntiata & a prædestinatibus asseram, & in quo conveniant, differant, (in nonnullis enim differunt) se invicem superent, & superentur, ex Augustiniana doctrinæ norma, quanta potuero sinceritate & veritate patefaciam.

Proderit hic labor meus tam sapientibus quam insipientibus, ut spero, plurimum. Nam illi qui sciunt utriusque sententiæ convenientiam aut discrepantiam, habebunt in promptu utriusque testimonia verbis ipsorum Auctorum expressa: & in ijs ipsis, universam ejus anatomiam uni oculorum obtutim expansam: qui vero nesciunt, habebunt utriusque haud mediocriter arripienda veritatis & fugienda falsitatis adiutorium. Ex quo & alia utilitas non contemnenda consequetur, quòd, quia quædam non satis maturè ponderata istius opinionis patronis imponuntur; & ab ipsis vicissim quædam tanquam Augustini sensa securè animo eoque propugnantur, erroris invidia pariter & periculum dissipabitur. Itaque totum opusculum in quinque capita, quasi

Fac. Fuligattus, è Societate Iesu lib. 3. c. ult. 7. sic Cardini Bellarm.

Lib. de grat. efficaciac. 2. n. 9.

Less. in præfat. ad lect. libri de grat. efficaciac. Suarez lib. 3. de auxilijs. 7.

Suarez lib. 3. de auxilijs. 15 n. 11.

Tanner disp. 6. de grat. q. 2. dub. 2. Molin. q. 14. a. 13. disp. 53. memb. 2.

Less. lib. de prædest. sc. 6.

Molin. q. 23. a. 4. & 5. disp. 1. memb. ult. lib. mem. 6. & mem. 11.

quasi in generalia membra partiemur. Ex quibus declarabitur,

Primum, Quo pacto in oppugnanda electione hominum, seu completa predestinatione discrepent aut conveniant.

Secundum, Quomodo in oppugnanda gratia efficeat.

Tertium, Quae sit inter gratiam ab utrisque traditam convenientia, aut discrepantia.

Quartum, Quid predestinationi apud utroque commune, quid proprium.

Quintum, Quibus utriusque armis pugnaverint, quibus gradibus in illam sententiam lapsi sint.

Invadi, quantum licuit, brevitati, ut instar succincti compendij seu Commonitorij hoc opusculum esse possit multarum rerum, quae sparsim & diffusim in Augustino nostro ex Augustino disputata & probata sunt. Quam ob causam ne eadem cum tædio forsitan repeterentur, ad ea loca illius operis latioris frequenter remitto, ubi latius discussa sunt: quae ne pigeat, quæso, consilere, quisquis plenius forsitan alicui difficultati satisfactum esse velit. Argumenta, quibus utriusque veram Predestinationem & Gratiam impugnant, profero tantum, non discuto, neque solvo; eo quod alijs locis in totius operis decursu hoc abundè præstitum sit.

C A P V T P R I M V M.

Quo pacto in oppugnanda Electione hominum, seu completa predestinatione discrepent, aut conveniant.

N O T A I.

Utrique ex horrore predestinationis illius absolute, aliam sententiam excogitarunt molliorem.

AD primum igitur quod spectat, vera ratio cur Massilienses novam viam sibi aperendam judicaverint, ad declarandam predestinationem & gratiam Dei, non fuit alia nisi horror propositi divini, seu constitutionis Dei humanae preventis voluntates: qua ipse definitum salvandorum numerum sibi eligit pro suo beneplacito.

Apud Prof. in epi. ad Aug.

Sic enim aiebant apud Prosperum, quod utraque parte superflus esset labor, si neque reiectus ullà industria possit intrare, neque electus ullà negligentia possit excidere: quoquo enim modo se egerint, non posse aliud erga eos, quam Deus deservit, accidere.

Ibidem. Vide lib. 7. de heresi Pelag. 1. 5. 6. 7.

Sub hoc ergo predestinationis nomine dicebant, fatalem quandam induci necessitatem. Quae de re videnda sunt quæ diximus latè libro septimo de Hæresi Pelagiana: ubi perspicuè per multa capita patefecimus, unicam causam erroris à Massiliensibus excogitati, esse fugam illius divinae constitutionis, seu predestinationis de salute hominum, quæ preveniendo eorum voluntates, alios ex massa eligit ad salutem, alios pro meritis damnando rejicit, prout placuit Creatori. Quod propositum à Deo intelligebant conceptum, preveniendo voluntates hominum, non solum de conferenda fide, sed etiam & maxime omnium, de ipsa æterna salute, seu beatitudine. Nam ideo conquirentur, sub incerta spe, pertingendi scilicet ad finem totius statij jam definitum, cursum non posse esse constantem: cum si aliud habeat predestinantis electio, causa sit ammittentis intentio. Ideo conquirentur, quod utriusque parte superflus labor futurus sit, si neque reiectus ullà industria possit intrare, neque electus ullà negligentia possit excidere à

A salute, quam ei dandam Deus definiverat. Hoc enim pacto doctrinam S. Augustini accipiebant. In quo utrum fortassis hallucinati sint, mentem profundi Deætoris non satis assequendo, an rectè senserint, alia questio est, de qua suo loco diximus. Hoc saltem constat, istà veluti teterrimà larvâ, quæ in Augustini scriptis esse videbatur, terribitos, aliam sententiam fabricandam suscepisse.

Idem omnino est lapsus erroris istis recentioribus. Agerrimè quippe ferunt id quod à multis traditur, Deum preveniendo voluntates hominum pro suo beneplacito, de æterna eorum salute & perditione, adeoque de bonis operibus eorum decernere, prout placuit Creatori. Itaque passim sententiam Augustini duram vocat Molina. Quæ de re integros libros ipse, Lessius, & alij scripserunt. Vt enim absurda videntur, quæ ex ista sententia videntur eis perspicuè & magno numero sequi, gratiam quandam protulerunt congruam voluntati, cum qua operetur aut cesset, prout liber: & isti gratiæ predestinationem congruentem, qua nihil Deus non solum de æternâ hominum salute, sed neque de fide, vel perseverantia, vel meritis, vel ullo opere bono hominibus largiendo quicquam statuit, nisi vel absolute, vel certè conditionatè prævisâ singulorum voluntate. Vnde alicubi Lessius: Modus electionis indicat modum intentionis: sed tota gratia preveniens, quam Deus predestinatis preparavit, talis est, ut eâ posita opus bonum relinquatur libero arbitrio sic instructo, adeo ut tam facile sit illi se melinare ad malum, vel omissionem eius, quam ad eius effectum, sicut in Angelis & primo homine proportionaliter loquendo factum. Rursus gratia preparata electis non dicitur, nisi à gratia reprobatorum, nisi effectu & cooperatione, quæ pendet à libertate nostra: atqui talis preparatio meliorum non indicat intentionem Dei absolutam, sed conditionalem, sicut ostensum est in causa Angelorum.

Lib. de prob. & reprob. facti. 2. n. 54.

N O T A

NOTA II.

Nasci ex ea fatum causantur.

Causa vero, cur illi quos diximus recentiores Scholastici tam opere propositum ipsum abhorreant, multa profecto sunt, & eis valde videntur graves: inter quas illa non postremo loco ab eis nun eratur, quod huiusmodi predestinationis salvandorum, non aliud quam Gentium fatum esse videatur. Hanc esse unam abhorrentia suae causam passim profitentur. Valquez disputans de decreto talis predestinationis, seu electionis: Tale decretum non dubitent Augustinus & Patres FATALE appellare, quod similitur nobis necessitatem imponeret. At gelium non minuit, quia sensum ipsius non assequitur. Lessius: Nihil videtur magis producere torporem, mororem, & desperationis motus, quam persuasio illa, de omnibus & singulis absque illo operum merito, iam firmiter esse statutum: Res omnes sic assignari, ut omnia eveniant, sicut absolutis his, & INFLEXIBILIBUS ET PLUS-QUAM ADAMANTINIS DECRETIS EST SANCTAM. Cujusmodi decreta locis alijs nominantur a fatum, b fatam plusquam adamantinam, c fatum inevitabile, d fatalem necessitatem, e & vltima b. c. m. u. fato obligatam esse.

Valq. 1. p. disp. 89. c. 10.

Lessius de predest. lib. 6. n. 79.

Lessius de gra. officio c. 3.

ibid. c. 16.

ibid. c. 3.

Molina q. 23. a. 4. & 5.

disp. 1. m. m. 72.

Lessius de p. 3. n. 12.

Faulst. lib. 1. cap. 12.

Pres. 4. p. 10.

ad August. 10. lib. 7. c. 5. p. 9.

Eadem prorsus fuit querela Massiliensium, de eadem illa predestinationis constitutione, quae humanas praevenit voluntates, Vocabant enim eam totale decretum, & fatalem legem: Sub pietatis fronte, inquit Faulstus, gentilitatis malum, & inter gratia vocabulum, absconditum erit fatale decretum. Et capite duodecimo: Recedat hinc originalis definitio, vel fatum. Et de Massiliensibus Prosper: Ea quae ad fato ratiocant, neque ipsam quidem operant (saeculum Augustinum) in cuius libris copiosissime huiusmodi destruntur errores. Quae de re qui plura cupit, videat quae libro septimo de Haeresi Felagiana dicitur.

NOTA III.

Tolli libertatem arbitrij.

Secunda horrois ratio est laeso lib. ertatis, ut quae per huiusmodi decretum prorsus pereat. Virget eam Lessius vehementer, putans omnino per huiusmodi decreta, quae ante omnem praevisionem futurorum gloriae & merita hominibus praefinit, tolli perfectam libertatem, sive homo decreta illa sciat hinc nesciat. Et Molina: Certe non video, quam ratione potentissima libertas arbitrij tolli, quam experimur, quaeque tam aperte in Scripturis sanctis traditur, cum divina predestinatione ita explicata coherere valeat. Eundem interitum libertatis ex illa predestinatione secutorum conficit Valquez: quis, inquit, omnino liberum non habet huius qui electi sunt, non consequi coronam, ac proinde libertas eorum laeditur, & impeditur. Quod ibidem exequitur latius. Gregorius de Valentia idem laxum voluit.

Lessius de predest. lib. 6. n. 79.

ibid. c. 16.

ibid. c. 3.

Molina q. 23. a. 4. & 5.

disp. 1. m. m. 72.

Lessius de p. 3. n. 12.

Faulst. lib. 1. cap. 12.

Pres. 4. p. 10.

ad August. 10. lib. 7. c. 5. p. 9.

Massilienses etiam in ista eadem texenda querimonia praesultores fuerant. Ita Faulstus in libris suis: Aperte ostendit Paulus, statum ho-

Faulst. lib. 1. cap. 12.

A minus non pro constitutione Dei, sed pro arbitri libertate posse versari. Et alibi: Quamlibet, interemptior arbitri ut alteriusque partem omnia ex predestinatione statuta & definita esse pronuntiat. Sed de ista querela infra pluribus, cum ad gratiam, predestinationis effectum, ventum fuerit.

NOTA IV.

Afferri desperationem.

Tertia abhorrenda istius predestinationis ratio est, quia talis Dei constitutio, quae praevenit hominum voluntates, nihil aliud nisi desperationem quandam salutis afferre nata est. Quod incommodum tanquam gravissimum sapienter recentiores & vehementer inculcant. Nam Lessius de huiusmodi predestinatione loquens: Gravissima profecto est ista animi afflictio, & interdum tanta, ut homines ad desperationem, & mortem spontaneam arguant. Et in eodem libro alio loco: Persuasio de absoluta electione, ante omnem operum praevisionem, nescio quid sit utilis, nisi ad licentiam vitae, & desperationem. Et mox: Quorsum ista d. trima pertinet, nisi ad incitandum hominibus desperationem? Molina similiter queritur, Quod hoc sententia occasio nem praeberet hominibus despondendi animo, ne dicam desperationis.

ibid. c. 4.

Lessius de predest. ad Lector.

ibid. sect. 3. n. 31.

ibid. n. 32.

Molina q. 23. a. 4. & 5.

d. sp. 1. membr. 6.

Fluxit & ista ex Massiliensium fonte querimonia. Nam apud Prosperum dicunt: Ex utraque parte sperant non lab. rem fore, si neque relictus nulla indigna possit mutare, neque electus ulli negligentia possit excidere. Quosque enim modo seegerit, non posse aiud erga eos, quam Deus deservit, addere, & sub incerta spe, cursum non posse esse constantem. &c. De qua desperationis querela identidem Augustinus, & Hilarius ad Augustinum: His sanctitatis tuae verba ita moerentur, ut dicere quamdam desperationem hominibus exhiberi. Et Faulstus: Quid enim ultra speret, quem iam gratia summi saeculi In quo e contrario non desperet, quem praesentio videntur damnavit? Ipsissima videbent, quod in ista predestinatione quam dixi, recentiores male habet.

Prosper ad Aug.

ibid. c. 17.

ibid. c. 17.

ibid. c. 17.

ibid. c. 17.

ibid. c. 17.

NOTA V.

Induci socordiam, torporem, & ignavia.

Præcedenti querela vicina prorsus alia est, quod ista de predestinatione persuasio socordiam, torporem, ignavia afferat hominibus Christianis. Quid enim laboret aut sollicitus sit, qui se predestinatum, inquit, esse putet? Audi Lessium sepe stomachantem: Nihil videtur magis inducere torporem, mororem, & desperationis motus, quam persuasio illa de omnibus & singulis absque illo operum merito iam firmiter esse statutum, & res omnes sic assignari, ut omnia eveniant, sicut absolutis illis inflexilibus, & plusquam adamantinis decretis est sanctorum. Et multo superius: Videtur plane hic modus electionis tollere omnem sollicitudinem bonorum operum, & salutis, &c. Rursus non est quod sim sollicitus ut bonis operibus, aut perseverantia, quia hoc omnino nihil cum omnibus suis circumstantiis sunt decreta. Et infra:

ibid. c. 17.

ibid. c. 17.

Lessius de predest. lib. 6. n. 79.

ibid. c. 17.

ibid. c. 17.

ibid. c. 17.

ibid. c. 17.

ibid. c. 17.

Vid. Et infra: *Cur ergo sum sollicitus? Sit potius (ut humano more loquar) sollicitus ille, ut decreta ipsius impleantur. Addit & ratiocinationem: Vel sum de numero Electorum vel non sum &c. & concludit utrimque nullam sollicitudinem adhibendam esse. Consentit & in refricanda ista querimonia Ludovicus Molina in loco quem citavimus: ubi dicit, quod hac sententia occasionem præbet hominibus seignis operandi.*

Loco supra citato

Prof. Epist. ad Aug.

Idem ipsum & Massiliensibus permolestum fuit. Nam ideo dicunt apud Prosperum, hoc propositum vocationis & lapsis curam resurgendi adinere, & sanctis occasionem teporis asserre: quod est ipsissimum istud, quod Molina dixit. Et causam addunt, quam jam supra dedimus, Eo quod utraque parte superius labor sit &c. Quoquo enim modo se egerint, non posse aliud erga eos, quam Deus desinit accedere. Nonne est illa ipsa Lessij ratiocinatio? Et uberius: Removeri itaque industriam, tollique virtutes, si Dei consuetudo humana præveniat voluntates. Unde & Faustus dicit, in illa sententia illustres viros per quietem & insidiam coronari.

Lib. 1. c. 11.

NOTA VI.

Studium virtutis retundi.

Sicut autem in animo sollicitudo, ita in opere conatus omnis ex ista electionis persuasione retundi videtur. Inculcant & istud incommodum in hac sententia recentiores aliquoties. Omne studium, inquit Lessius, bonorum operum elidetur. Et alibi: Nulla incerta excides; nulla diligentia inpræbit.

Les. de præf. sect. 1. in præf.

In Epist. Prof. ad Aug.

Et hoc ipsum ex Massiliensibus desumptum est, qui conquerebantur, quod si aliud habeat prædestinantis Electio, cassa sit ammittis intentio. Et in eadem Epistola dicunt, quod superflua erit industria & laboris indictio, cuius studium cessante Electione frustrandum sit.

Ibid.

NOTA VII.

Incitari homines ad licentiam ac dissolutionem vite.

Quod si homines à studio laboris ac virtutis ista sententia retrahere eis videtur, non minus iuste se conqueri putant, quod ad licentiam ac dissolutionem vite potenter incitet: Qua de re ita Lessius: *Andivi multos doctissimos & optimos viros eam (sententiam de electione ante prævisa opera hominis) hoc nomine graviter accusare, quod metuerent sibi esse vitæ licentiam, si eam inanimam demississent. Et ibidem, quod expensa ista sententia pareret scandalum & vitæ licentiam. Urget istud incommodum præse Gregorius de Valentia hoc syllogismo: Si prædestinatus sum quicquid hoc tempore faciam, certissime tandem salvabor. Consultum igitur erit personis quibuscumque potero voluptatibus. Si autem non sum, similiter etiam quicquid iam faciam, certissime tandem condemnabor. Fruar igitur iam quibus potero voluptatibus &c.*

Les. lib. de præf. sec. 2. ratione 10.

Ibid.

Disp. 1. g. 23. in 1. perie. pauli. 4. in Coroll.

Sed ista quoque querimonia ex illa ipsa Massiliensium officina prodijt, unde etiam

A Gregorius de Valentia & socij eius didicisse videntur. Commemorat enim ipse in eodem loco Monachum quendam simili argumentatione commotum ex Augustini Monasterio, teste ipso sancto Augustino, velut canem ad vomitum, ad sæculi voluptates esse conversum. Vbi memor esse debuisset, sanctum Augustinum ibidem adversus Massiliensium similem syllogismum prædestinationi à se tradita objectum acriter disputare: *Ista cum dicantur, inquit Augustinus, ita nos à consuetudine Dei vera gratia, & à consuetudine secundum eam prædestinatione sanctorum, deterere non debent: sicut non deterremur à consuetudine præscientia Dei, si quis de illa populo se loquatur, ut dicat: Sive nunc recte vivatis, sive non recte, tales vos eritis postea, quales vos Deus futuros esse præcavit, vel boni, si bonos, vel mali, si malos.*

Lib. de dog. p. 15.

NOTA VIII.

Laudem detrabi operibus bonis.

Dinde etiam illud in hac sententia prædestinationis istius moleste ferunt, quod omnis laus ab operibus bonis tolleretur, quæ tam omnipotenti Dei voluntate hominibus ex vi prædestinationis decreta sunt. De iustis dicent, inquit Lessius: *Quid mirum, si isti bona opera secerant, si perseveraverunt, si salvati sunt? Deus enim illos præ cæteris absolutè voluntate ad gloriam selegit: Deus omnia & singula eorum bona opera cum omnibus suis circumstantiis, & perseverantiam in gratia ante omnem prævisionem futurorum præcavit. Quid laudis habet talia bona facere, quæ spectato Dei decreto, impossibile erat omittere? Et alibi contendit per istam electionem & operum præhensionem derogari: *Laudis & glorie sanctorum, quæ in eo sita est, quod absolute potuerint transgredi, & omittere bona quæ fecerunt, & tamen non sunt transgressi, ut Ecclesiastici trigesimo primo dicitur. Parva enim videtur laus facere bona, quæ tantis decretis, & tanta providentia curâ sunt preparata & vallata, ut absolute omitti nequeant. Quæ querela ex ista radice nascitur, quasi libertas arbitrij ex Dei prædefinitione laederetur. Antiqua & raucida est etiam ista objectio.**

Lib. de præf. sect. 2. n. 13.

Ibid. n. 17.

Quæ jam olim in Semi-Pelagianorum adversus prædestinationem luctantium solo nata fuit. Sic enim Faustus, quò nemo molestius ejus immobilitatem tulit: *Erga hominem nostrum non poterimus laudis conferre palmam, si voluntas necessitate servare naturam. Præmiserat enim paulo superius: Cui natura prima ista sit laudis occasio, ut peccare possit & nolit. Ex prædestinatione enim necessitatem nasci, & libertatis istius indifferentis interitum, eodem modo, ut recentiores, asstimat, & non semel docet, ut infra cum de gratia efficacis incommodis loquemur, ostendendum est.*

Faust. lib. 4. cap. ult.

NOTA

NOTA IX.

Orationes refrigerare, aut extinguere.

Nec minus malum ex parte orationum, quas frequentat Ecclesia, recentiores ex ista prædestinatione, quæ voluntates hominum antegreditur, sequi putant. Illas enim vel frigidas fore, vel extinctum iri, si vera est illa sententia, arbitrantur. Qua de re Valquez in illa citata disputatione octogesima nona in primam partem ad verbum electionem illam ante prævisa opera: *Frustra dicentur: Adveniat regnum tuum, si illud consequi aut amittere in nostra positum non est libertate, nec ex nostra oratione nullo modo pendet. Sed umbram suam timet, quasi verò nihil à libertate vel oratione nostra penderet, quod à Deo ut fiat constitutum sit. Eodem quippe modo ratiocinabantur Massilienses, prout ipsemet in eodem loco testis est, hallucinando putans alio se, alio Massilienses collimasse, ac diversam ideo utrorumque esse rationem. Illos tamen hujus querelæ in geminandæ auctores & præceptores sibi fuisse adijciendo tellatur: *Sic in jerebant Massilienses, inquit, contra Augustinum, dum de electione ad gratiam esset sermo. Quod quamvis esset verum, nihil futiitati illius querimonie officeret. Sed quid Faustus puridissimus ille Semi-Pelagianus? Nonne contra totam prædestinationem ad æternam vitam, tanquam immobili decreto & nullius orationis instantiâ violabili firmatam, eandem querelam recentioribus iterum iterumque recoquendo præcinuit? Quid orare homini proderit, in una harum duarum conditione omnimodis consuetor? Nam etsi ad quam partem fuerit deputatus ignorat, utramque tamen partem desinat & inmutabilem non ignorat. Et infra: *Aliquantum ergo faciat, aut fructum orationis neget, aut legem statuta perditionis excludat. Et iterum paulo post: Qui unum in origine perditum, alterum in prædestinatione affirmat electum, velle quò improba persuasione declinet. Quid enim aliud dicit, nisi quod ad vitio orationis neuter in digeat? Causam accipio ipsillimam illam Valquez: *Non iam præordinatus ad vitam oratio necessaria non erit, deputatus ad mortem prodesse non poterit. Quod adhuc latius profequitur, & aperto Marte sententiam sancti Augustini de prædestinatione, qua pro ejus beneplacito, alij ex origine damnati ad æternam mortem, alij ad vitam deputantur, eodem illo à Massiliensibus introito telo quatit.****

NOTA X.

Spem impetrandi tolli ex incertitudine divini illius propositi.

ET quia oratio mittit spe impetrandi, ipsam quoque spem obtinendi dona quibus homines salvi sunt, funditus ex animo tolli recentiores putant; cò quod incertum sit, an & cui Deus illa, præveniendos voluntates hominum, donare constituerit. Non enim videtur esse sapientiæ, confidere te acceptu-

Arum gratiam, aut auxilium, quod incertum est, utrum alter dare velit. Itaque Lessius: *Quomodo omnes possunt & debent firmam spem in Dei auxilio reponere, cum omnino sint incerti, an Deus illud illud auxilium præordinaverit? Non enim possum firmam spem ponere in eo auxilio, quod mihi præparatum sit, ignovo. Fatuus esset dux militaria, qui firmam spem poneret in auxilio & suppetis incertis.*

Ipsissimo isto scrupulo de incertitudine voluntatis Dei laborarunt Massilienses, coque pressi prædestinationem Augustini repulerunt: *Nec ad incertum voluntatis Dei deduci se volunt, inquit Hilarius ad Augustinum. Et Augustinus ipse cum se mirari dixerit, homines infirmitati suæ se male committere, quam firmam promissionis Dei, Massiliensium scrupulum & verba sibi resellenda proponens: *Sed incerta est mihi, inquit, de me- ipso voluntas Dei: quibus continuo reponit: *Quid ergo? Tuane tibi voluntas de re ipso certa est, nec times? Qui stat, videat ne cadat. Cum igitur utraq; incerta sit, cur non homo firmiori quam infirmiori fidem suam, spem, charitatemque committat? Et in libro de dono perseverantiæ Massiliensium timorem simillimum illi, quem paulò ante expressit Lessius, à prædestinatione ibi hõrville testatur, eo quod verebentur, ne plus desperatio, quam exhortatio videretur asserri, domi cogitant qui audunt, INCERTVM ESSE HVMANA IGORANTIA, cui largiatur Deus, cui non largiatur hæc dona.***

NOTA XI.

Exhortationes, & correptiones languescere, & auferri.

Nec orationes tantum nostras pro nobis ipsi manes effici, sed etiam exhortationes & correptiones, quibus alios ad bonum incitamus, aut revocamus à malo, profusus languidas fieri, & extinguere commendantur. Hinc Lessius adversus illa decreta Dei, quibus absolutè ante prævisionem operum aliquis beandus constituitur, concludit neminem verbis Apostolicis ad patientiam excitandum multum excitandum esse, si de absolute electis intelligantur: *Diceret enim, inquit, quis que fidelium: *Ego sum iam vocatus, & suscipiatur, absolutè nibi decreta est gloria; quid opus, ut nullum patiar in posterum? Non enim possum suscipiari eo, quod mihi absolute ante omnem operum prævisionem est præparatum. Et simili sensu tradit cavitis interpositus, electos solos insulse Apostolicæ exhortatione compellari: *Quia non saluti frigidus, sed etiam insulsa esset talis exhortatio: *Notè patientes in persecutionibus, quia ille omnes cedent ubi in gloriam, si estis ex illis absolute electis ante operum prævisionem. Sed insidiosus medicus est, etiam bonum medicamentum præpotere applicare, si ut hic auctor facit. Nam quo pacto hujusmodi exhortationes ad omnes fideles tanquam electos non insulse, sed aptissime dirigantur, ac dirigenda sint, Augustinus præclare tradit: *pro ut nos etiam in libro decimo de Gratia Christi Salvatoris diximus.*****

Valquez, disp. 82. in 1. p. cap. 10.

Idid.

Faust. lib. 1. de lib. arbit. cap. 4.

Less. lib. de grat. et sic. cap. 7. n. 2.

August. lib. de pecc. 55. cap. 11.

Lib. de dono. pers. c. 17.

Less. de præd. sect. 3. n. 33.

Aug. lib. de dono. lib. 1. c. 15. videlicet. in. cap. 3.

Sed iam advertat lector quam accurate A
questus illos de exhortatione per prædestina-
tionem refrigerata recentioribus Massilienses
præformaverint: Nam si sic prædestinati sunt,
inquit Massilienses apud Hilarium querelas
eorum exponentem Augustino, ad utramque
partem, ut de alijs ad alios nullus possit accedere, quo
pertinet tanta extrinsecus correptionis instantia?
Et Prosper ad Augustinum scribens: Nec ac-
quiescunt prædestinatum electorum numerum nec au-
geri posse nec minui, ne locum apud infideles ac negli-
gentes cohortantium incitantia non habeant. Et
apud Augustinum eorum verba sibi refutan-
da proponentem, Neminem, inquit, posse cor-
reptionis stimulis excitari, si dicatur in conventu Ec-
clesiæ audientibus multis: Ita se habet de prædestina-
tione definita sententia voluntatis Dei, ut alij &c.
Itaque Prosper sciens esse imperitorum homi-
num inanes voces, & levi statu Augustini dis-
spandas, movet ei questionem: Quomodo
per hanc prædicationem propositi Dei, quo fideles
sunt, qui prædicationi sunt ad vitam æternam, nemo
eorum, qui cohortandi sunt, impediatur, nec occasi-
onem negligentia habeas, si se prædestinatos esse despe-
rent.

Hil. epist.
ad Aug.
Prosper. Epist.
ad Aug.
Aug. lib. de
dono persév.
c. 17.
Prosper. ibid.

NOTA XII.

Sollicitudinem ac zelum animarum
exelli.

Eiusdem farinae est & alia querimonia re-
centiorum, quod per istam sententiam
non solū vigor exhortationibus & correptioni-
bus, sed etiam sollicitudo & zelus lucrands
animabus impendendus ex hominum pedo-
ribus tolleretur. Videtur, inquit Lessius, tollere
zelum animarum. Si enim omnes salvandi ante om-
nem prævisionem, sunt iam absolute electi & præfinit,
cur de illorum salute sim sollicitus? Nam etiamsi
ego quiescam, neque bene omnes illi & soli salvabun-
tur &c. Et similia plura in hanc sententiam
contextit.

Less. de præd.
sect. 2. m. 13.

Sed audi similes apud Augustinum queri-
monias: Non argumentemur contra ista præcepta,
querendi salutem proximorum per correptiones,
hortationes, excommunicationes, &c.
salubramque terrorem dicentes: Et corrumpant bonos
mores colloquia mala; & pereat infirmus, quid ad nos?
Firmum fundamentum Dei stat: & nemo perit, nisi
sibi perditionis: hoc est, prædestinatio electo-
rum firma & immutabilis est; & qui perierit,
jam olim perditioni prædestinatus est. Audi
jam Lessi & quisquis huiusmodi argutias re-
frigerando zelo alienæ salutis tibi prætexis:
Absit ut ista garrientes securos nos in hæc negligentia
esse debere credamus. Quod pluribus ibidem
agit. Et ista quidem obiectio non in illo libro
evidem à Massiliensibus Augustino preposita
fuit, sed Prosper testis est, Augustino loquens:
Quicquid in libro hoc (de correptione & gratia)
ex contradicentium sensu sanctitas tua sibi opposuit,
hoc totum ab istis sanctis (Massiliensibus presby-
teris) intensiosissime, fortè, contentiosissime, con-
troversatum fuisse.

Prosper. Epist.
ad Aug.

NOTA XIII.

Deum non velle omnes homines salvos
feri, & in agnitionem veritatis
venire.

Sed adhuc contextunt graviora, non modò
adversus homines, sed etiam adversus
ipsum Deum, quem multis quoque modis,
quemadmodum & Massilienses reprehendi
posse murmurant. Et primo quidem apertissi-
me arbitrantur sequi, quod Deus non velle
omnes homines salvos fieri, sicut Apostolus docet.
Hic videtur, inquit Lessius, electioris non videtur
satis consilire, eum sincera voluntate salvandi omnes
homines, maxime fideles; neque cum illo amore, &
illâ curâ, quâ omnes ad salutem excitat, que Scrip-
tura tantopere commendat. Quod fusc tractat &
exaggerat. Nec signius Molina hoc ipsum
agit: Certe si is fuit modus prædestinationis quod-
dam aditus, non item alios, qui ex horum auctororum
sententiâ iuxta suas prævisiones relatus est, non vi-
deo quâ ratione verum sit, Deum velle omnes homines
salvos fieri, si per ipsos non fuerit.

Lib. de præd.
sect. 2. rat. 3.
Mol. q. 16.
a. 13. sp. 5.
memb. 2.

Eadem ista decantatissima Massiliensium &
Pelagij & omnium Pelagizantium cantilena
adversus eandem absolutam prædestinatio-
nem fuit. Nam in objectione Clavæ, quam
isti Galli Prospero & Augustino inpegerunt,
clamitant, quod in Augustini sententiâ, non om-
nes homines Deus velit salvos fieri, sed certam nume-
rari prædestinationem. Et in Epistolis ad Augu-
stinum scriptis eadem tacite reficatur. Unde
sanctus Prosper Massiliensium & simul recen-
tiorum objectionem propter falsitatis & ab-
surditatis evidentiam quasi irridens: Et tibi
est illud, quod nobis quasi contrarium à non intelligen-
tibus semper opponitur, quod Deus omnes homines ve-
lit salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire &
Probat itaque duobus illud capitibus præbere
latus, & ex parte auctororum, qui à præteritis
generationibus usque in hoc tempus, sine Dei
cognitione perierunt; & ex parte pauperum
quorum plurimi sine baptismo pereunt: Num-
quid, inquit, non sunt de omnibus hominibus &c.

Obiect. 3.
Gal. 2. 28.
Prosper.

Prosper. Epist.
ad Aug.

NOTA XIV.

Christum non pro omnibus esse mortuum,
nec omnium redemptorem esse.

Adont aliud sequi non minus impium,
quam præcedens, Christum non pro
omnibus esse mortuum, nec omnium homi-
num fore redemptorem. Unde Molina pro-
bat, Deum omnes omnino homines velle sal-
vos fieri, quia Christus omnibus in redemptorem da-
tus est: hoc ipso indicans, non fore datum in re-
demptorem omnibus, si Deus nollet omnes
omnino salvos fieri, sed eos dumtaxat, quos
pro suo beneplacito absque operum respectu
ad vitam delegisset. Et Gregorius de Valen-
tia inter cetera absurda ex ista sententiâ con-
sectanea reponit ut Christus non pro salute om-
nium omnino hominum mortuus sit, vel certe
injustus sit.

Mol. q. 23.
a. 4. c. 1.
disp. 1. memb. 8.

Disp. 1. q.
22. punct. 4.
prob. 6.

Expressa

Expressa est ista criminatio Massiliensium verbis, hoc ipsum ex Augustini prædeterminatione sequi, invidiosissime conclamantium. Objectionis enim Gallorum nona erat: Quod non pro totius mundi redemptione Salvator sit crucifixus. Et prima Vincentiana: Quod Dominus noster Iesus Christus non pro omnium hominum salute & redemptione sit passus. Imitatus est eam infeliciter Faustus, qui Christum pro omnibus mortuum esse, adversus quorundam prædeterminationem ad vitam, invidiosissime premit.

Ysa. lib. 1. cap. 16.

NOTA XV.

Deum futurum acceptorem personarum.

Accedit, quod, Gregorio de Valentia iudice, Deus esset acceptor personarum, si non nisi certos absque operum prævisione ad vitam prædestinasset: *Et in hominibus, inquit, ut à Deo prædestinentur, non requiritur pia cooperatio, que à Deo tanquam effectus unius prædestinationis fuerit præstita; Deus, quod absit, esset alio modo acceptor personarum, quod non omnes prædestinet. Et mox addit quod illud beneficium omnibus ex iustitia propter merita Christi deberetur.*

Leo statim in. pro. 97.

Hæc, fateor, querela non est à Massiliensibus profecta, quod sciam; sed Pelagianis propria fuit, & non semel adversus Augustinum vibrata. Sed Massilienses tanquam peccati originalis, atque universalis damnationis inde consecutæ confisij, probè noverant liberationem à damnatione nemini proflus esse debitam: sed esse maximè gratiæ misericordię beneficium. Prout autem executioni per dona gratiæ mandatur, etiam sic respectu liberandi aut liberati esse proflus gratuitam, nec alios Christi meritis deberi, quam quos Pater ei salvandos dedit, pro quibus etiam salvandis, non pro mundo rogavit, & pretium redemptionis obtulit. Unde pudit ipsos falsam & putidam Pelagianorum vocem ab inferis revocare: quò magis profectò mirum est, virum Catholicum, quem fides imbuerat; omnes ex uno in condemnationem lapsos esse, nec nisi gratiæ gratià inde liberari; in hac re personarum acceptionem, & iniustitiam Dei adversus Christum somnare potuisse.

NOTA XVI.

Peccata reproborum Christianorum in Deum redire.

Sed adhuc magis immania proferunt securitæ contra iustitiam Dei: nempe peccata reproborum Christianorum quibus à iustitia cadunt, & extra felicissimum prædestinatorum numerum ruunt, in Deum recitura: cò quod ipse, infidias hominum salutis struendo, curaturus sit ne vel lapsi redeant, vel in stantes cadant; ne alioquin decreta prædeterminationis immobilitas & certitudo violetur. Itaque Gregorius de Valentia ex illo prædeterminationis modo infert: Deum reddere quantum ex se est, impossibilem salutem quibus hominibus quos non

Diss. 7. q. 23 de prædest. puncto 4. Coroll. 5.

A prædestinat. Disertius exequitur querelam illam obsoletam Lessius: Sicut ad providentiam Dei desinit, ut salvetur numerus sic electorum: sic ad eandem pertinere videtur, ut alij, qui ab illa electione sunt exclusi, non fiant salvi: quia alioquin passer fieri ut aliquis ex istis in numerum illi inierat, quod est absurdum. Quare cum ex tam immensa multitudine nemo salvetur, signum est, id aliqui particularis providentia provisionem. Et inferius exprimit veluti ratione nixas impiorum voces: Ipse nos implavit, ipse nostra salutis insidiatus est; ipse eam nobis impossibilem reddidit; alioquin qui fieret, us ex tam immensa multitudine nemo salvus fieret? Et alij in locis aliquoties repetit, quod in isto prædestinandi modo, qui sit ante prævisa merita, ad providentiam Dei pertinet curare, ne non electus in numerum illum intret; & impedire, ne salvetur. In quibus imaginationibus iste auctor tantopere sibi placet, ut quæ ante oculos sunt, non videat; non esse videlicet opus, ut quemquam Deus impediat, quemquam impelat, quemquam deturberet iustitia, quemquam arceat, ne præparat in numerum electorum, ut ipse loquitur: sed opus esse, ut ipse potenti gratiæ mortuum luceat, infirmum roboret, iustitia teneat, diabolum comprimat, & opitulatricem manuum diu nocteque adhibeat: alioqui, veluti dux in præceptis, mox suo prope propria infirmitatis pondere deorsum in peccata ruiturus est. Sed istiusmodi chimericæ phantasiæ ex ista congruarum & incongruarum gratiarum assidua dispersione cogitandi libertate fabricatæ, proficiuntur.

Cast. de prædest. ad tione 2.

162. 549. 62.

Cast. Sect. 5. n. 62. & n. 58. & 59. & n. 51.

Sect. 5. m. 33.

In quibus profectò comminiscendis Massilienses ante te architectos isti recentiores habuerunt. Nam & illi apud Augustinum querantur, ex eius prædeterminatione sequi, quod qui obedirent, si prædestinatis essent reijcendi, subirentur obediendi vnes, ut obedire cessarent. Quod & Galli apud Prosperum repetunt: Quod quibus iam vocatis, & pio in seque vrentibus, obediendia subrabatur, ut obedire desistant. Nonne est ipsissimum illud, quod Lessius dixit, infidias pretium ipsorum salutis? Et quod Vincentius apud eundem Prosperum clamat: Quod hæc sit voluntas Dei, ut magna pars Christianorum salva esse nec velit, nec possit; nonne id ipsum est, quod dixit Lessius, Deum impedire ne salventur, providere ne salvi fiant, reddere salutem impossibilem? Et quod in alia objectione dicitur: Quod velit Deus, ut magna pars sanctorum à sanctitatis proposito ruat; quod velit, ut magna pars Catholicorum à fide apostaret; nonne est illud, quod Lessius intulit; dici posse Deo: Ipse nos implanavit? Ita nihil penè tam absurdum à Massiliensibus excogitatum est, quod non vel imprudentes, vel etiam prudentes isti sibi vendicarent.

Apud Aug. lib. de donat. p. 15. Obiect. 12. Gall.

Obiectio 7. Vincent. apud Pros.

Obiect. 8. & 9. lib.

NOTA XVII.

Homines condit, ut pereant.

Nam etiam istud sequi arbitrantur, quod Deus homines condat, ut pereant. Sic enim Lessius: Adde in hac sententia dissicte esse

explicare, quomodo maxima hominum pars non sit divina potestate predestinata ad malum, & creata, ut peccat. Quod Iulius tum ibi, tum inferius declarat, ostendendo parum interesse ad praxim, siue dicatur positive reprobati, quod hæretici nostri volunt, siue negative, si aequè insalubriter sequatur damnatio.

Sed ista querela proprijs Massiliensium verbis expressa est, qui obijciunt Augustino apud Prosperum: Quod Deus maiorem partem generis humani ad hoc creet, ut illam perdat in æternum.

NOTA XVIII.

Errorem Prædestinatorum Verum suorum.

Addit ad ista gravius aliquid Gregorius de Valentia, quod sequeretur ex istâ sententiâ error Prædestinatorum, quia, inquit, *nimiamantur, propterea quod dicunt, nihil bona opera ad salutem prodesse prædestinati, quasi non essent salvi facti absque illis. Quod recte videtur sequi, si ante omnem respectum ad opera, firmum de illorum salute sit decretum. Tunc enim ex vi eius firmi decreti fierent salvi, quamvis pie non operarentur.* Sed non advertit, Prædestinarios illos, quos vocat hæreticos, non alios esse, quam Augustinum, Prosperum, & sectatores eorum, imò Catholicam Ecclesiam, cujus doctrinam de prædestinatione Massilienses calumnioso dixerio hæresin Prædestinatorum, siue Prædestinatorum esse dicebant. Unde prius omnium Gennadius Massiliensium non postremus istos in hæreticorum catalogo collocavit. Quâ de causâ etiam Faustus, ubi aperitissimo Marte sancti Augustini doctrinam nititur proterere, capita sententiarum ejus, tanquam hæreticorum dicta, vellicat & oppugnat. Quâ de re cui plura videre lubet, videat ea quæ fusè de Prædestinantis libro postremo de hæresi Pelagiana disserimus. Gregorius igitur si observasset se Massiliensium obloetas adversus Augustini doctrinam refricare querimonias, paulo timidius forsân ad eorum verba confugisset, quorum sensus ei probari videretur. Atque ista quidem sunt potissima querelarum capita, quas eodem modo adversus prædestinationem presbyteri Massilienses & nostri recentiores ingeminant. Eas vero tanquam adversus prædestinationem, quæ præscientiam operum, seu humanæ cooperationis supponit, falsas comminisci, quasi ex ea sequeretur, homines ad perditionem condi, quorum peccata in Deum redeant; Deum non esse redemptorem omnium, acceptorem esse personarum, sollicitudinem, zelum, correptiones, exhortationes, spem, orationes, libertatem arbitrij, studium virtutis funditus tolli; desperationem, torporem, fœcordiam, dissolutionem ac licentiam vitæ, denique fatalem afferri vitæ humanæ necessitatem, insipientia profecto singularis est, tam in eis qui hoc de Massiliensibus acutis viris fingere potuerunt, quam in eis, de quibus hoc perturbare conantur. Delirium est enim aliquid hujusmodi de tali prædestinatione formi-

niare, cujus decretum omni ex parte in hominis potestate constituitur; infantum vero, illas ab eis profundi posse querimonias, qui ultro plena voce & professione protestantur se, prædestinationem secundum præscientiam recipere; se illos ponere prædestinari atque eligi, quos Deus præscienter credituros: denique qui discretis verbis dicunt: Nisi præscientia exploraverit, prædestinatio nihil decernit. Quid ergo recentiores hujusmodi prætextus comminiscendo aliud faciunt, quam suæ causæ imbecillitatem produunt, quæ talibus fulcris sustentari debet, ut cum aliquo colore, aliam à se prædestinationem defendi, aliamq; oppugnari, quam à Massiliensibus defensa & oppugnata fuit, hominibus quoquo modo videatur. Quod si tamen ita se res habet ut Massilienses prædestinationem Iesij, Vasquez, Moling; gratiasque sufficientes & congruas, quas tum ipsi, tum ceteri tradunt, & ab Augustino traditas fuisse arbitrantur, tam invidiosis vocibus pullaverint, quid causa est, cur eisdem querimonijs nunc nemo ad versus ipsos utatur? Nemo ipsorum sententiam in tor portentorum invidiam vocet? Cur nullus queritur, Lessium, Molinam, Vasquez prædestinatione sua, unâque cum ceteris gratiæ suæ prædicatione studium virtutis infringere? Libertatem, sollicitudinem salutis, exhortationes, orationes, animarum zelum tollere? Fatum, mœrorem, fœcordiam, dissolutionem, desperationem afferre? Cur nunc, mutata vel ficatione, omnia contraria symptomata de ista sua tanquam Augustiniana gratiæ & prædestinatione prædicant? An ita repente omnia commutata sunt, ut quod tunc atrum; nunc album sit? Ut quod tunc intellectu fatente Augustino, difficillimum; nunc facillimum dici debeat? Quod tunc torporem, mœrorem, horrorem, desperationem, licentiam vitæ, fatalesque necessitates animis ingerebat; nunc è contrario, tanquam solatio & spe pleoem, castigandis fluxis moribus efficacissimum, libertati omni ex parte congruum, sanandis mœroribus ac desperationi remedium præsentissimum commendandum sit? Quod tunc ab incerta de voluntate pendere; nunc totum in hominis potestate constitutum esse videatur? O rerum inusitatas metamorphoseis Ovidianis profecto mirabiles! Sed nimirum durum telum necessitas. Sic enim, eum in illas sententias bono studio, sed non satis cauto, incidissent, tota scena subinde concinnanda fuit, ut & caliginosus Augustinus, & bruti Massilienses fuerint: ne forte, si illam veram Augustinianam gratiam & prædestinationem adhuc pristinum illum vultum benignitate & severitate temperatum proferre saterentur, blandula & mollis sententia recentiorum, ex Massiliensium cineribus resuscitata, & adversus Augustinum iterum ardetare crederetur.

Nunc itaque videamus an & quo etiam pacto in oppugnanda gratiæ, quæ est proprijs effectus Augustinianæ prædestinationis, invicem similes aut dissimiles ostendantur.

Disp. 1. 9.
23. de præd.
p. 104.
prob. 8.

Lib. 8. col.

In Epist.
Prosper.
Hic. in
Epist.
Faustib. 1.
c. 3.

CAPVT SECVNDVM.

Quomodo in oppugnanda gratia efficaci convenient, aut differant.

NOTA XIX.

Repudiant gratiam que humanam sibi subijcit voluntatem.

IN oppugnanda vera Dei gratia, qua per Augustinum nobis tradita est, non minor profecto similitudo reperitur. Eadem quippe & Massilienses tunc, & recentiores isti nunc adversus operationem divinae gratiae obmurmurant. Et quamvis ijs pleraque similia sunt, quae praedestinationis ab eis objecta vidimus, ex alio tamen capite praedestinationi, ex alio efficaci gratiae opponuntur. Illi maxime propter immutabilitatem, qua voluntates ab aeterno praeveniendo, de salute quorundam, nulla operum consideratione, decerneret: huic praecipue propter temporalis operationis efficaciam.

In primis igitur gratiam illam rejecerunt Massilienses, quae humanam sibi subijcit voluntatem, ut Prosper notat: hoc est, illam quae voluntati efficaci potestate ita dominatur, ut in ea ipsum etiam primum velle operetur; non eam cui voluntas ita dominatur, ut eam efficacem vel inefficacem & cassam reddat, si voluerit. Quod verum esse, alibi late asserimus, & infra forsitan aliquid diuturni sumus.

Quid vero recentiores nonne illam ipsam omnibus oppugnandi viribus expugnare nituntur? Prohibent enim palam, se illam averfari gratiam, quae determinat voluntatem, hoc est, cujus usus vel non usus non dependet à voluntatis dominantis nutu, sed ipsa inserit usum sui, humanam sibi subijcens voluntatem. Efficit enim primum, ut velit; & ex notentibus volentes facit. Illam vero se amplecti gratanter consentitur, cujus usus voluntati subditur, & facit aliquid aut non facit, prout voluntatis arbitrio placet. Vnde illud

Lesij: Neque gratiam subijcimus voluntati, sed usum gratiae. Quasi vero aliter gratia subijceretur voluntati, quam cum usus ejus & non usus, actio ejus & cessatio à voluntate suspenditur. Hinc saepe eorum phrasis: Liberum arbitrium cassum potest facere auxilium Dei: Gratia dicitur efficax vel inefficax ab effectu, & hujusmodi; quibus evidenter ista subiectio exprimitur. Et quamvis ipsi verissima haec esse putent; nos tamen alibi non obscure patefecimus, nullum in his sententijs relinquere gratiae Christi locum, sed solum eis liberi arbitrij naturam superesse, quae velle in eis & operari operetur.

Epist. ad Aug.
Fidelitas
lib. 8. de
heres. c. 6.
7. 8.
L. de grat.
lib. 1. c. 12.
2. 2.
Molinian.
& Lesij.

A

NOTA XX.

Ratio repudiandi, quia uni datur, alteri negatur.

CAUSE vero, cur hujusmodi gratiam contempere averfentur, proflus ipsissima sunt, quibus Massilienses ad eam detestandam oppugnandamque moti sunt. Et prima quidem illa fuit, quod gratia à sancto Augustino praedicaretur talis esse, quae non omnibus promiscue accipere volentibus offerretur, sed judicio Dei occulto daretur uni, alteri negaretur; sicut in Augustini scriptis identidem inculcatur.

Hinc illud Fausti adversus istam solemnem sancti Augustini & Prosperi doctrinam: Nunc, Faust. lib. 6. inquit, veniendum est ad illos, qui contra gratiam alijs dari, alijs negari asserunt: gratia minus cum Pelagio perdidit. Et in eodem libro inferius: Quis tam inmemor salutis suae sit, qui atrabentis misericordiam negare praesumat? Sed ille vere impius est, qui eam non omnibus ingeri, non omnibus testatur impendi. Simili modo Massilienses, de quibus Prosper & Hilarius, molestissime ferebant in hunc sensum illud ab Augustino usurpari: sicut unicuique partitus est mensuram fidei, quasi uni ad dandum ut vellet, restitit ab hoc dono alijs partiter.

Hoc ipsum graviter istis recentioribus displicet. Nec enim ferre possunt, gratiam ita dispensari à Deo, ut eam uni det, alteri neget: sed omnibus communiter eam impendi volunt. Itaque pari proflus modo gratiam sufficientem quandam omnibus omnino hominibus quantumcumque perversis expositam tradunt. Quae doctrina quia ex eorum libris notissima est, nullis testimonijs opus est. Videat qui volet Lessium Suarez, Molinam,

L. de lib. de
praed. sect. 6.
n. 69. & 60.
Suarez de
auxil. lib. 3.
c. 6.
Mol. in Cons.
cord. q. 14.
a. 13. & 14.
10. & 12.
a. 4. & 5.
disp. 4.

NOTA XXI

Quia destruit libertatem quando datur.

ALTERA, eaque celebratissima fuit, quod destrueret libertatem arbitrij nostri, idque sive nobis à Deo donaretur, sive negaretur. De primo nunc, de altero sequenti observatione id ostendendum est.

Perire itaque libertatem arbitrij per gratiae illius, quam praedicabat Augustinus, efficaciam, sexcentis tundeantur caelum & terram querimonijs. Vnde Prosper ad Rufinum: Scripta eius (sancti Augustini) quibus error Pelagianorum impugnatus, insamant, ducentes eum liberum arbitrium penitus submovere. Et inferius: Nimum vero inepie, nimumque inconsiderate ab adversariis dicitur, quod per hanc Dei gra-

Prosper. Epist. ad Rufin.
Ibid. in fin.

Paul. lib. 2. de lib. arb. c. 6. lib. 1. c. 12. Paul. lib. 1. de lib. arb. c. 8.

tiam, libero nihil relinquatur arbitrio. Itaque coactionem per gratiam inferri voluntati, & necessitatem, gratiamque solitariam sine concursu videlicet voluntatis, operari salutem, incunctanter asseriebant. Imo brutis animalibus hominem similem, vel potius pejorem fieri; quandoquidem sicur mare magnum, quod huc atque illuc ventis agitantibus volutatur, ita ad quodcumque bonum vel fecimus, sine illo affectu suo, solo divina potestate impulsu, mens humana versaretur. Ecce hereticus (quem non alium quam sanctum Augustinum cum suis intelligit) sub pretextu gratiae, qualem vult hominem esse post gratiam. Vbi perspicue vides, quo sensu Faustus gratiam Christianam ac veram in voluntate operari crederet. Nonne insaniam simile videretur, si de gratia cujus usus instar cupi stibet potentiae, instar habitus, instar specierum, instar lucis, instar concursus illius indifferentis Dei, voluntatis nutui ad amul-
Bsim subditur, tales expostulationes & epulatus, non ab ignaro vulgo, sed ab acurissimis viris, funderentur? Nonne recentiores gravissime adversus eos moverentur, a quibus tam brutus sibi stupor affingeretur, ut gratiam illam ab ipsa cooperatione voluntatis efficacem, quam ipsi docent, libertati voluntatis ad veritatem credere putarentur? Et hoc nomen de Massiliensibus quoquo modo credi volunt, ne alioquin ab eis de animam ac sensa sua derivasse credantur.

Quam vero sint ipsis in hac expostulatione similes, res ipsa clamat, & voluminibus plenis ubique protestantur, Molina, Vasquez, Gregorius a Valentia, Suarez, Lessius, & alij. Nihil enim invidiosius passim inculcant, quam per gratiam, quae ad volendum, consentiendum, agendum praedeterminat voluntatem, funditus everti libertatem: ut non sit opus testium onijs eorum corregatis hoc asserere.

NOTA XXII.

Quia destruit eam et jam cum negatur.

Lib. de Cor. c. 7. c. 9.

QVod vero libertatem et jam everteret illa gratia, quando divino iudicio subtrahitur, non minus invidiose Massilienses questi sunt. Nam apud Augustinum extra culpam se videri volunt, qui non obediunt Deo, quia obediencia, hoc est, gratia ad obediendum, munus Dei est. Hanc, inquit, non accepimus. Quid itaque corripimus, quasi nos eam nobis dare possimus, & nostro arbitrio dare volumus? Istas enim Adrumetinorum querelas fuisse quoque Massiliensium, in Epistola sua Prosper affirmat. Hinc & Faustus: dum liberi in reimpior arbitrio in alterutram partem omnia ex praedestinatione statuta & definita esse pronunciat, etiam suprema remedia penitentiae sensu abrupta pietatis evacuat. Ita vero inferbit libros suos: Professio fidei adversus eos, qui dum per solam voluntatem Dei, alios dicunt ad vitam atirabi, alios in mortem deprimi, hinc fatum cum gentilibus asserunt, inde liberum arbitrium cum Manichaeis negant. Nam duplex in eis verbis Augustiniana doctrinae caput impetit, pi-

Paul. lib. 1. c. 11.

num, quod Deus per solam voluntatem, hoc est, per gratiam suam, alios ad vitam attrahere diceretur; alterum, quod alios in morte relinqueret, vel reprobareret. Idem omnino non semel adversus gratiam illam ex se efficacem, quae non omnibus datur, recentiores ingeminant. Lessius: An tequam detur metio efficax, non est in ipsis potestate eam habere, ut sepe ostensum est, ac proinde nec opus bonum facere: Vnde nullum instans dari potest, in quo sit potens ad utrumlibet; quod tamen ad rationem libertatis requirit, supra capite quinto ostendimus. Idipsum docet & alij locis. Nec ceteri dissentunt. Putant enim nullo modo imputandum esse peccatum, tanquam non liberam voluntate factum, si gratia, sine qua vitari non potest, negaretur.

NOTA XXIII.

Quia praecipit fit hominibus impossibile.

DEinde, quod ex praecedenti sequitur, si subtrahatur gratia illa vitando peccato, vel faciendo operi, quod praecipitur, necessaria, jam praecipit fit hominibus impossibile. Ita conueniunt in superiori observatione Monachi Adrumetini: Cur corripitur, arguimur, reprehendimur, accensumur? Quid facimus, qui non accepimus? Quali dicerent, impossibile est nobis facere quod praecipitur, quia gratiam non accepimus, qua fieri possit. Vnde & Faustus: Quenodo praedicat gratiam, qui misericordiam negat? Quomodo videtur asserere Dei donum, cuius tollit auxilium &c. Quenodo mihi dicitur, Declina a malo & fac bonum, si iam malum dedinare non possum? Per istius videlicet misericordiae seu gratiae subtractionem.

Accurate hoc imitatur Lessius: Si praeter cetera auxilia requiritur, ad singula opera motio (id est gratia) quaedam determinans, quam habere non sit in potestate, utpote quam Deus pro paucis praedestinavit; plurimi profecto sunt, quibus praecipit dei sunt impossibilia. Idipsum docent alij multo majori, ut eis videtur, ratione, si gratia sufficiens ad implenda praecipita subtrahatur. Concludunt enim eadem quae Massilienses ratione subnixi: praecipita fore impossibilia: Offerit ergo Deus hoc auxilium, inquit Lessius, alioquin sequeretur, & Deum iubere impossibilia, & nos peccare in eo quod vitare non possumus: vel certe violando divina praecipita nos non peccare.

NOTA XXIV.

Quia frustra erunt praecipita, exhortationes, correptiones.

Eiusdem rationis est, eodemque fundamento innixum, quod conqueiebantur frustra futura praecipita, exhortationes, & correptiones. De quo in praecedentibus duobus capitibus audivimus Massiliensium voces. Similes passim fundunt etiam recentiores: Deumque frustra erunt praecipita, frustra consilia, frustra exhorta-

Less. de grat. c. 9. n. 9.

Vide c. 3. n. 12. latins.

Suarez lib. 3. de auxili. c. 6.

Lib. de Cor. c. 7. c. 6.

Paul. lib. 1. c. 11.

Less. de grat. c. 7. n. 3.

Less. de praed. fact. c. 6. n. 65. Vide Suarez lib. 3. auxili. c. 13.

Less. lib. de grat. c. 9. n. 12.

exhortationes, & correptiones. Nemo enim his bene
poterit, sine auxilio efficaci, quod non est in eius
potestate. Ita Lessius.

NOTA XXV.

Quia natura vires nimium deprimuntur.

Alia ex causa Massilienses putabāt super-
fluam fore exhortationem, correptionem,
& similia, ex eo quod Augustinus tra-
deret, ita per peccatum primi hominis prostratas
esse naturae vires, ut nihil boni velle, aut
agere, aut periculum aeternae mortis timere
posset, nisi per gratiam bona ista voluntas in-
spiraretur. Unde stomachantes apud Hilarium
excludi putant omnem praedicationis vigorem, si ni-
hil, quod per eum exciteret, remansisse dicatur. Et
paulo post: Aserunt inutilem exhortandi consue-
tudinem, si nihil in homine remansisse dicatur, quod
correctio valeat excitare.

Idipsum refutant sine lūco recentiores: No-
luit, inquit Lessius, dare tantam gratiae copiam, ut
omnia sint naturae factia, ipsaque natura sit securae:
sed eam duntaxat mensuram, quae multam nobis re-
linquat sollicitudinem; ut animadversus a rei difficultate
& anticipato eventu exciteretur naturam, eque vim in-
feramus, ut quantum potest gratia cooperetur. Hoc
sepe monet Scriptura, ut cum horat, ad vigilan-
tiam, ad assiduum orationem, ad redimendum tempus,
ad caute ambulandum, ad operandum saluam et in as-
simore & tremore. Non decebat, ut vires naturae a
creatore acceptae essent otiosae, & quasi passivae ad
gratiae vires haberent, earum impulsu tantummodo
expectantes, & sinentes se ab illis moveri &c. In
quibus verbis tacite indicat, alioquin non recte
illos Scripturae monitiones fieri, nisi natura
seipsam excitaret: nec attendit, huiusmodi
excitationes naturae, & sollicitudines, & im-
mores esse unum ex primis & praecipuis gratiae
operibus praevergentis voluntatem. Ex quo fit,
ut ubi ipse se naturam excitare putat, ad
operandum gratiae, gratia e contrario praev-
venit de naturam sopitam ac somnoientem,
eam ad cooperandum excitet. Nunquam hu-
iushodi verbis quisquam gratiae intellectus
uteretur, nisi existimaret, aliquid in natura
relictum esse, quod ipse tua diligentia ad gra-
tiam excitaret. Sed hoc ex illa opinione ve-
nit, quae putant hominem, quantum in se est
operando, multa facere, quae vere bona sunt,
quibus se postea in terponat gratia, ut ad su-
pernaturales actus perducatur. Hoc aperte
profiteretur Molina; cuius de istis Lessio mirri-
fice probatur, ideoque de Scholastica Theologia
optime meritis pronuntiatur. Nam in concor-
dia sua aperte profiteretur, quo homines avidius,
sinceriorique animo veritatem cognoscere volunt, eo
plures a Deo vocari ad fidem, & illuminari. Quali
illa aviditas, & sincerus animus, & cogno-
scenti-voluntas, non esset donum gratiae Dei.
Addit adhuc, ita se Deum accommodasse ho-
mini, ut sicut per gratiam hominis naturam ex se
liberam perscrubat, ita etiam ante receptionem gratiae,
& in ipsa receptione gratiae, ac post ea in augmento
illis, iuxta locum libero relinquere arbitrio: quate-

Exiler. 7. p. 11
lib. de
p. 11.
lib. de
p. 11.
lib. de
p. 11.
lib. de
p. 11.
lib. de
p. 11.
lib. de
p. 11.
lib. de
p. 11.
lib. de
p. 11.
lib. de
p. 11.

nus ita ipse auctor esset omnium bonorum, omniaque
ei accepta referrentur, ut nihilominus libero arbitrio
propria industria, & laus servaretur. Ecce & an-
te receptionem gratiae libero relinquatur ar-
bitrio locus, ut ei industria & laus sua serve-
tur. Unde ulterius pergit, idipsum asserens,
quod & Lessius de exhortatione dixit: Atque
praedicta omnia exigere videtur Deus a peccatore illius
verbis Zachariae, id est: Convertimini ad me, &
convertatur ad vos. Quasi videlicet Deus illis ver-
bis naturales liberae voluntatis conatus exige-
ret, quibus sese gratia postea infereret, prout
ibidem ex professo docet, & Massilienses ex
propria sui erroris professione statuebant.

NOTA XXVI.

Quia sola erit opus oratione.

Hinc ulterius Massilienses inferebant, tan-
tummodo orandum esse pro illis, qui
non recte vivunt, si totum est gratia. Nam &
istud ipsum, totum gratia dari, permoleste ferre
solebant. De oratione audi: Si non fecero, non
eo corripiendus sum, sed ille orandus, ut dei quod
non dedit. Et mox: Cum ergo & ipsa voluntas a
Domino praeparatur, cur me corripit, quia vides me
eius praecipia facere nolle, & non potius ipsum rogas,
ut in me operetur & velle? Monachorum Adu-
metinorum verba sunt, quae a Massiliensibus
frequenter a quoque fuisse, Prosper ad Augusti-
num testatur.

Eadem quoque eandem ob causam propter
illa scilicet auxilia efficacia ex praedestinat-
ione profluentia, usurpant recentiores. Imo vero,
inquit Molina, data est sententia, locus apertissime
datur errori illorum Monachorum, qui dicebant nemi-
nem corripiendam esse, quod non operetur bonum, sed
orandum esse Deum, ut illi largiatur gratiam, auxi-
liumque efficiat, quo bene operetur. Sed non adver-
tit, arbutor, istas Monachorum accusationes
adversus gratiam, praesertim quoque Massi-
licentes, contentiosissime conclamando, fecisse suas,
ut jam ex Prospero sapius diximus.

NOTA XXVII.

*Quia absurdum est, ut Deus petat ab ho-
mine fieri, quod ipse Deus per talem
gratiam debet facere.*

Istud quoque perabsurdum esse Massili-
ensibus videbatur, quod Deus ab homine pra-
cipiendo aut exhortando peteret id, quod ipse
date deberet. Hinc Monachi Adumetini,
quorum omnes querelas tanquam iustissimas
Massilienses quoque amplexos esse, Prosper
tradit, valde serio querebantur: *Ut quid nobis
praedicatur, atque praecipitur, ut declinemus a malo
& faciamus bonum si nos nos non agimus, sed id velle
& operari DEVS OPERETUR in nobis?* Et
Augustinus ex similibus persona ad eisdem
istos Monachos: *Quare iubet, si ipse daturus
est? Quod statim solvit, quia dat quod iubet,
cum adiuvat, ut faciat cui iubet.*

Simili prorsus modo Lessius siculneam
hauc

Molina ibid
Apud Aug.
lib. de Cor.
& grat. c. 24
Mol. q. 28
a. 13. disp. 52.
m. 2.
In Epist. ad
Aug.
lib. de Cor.
& grat. c. 25
Lib. de grat.
& lib. arb.
c. 15.

hanc macharam non semel aduersus illam gratiam vibrat, quæ non est in hominis potestate & aduersus illa Dei dona, quæ talis gratia in hominis voluntate operatur: Cur enim pulsaret Deus ad ostium cordis, si non possent aperire? Quomodo diceret: Si qui mihi aperuerit, si ipsemet deberet aperire, per quandam impulsam, qui non est in eorum potestate? Et accuratius hoc argumentum explicans ac diducens: Si enim, inquit, qui intus est, non potest aperire, nisi tu foris illud impellas, non recte ei dixeris: Si aperias, intrabo, cum ipse aperire nequeat sine tuo impulsu, & tu illum impulsu non statueris facere. Vnde merito respondebitur tibi: Impelle tu prius, & tunc aperiam: Nam nisi prior impulsam feceris, aperire non poteris.

Less. lib. de grat. eff. c. 6. reful. 3. n. 7.

Gratia vocabulum, inquit Faustus, absconditum estis fata decretum. Quod non semel in eisdem libris refricat, & Pelagiani omnibus gratia efficaciter operantis aduersarijs propinauerant. Fatum enim non solum ex predestinatione, quod supra dictum, sed etiam ex ipsa efficaci gratia operatione sequi arbitrabantur.

Apud recentiores istos nihil ista expositione inuidiosius & frequentius: Fateor, inquit Lessius, nullam rationem posse assequi, quomodo per eam, doctrinam de determinatione voluntatis per gratiam efficacem, non inducatur fatum plusquam adamantinum. De quo & alibi aliquoties. Et Molina profitetur, si secludatur præscientia, qualiter arbitrium pro sua libertate deberet se determinare, se, supposito auxilio determinante, non intelligere, qua ratione eius sententia assertores evadere possint fatalem necessitatem in eo effectu, humanaque libertatis eversionem. Ex quibus perspicuum esse puto, quam accuratè sibi etiam recentiores isti & Massilienses in gratia ex se efficaciter operantis oppugnatione, & argumentorum omnium, aut penè omnium apparatu concinant.

Less. lib. de grat. c. 16. n. 6.

Vide cap. 3.

Mol. q. 23. n. 4. & 5. d'iput. 1. memb. 12.

NOTA XXVIII.

Quia totam isti gratia tribuitur, nihil naturæ.

Am verò istud alterum, quod totam gratia, nihil naturæ tribueretur, Massiliensibus non minus invisum fuit. Nam Faustus reprehendit, quod aduersarij dicerent totam solum esse gratia, quibus verbis Augustini doctrinam & Cypriani, quibus tradunt, nostram nihil esse. Et, Tutiores nos vivere, si totum Deo datur.

Cyprian. in expl. orat. Do. n. & lib. 3. ad Quir. 4.

August. de dono pers. c. 6. Less. lib. de grat. sect. 6. n. 7a.

Hoc ipsum & Lessius videtur reprehendere, quando dicit: Non decebat, ut vires naturæ à creatore acceptæ essent otiosæ, & quasi passivæ se ad gratia vires haberent, earum impulsu tantummodo expectantes, & sinentes se ab illis moveri, & sic totum à gratia motione penderet. Vbi tria simul capita doctrinæ Faustj, & Massiliensium tangit, & obijcit; primum, quod totum esset gratia; secundum, quod vires hominis essent otiosæ; Nam & hoc argute Catholicis obijcere sibi videbantur. Vnde apud Faustum frequens est istius otij reprehensio: Audi, inquit, Apostolum non tua otia prædicantem: Et ex Augustini sententia vocat procuracionem salutis otiosum negotium; & homines per quietem & desidiam coronari. Tertium, homines in ista gratia prædicatione, tantum impulsu gratia expectare, sinentes se ab ea moveri. Nam supra reprehendentem Faustū audivimus, quod sicut mare magnum, quod huc atque illuc ventis agitantibus volutatur, ita solo divina potestatis impulsu, mens humana per gratiam versaretur.

Faust. lib. 1. c. 10.

Cap. 11.

Faust. lib. 1. c. 6.

Quapropter prudens quisque, qui non contentione, sed veritate in scriptoribus querit, consideret velim, quo colore istæ totæ quærimoniæ aduersus illud adiutorium voluntatis intorqueri possunt, quod à recentioribus defenditur, & ab Augustino contra Massilienses traditum fuisse credi volunt. Qua vel specie verisimili de adiutorio, quod instar habitus omni ex parte subditum est nutui libera voluntatis, dici, vel cogitari, vel somnari potest, quod fatum asserat, quod evertat libertatem, cui semper obtemperat? Quod præceptum reddat impossibile; quod frustraneæ efficiat præcepta, exhortationes, correptiones, quibus implendis nutui voluntatis præsto est? Quod sola sit opus oratione, quod totum gratia tribuatur; cum nihil omnino illa operetur, nisi ad operandum voluntate concitetur? Quod absurde Deus ab hominæ petat, ut velit, cum per istam gratiam non det velle, nisi ipsa voluntas velit? Quis ita stupidus, tardus, blennus, & caudex est, ut illos homines acutissimos ita delirasse credat, qui ultro vociferantur se agnoscere, intelligere, probare gratiam illam ab Augustino traditam, quæ ad iustus primus homo poterat perseverare & non perseverare si vellet? Hoc est, gratiam quæ obtemperat in agendo & non agendo libera voluntati? Dicat hoc ergo qui voluerit, credat qui potuerit. Ego puto neminem eorum, qui hoc de Massiliensibus persuadere conantur, vel apud seipsum in animo suo posse credere: sed ad huiusmodi vela sententiæ suæ prætexenda, ipsa susceptæ semel defensionis necessitate compelli.

T. Est. lib. in Epist. ab Aug.

NOTA XXIX.

Quia fatalis sequitur in vitam humanam necessitas.

Hinc itaque fati fatalisque necessitatis operationem induci per gratiam, tanquam indubitatum conclamabant, Inter gra-

Faust. lib. 1. c. 4.

CAPVT TERTIVM.

Quæ sit inter gratiam ab utrisque traditam convenientia,
ac discrepantia.

Cum igitur satis declaratum sit, pariter & iisdem de causis utrosque & prædestinationem & gratiam, quibus tunc Augustini doctrina, & nunc vehementer oppugnatur, averfatos esse, & iisdem querimonijs expostulasse; nunc præcipue videndum est, quam utriusque prædestinationem & gratiam, & quibus ex causis excogitaverint, quo colore induxerint, quibus argumentis asseruerint, & plausibiles fecerint. Ex hoc enim in primis constare poterit, quid convenientiæ ac discrepantiæ in eisdem pateat aut lateat.

NOTA XXX.

Utrique omnia spectra desperationis, fati, ignaviae &c. ex magna facilitate conciliandi gratiam & prædestinationem cum libero arbitrio facile fugant.

Massiliensibus, ut alibi dictum est, duo generaliter in sancti Augustini doctrina displicebant, prædestinatio ab ipso prædicata, & effectus ejus gratia. Illa, quod præcurreret omnem humanæ voluntatis motum: hæc, tum quod nimis discretè dateretur, & negaretur; tum quod nimis efficaciter in voluntatem influeret. Ex hisce fontibus omnes eorum querelæ, & insuperabiles, ut eis videntur, difficultates fluunt. Medendis omnibus novum prædestinationis & gratiæ genus ita machinati sunt, ut causa effectui, & effectus causæ suæ accuratissimè responderet, & utraque ad amissum libero arbitrio attemperata, nullam umbram desperationis, ignaviae, necessitatis, fati, & similibus terribilium retineret. Id ipsum recentiores tam dexterè imitati sunt, ut de ingenti illa, quam attulerunt, conciliandæ prædestinationis & gratiæ cum libero arbitrio facilitate, deque solatio animorum quod pepererunt, non semel gloriantur. Molina enim: *Quod tam facile ac perspicue illa quatuor (præscientia, providentia, prædestinatio, & reprobatio) ex capite præscientia media cum libertate cobareant, signum est manifestum, nos integram legitimamque rationem conciliandi omnia tradidisse.* Et Lessius concludit: *Non esse maiorem difficultatem in concilianda prædestinatione cum libertate arbitrii, quam in concilianda præscientia cum eadem libertate.* Et crebrò inculcat, se solidum animabus solatum attulisse.

Sanè præstiterunt hoc ipsum non minus feliciter Massilienses, & recentioribus viam straverunt in omnibus, quæ se velut magna conciliationis istius mysteria reperisse venditant. Quod ut ad oculum curvis apparere possit, Deo juvante demonstrabimus, quàm brevissimè fieri possit, aut penè nihil, aut ni-

hil omnino in recentiorum esse sententiâ, quod non Massiliensibus tanquam invento-ribus & magistris debeant: & si quid ijs forte non debeat, hoc causam eorum non medio-criter deteriorem facere. A voluntate Dei, tanquam temporalium effectuum causâ, quos per gratiam in humana voluntate operatur, auspicabimur.

NOTA XXXI.

Statuunt in Deo propositum generale restaurandi totum genus humanum.

Primò igitur recentiores, ut omnia illa immania, terricula ex gratia & prædestinatione fugant quæ fatalitatem, libertatis eversionem, mœrorem, desperationem, mortem, ut Lessius putat, hominibus non tantum afferunt, statuunt in Deo voluntatem quandam seu propositum generale, quo genus humanum in Christo restaurare, & salvum fieri voluit: idque non hos vel illos liberandos, relictis ceteris, suâ solâ voluntate decerpando; sed omnes omnino, nemine excepto.

Id ipsum eodem modo tradiderunt Massilienses apud Prosperum & Hilarium. Vtrumque notius est, quàm ut accersitis testimonijs confirmandum sit; & ex sequentibus patebit manifestius.

NOTA XXXII.

Cujus basin collocant locum Apostoli: Qui vult omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire.

Secundò doctrinæ istius basin quasi immobilem recentiores Apostoli Pauli locum collocant: eò quod perspicuis verbis dicat: *Qui vult omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire.* De quo Molina: *Quo fit, ut universum verum sit, Deum ex parte sua velle omnes absque ulla exceptione salvos fieri.* Et alibi: *Meditandum est Deum voluisse ex animo promiscuè omnes homines iam in Adamo lapsos in vitam æternam perducere.* Idem eodem modo & Suarez, & Lessius, & ceteri docent.

Id ipsum fundamentum tanquam suæ sententiæ inconcussum statuerunt Massilienses, & semper eodem modo, ut nunc recentiores, Augustino, Prospero, & veris gratiæ defensoribus objecerunt. Et ubi est illud, inquit Prosper, quod nobis quasi contrarium à non intelligentibus semper opponitur, quod Deus omnes homines vult salvos fieri &c. Hoc ipsum verò nullis Catholicorum argumentis expugnabile esse apud eundem Prosp. significant. *Nec vacillare illud, quod Deus vult omnes homines salvos fieri.*

A a a

N O.

Molin. q. 14
a. 13. disp. 53
memb. 2.

Lib. de præ-
dest. sect. 6.
num. 8c.

Vide præfat.
ad Lector.

1. Tim. 2.
2. Tim. 2.
1. Cor. 7.
1. Cor. 13.
1. Cor. 13.
1. Cor. 13.
1. Cor. 13.

Less. de præ-
dest. sect. 6.

Pros. Epist.
ad Rufin.

In Epist. ad
August.

NOTA XXXIII.

Augustini expositiones pariter
repudiant.

Hinc recentiores Augustini interpreta-
tionem qua solos prædestinatos Aposto-
licâ illâ sententiâ significatos putat, exponen-
do vel per distributionem pro generibus sin-
gularum, vel casualiter, incongruam esse cen-
sent, & aperte repudiant, ut in Francisco ^a Sua-
rez & b Molina videre licet.

^a Suarez l. 4.
de prædestin.
c. 1. num. 2.
& 3.
^b Molina
q. 1. a. 6.
disp. 1.
c. Epist.
Hilar. ad
August.

Massilienses eandem Augustini exposi-
tionem, & eadem de causa veluti nimis duram
rejecerunt: c Inde est, inquit Hilarius ad Au-
gustinum, quod illius sententiâ expositionem, non
eam quæ à te est de prompta, suscipiant, id est. ut
non nisi omnes homines salvos fieri velit, & non eos
tantum qui ad sanctorum numerum pertinebunt, sed
omnes omnino, ut nullus habeatur exceptus.

NOTA XXXIV.

Voluntas illa Dei generalis conditionata
est respectu majorum.

Sed quia manifestum est, non omnes ho-
mines salvos fieri, quamvis id velle Deus
dicatur, ne ipsâ veritatis evidentia in Augu-
stini sententiâ cogantur, voluntatem quan-
dam conditionatam in Deo ponunt; juxta
quam propositum salvandi omnes homines
ita temperant, ut dicatur id velle quantum in
ipso est, seu, quod in idem redit, si & homi-
nes ipsi velint. Deum itaque sincere velle: om-
nes salvos fieri: sed ideo non salvari omnes,
quia ipsi nolunt. Quam quidem conditiona-
tam voluntatem habere Deum censent, non
modo erga finalem illam salutem in regno
Dei, sed etiam erga quoslibet actus bonos,
quibus ad salutem promoveantur. Suarez: c

Loco citato.
Ibid. c. 7.
Molin. que-
stione illa 23.
disp. 1. mem-
bro 8.
Lest. de præ-
dest. sect. 5.
num. 49.

Verus sensus est, Deum, quantum in se est, velle ac-
cupere omnium salutem. Et infra dicit, volun-
tatem illam includere conditionem in objecto, si homo
velit. Idem Molina & Lessius tradunt. Vnde
illud ipsius: Intentio, quatenus ferebatur in
gloria communionem in genere, erat quodammodo
confusa nostro modo intelligendi; ut vero applica-
bat gloriam singulis hominibus, non erat absoluta,
sed conditionata. De medijs verò ad salutem
tendentibus, hoc est, de consensione nostræ
voluntatis, quæ in omnibus bonis operibus,
fide, spe, dilectione necessaria est, sic decernit
generaliter: Consensus & cooperatio nostra, non
est prædestinata (id est volita à Deo) decreto ab-
soluto, antequam sit futura, sed sub conditione &
desiderio quodam. Desiderat enim nostram cooperati-
onem, sed non vult absolute ut exeret, nisi nos
sponte velimus.

Idem sect. 5.
num. 55.

Massilienses istud ipsam eodem modo præ-
formaverant. Nam apud Prosperum di-
cunt: Itaque quantum ad Deum pertinet, om-
nia parat in vitam æternam: quantum autem ad
arbitry libertatem, ad his eam apprehendi qui Deo
sponte crediderint. Et apud Hilarium: Nec hoc

In Epistola
ad August.

Arimendum quod quædam voivito perre dicantur: sed
quomodo, autem, non vult à quocumque peccari, vel
deseri iustitiam, & tamen ingreter illa deservitur con-
tra eius voluntatem, committitur que peccata, ita
eum salvari velle omnes homines, nec tamen omnes
homines salvari.

Quam voluntatē Dei conditionalem salvandi
omnes homines eadem explicat similitudine
Molina: Vult enim eiusmodi voluntate omnes homi-
nes salvos fieri, nec tamen omnes saluam assequun-
tur. Vult item sua præcepta & consilia observari,
quæ tamen passim contemuntur. Ut nemini du-
bium esse possit, Massiliensium sensum, qui
hoc dicebant, & explicationem ei placuisse.

Molin. q. 16.
art. 1. disp. 2.

NOTA XXXV.

Etiam respectu parvulorum,
qui salvantur.

Cum verò parvulis nulla voluntas sit, ra-
tione cuius conditionalis illa Dei vo-
luntas vera esse possit, & tamen quosdam co-
rum salvari conitar, & alios perdi; utrimque
profectò magnis coarctantur angustijs. Solâ
quippe Dei voluntate ante omne meritum
eos prædestinante, vel reprobante, videtur
salus eis vel perditio destinari; atque ita rur-
sus eisdem vel perditio quam adamantis fati vincu-
lis constringuntur. Rimam igitur sibi face-
re conati sunt recentiores, per quam ab illa
decreti fatalitate persequente elabuntur. Di-
cunt enim, quòd licet respectu adultorum in-
volvitur in illa voluntate Dei conditio, si
& ipsi adulti velint; ita respectu parvulorum,
si alij remedium eis adhibere velint. Vnde Mo-
lina: Cum nulli adultorum voluerit sempiternam
beatitudinem, nisi dependentem à proprio usu liberi
arbitry cuiusque eorum; imò neque parvulis, nisi de-
pendentem à remedio contra peccatum originis per
usum liberi arbitry aliorum exhibito. Nulla est
igitur etiam respectu parvulorum absoluta
voluntas Dei prædestinantis eos salvare, nisi
positâ prævisione libertatis, sive propriæ,
sive aliorum. Et Valquez eandem ratio-
nem in parvulis & adultis esse tradit, servatâ
videlicet proportione.

Molin. q. 23.
art. 4. & 5.
disp. 1. memb.
8.

Valq. disp.
89. c. 9. num.
1. par. 1.

Tortus ille scrupulus diu multumq; Massi-
lienses. Nam initio stomachabantur, quòd
causa parvulorum ad adultos traheretur: Par-
vulorum autem causam, inquit Hilarius, ad
exemplum maiorum non patiuntur afferri. Alij
non fecerint eos volebant ex nuda volun-
tate Dei, sed ex meritis, quæ prævideban-
tur habituri, si viverent. Faustus multis
annis post, in primo sui operis libro statue-
bat, rem illam obscuram & incertam esse. Faust. l. 1.
Sed in secundo peritior factus, acutissimum
istud effugium Molina & recentioribus
commentus est. Nam cum ei objectum esset,
quòd puerorum innocentium populus in
Bethehem tam beatam mortem ex sola Dei præde-
stinatione consecutus esset, respondet: Non ita est:
sed decreti forte cessante mors pueri pro diaboli infer-
tur furere &c. Nō ergo eos prædestinatio mortis addi-
xit,

Apud Prof.
in Epist. ad
August.
cap. 14.

Lib. 2. c. 3.

nia, sed causa occasio consecravit. Illud ipsum nimirum est, quod Molina dixit: Deum decessisse parvulis istis beatitudinem dependentem a remedio per usum liberi arbitrii alicuius exhibito. Nam mors illa per Herodem allata, remedium parvulorum fuit: quo libertate Herodis exhibitio, dependenter ab illo Deus beatitudinem sempiternam eis voluit.

NOTA XXXVI.

Item respectu eorum, qui damnantur.

Am quisquis tantillum in principijs conclusiones latentes inspicere potest, facile videt, in his verbis aliam recentioribus doctrinam Faustum aperuisse. Si enim ipse rogatus fuisset, utrum Deus non aeterno reprobationis decreto parvulos illos, qui vel in utero matris, vel improvisa morte abripiuntur, reprobaverit, & noluerit salvos fieri; obviam jam responsonem habuisset ad manum: Non propterea hoc contingere, quod aliquid de perditione parvulorum illorum Deus constituerit, eos nolendo salvos fieri, sed quod occasio causarum naturalium vel liberarum eis mortem procuraverit, qua praevisa Deus eos damnationi tradiderit. Eadem quippe contrarium est ratio, & eorum praecipue, in quibus eadem ratio majori ratione locum habet. Nam longe Deus ad beatandum, quam puniendum ex se propensior est. Latentem istam responsonem recentiores ex principijs suis evolverunt. Petentibus enim, quomodo Deus tales serios velit salvos fieri, qui nullo ei resistunt voluntatis arbitrio, respondent: Deum quidem velle ut salvi fiant, sed quantum cursus rerum naturalis & providentia ratio statui lapsu conveniens patitur. Quod idem est ac si Faustus etiam de damnandis illis parvulis diceret: De ceteri sorte cessante mors pueris pro diaboli inferus furore. Non ergo eis praedestinatio mortem addaxit, sed causa occasio consecravit. Quid enim est diaboli furor, & causa occasio, nisi cursus rerum, & providentiae ratio statui lapsu conveniens? Nam ideo ibidem addit Lellius, post peccatum non ita Deum compellere vim diabolicam, ab causarum naturalium actionibus, aut iniurias avertere, quin multi per earum violentiam peccant etiam eos velit Deus salvos fieri.

NOTA XXXVII.

Gratiam attemperant isti proposito generaliter Dei, & libero arbitrio hominis.

Se ergo stabilia illi generali, & conditionata Dei voluntate factis omnium, atque elisa illa durissio a ac fatali, ut putant, decreti praedestinationis reprobanturque sorte, progrediuntur ulterius recentiores ad excogitandam talem gratiam, quae & isti universalitati divinae voluntatis, & conditioni quam involvit, hoc est humanae voluntatis libertati attemperata sit, ut cum ea videlicet agat vel non agat, si voluerit; non autem potenter flectatur, ut agat, & trumque a Mathiensibus istius gratiae architectis, didicere, ut in sequentibus particulatim demonstrandum est.

NOTA XXXVIII.

Statuunt beneficia remotiora omnibus ex a quo communia, Christi mortem, baptismum &c.

Primum itaque eam vehementer averferunt recentiores illam gratiarum tenacitatem, nimiumque scrupulosam discretionem, qua uni datur a Deo, alteri non; inducunt ipsi e contrario Deum gratiarum effusorem in omnes quaquaversum liberalissimum. Quod ut obtineant plausibilius, etiam atque etiam commendant, beneficia Christi, mortem, passionem, baptismum, & similia remotiora salutis adipiscendae remedia, pro omnibus omnino hominibus, nullo excepto, exhibita esse. Quod intelligunt non tantum quoad sufficientiam, quod nemini in Catholica fide dubium esse potest, sed etiam quantum ad aliquam efficaciam, ex qua quaedam propinquiores gratiae ad omnes omnino homines quantumcumque barbaros fluant. Doctrina ista in recentiorum scriptis notissima est, nec testimonijs eget, videndus Lellius, Suarez, Molina, & ceteri passim.

Idipsum eodem sensu Mathiensis strenuissime veluti basim erroris sui sollicitudine inculcanda commendabant. Nam apud Prosperum iterum iterumque dicunt: Pro universo humano genere mortuum esse Dominum nostrum Iesum Christum & neminem prioris a redemptione sanguinis eius exceptum, vtiamsi omnem hanc vitam alienissimam ab eo mente pertranserat; quia ad omnes homines pertinet divinae misericordiae sacramentum (baptismus) itaque quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam aeternam. Unde Faustus exprobrat Catholicis, quod assererent, Christum humanam carnem non pro omnium salute sumpsisse. Et Galli Augustino, quod, in eius sententia, non pro totius mundi redemptione Salvator sit crucifixus.

NOTA XXXIX.

Beneficia etiam propinqua, gratiam scilicet sufficientem, omnibus effundunt liberalissime.

Si fundamento recentiores aliam doctrinam imponunt solemnissimam, qua Deum gratiam quandam sufficientem omnibus hominibus impertiri tradunt. De qua tanquam celeberrima vide, si libet, eundem Lellium, Suarez, Molinam, & alios. Quomodo est omnium redemptor, inquit Lellius, si non impetravit omnibus auxilium, quo possint liberari? Sed prodijt ea, quae a recentioribus praedicatur, ex officina Mathiensium: qui studiosissime istam gratiae sufficientis generalitatem inculcabant, sine qua ista fatalia, quae vocabantur, decreta, de salute paucorum procuranda, neglectis ceteris, se revolutum iri cernebant. Audite tribuere solet, insidiantem atque calumniantem: Cum responderimus: totum plane gratia est, sed omnibus lib. arb. c. 17

Leside praes. scilicet. o. n. 65.

idem.

Prosp. lib. Epist. ad August.

Faust. l. 22 cap. 16.

Vide lib. 8o de haes. Pet. l. 6. cap. 3.

Quell. 9. Gallor.

Lellius lib. de praedest. scilicet. 6.

Suarez l. 4. de praedest. n. 2. & 3.

Math. in ibi. Con. ord. divers. lib.

Aug. lib. de dono persev. cap. 6. & 7.

Faust. lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 17

mbus eam offert, at que ingerit ad salutem omnium conditor atque redemptor; ad hac illi longe a pietatis tramite recedentes, respondere praesumunt: non eam Salvator omnibus dedit, quia nec pro omnibus mortuus est. Et Massilienses apud Prosperum eam gratiae formam indecunt,

Prof. eam. de ingratis c. 10 vide & cap. 11. Videlicet 3. de haerif. Pelag. c. 3.

Ut cunctos vocet illa quidem, invitetque, nec ullam Prateriens, si valeat communem asserre salutem Omnibus, & totum peccato absolvere mundam.

Plura diximus in haereticis Pelag. descriptione.

NOTA XL.

Gratia quodammodo sufficiens in Adam, Noe, Abraham Patriarchis, Sapientibus gentilium, in caelesti machina & creaturis.

Hanc sufficientem gratiam multiplicem constituunt recentiores, multisq; modis eam a Deo humano generi preparatam esse tradunt; ut primo in Adam & eius coniuge, in Noe & filijs eius, in singulis gentibus exorando viros sapientes & pios, ut Abraham & Patriarchas; in caelestium orbium & reliquarum creaturarum publica voce. In Iudaeis qui legem habebant, totoq; peccato orbis dispersi erant. Ex quibus, inquit Lellius, apparet, quam multis & variis modis Deus hoc auxilium preparaverit, ut omnes eus possint esse participes.

Est lib. de praed. sect. 6.

Lib. de provident. non multum a principio.

Faust. lib. 2. cap. 2.

In Epist. Prof. ad Aug.

Massilienses eodem omnino modo, gratias istas generales praedicabant, quemadmodum latissime videre licet in opusculo de providentia apud Prosperum, Semi-Pelagianam fuligine non parum tincto: & apud Faustum lib. 2. & in Massiliensibus apud Prosperum, qui Dei auxilium commendantes, sive per naturalem sive per scriptam legem &c. homines universaliter vocari statuerunt.

NOTA XLII.

Item in forma Ecclesiae, & praedicatione Evangelij generali.

Inter illas gratias sufficere recentiores etiam recentiores publicam Ecclesiae formam, & doctrinam omnibus expositam. Nam Ecclesia sibi per omnes gentes dispersa, ut haec ab illis veritatem discere possint, inquit idem Lellius.

Loco citato.

Prof. ad August.

In ead. Epist. ad Aug.

Prosper in Epist. ad August.

Faust. l. 2. cap. 6.

Eadem Ecclesiastica doctrina universalis gratia fuit Massiliensibus charissima. Nam ideo dicebant, omnem hominem ad credendum & operandum divinis institutionibus admoneri, adeoque gratiam referre, ut Hilarius testis est; ad ipsam vocationem, qua praestatur indignis. Et apud Prosperum decernunt homines universaliter sive per naturalem sive per scriptam legem, sive per Evangelicam praedicationem vocari. Et Faustus: Fidelis divina doctrina generalis inculcat, ac lumen credulitatis insinuat. Quod gratiae genus apud Semi-Pelagianos perquam familiare fuit: & apud Pelagianos praedicatissimum.

NOTA XLIII.

Gratiam actualem internam utrique tribuunt.

Sed quia istae Massiliensium gratiae plerumq; non nisi externae sunt, vel certe non nisi

intellectu afficiunt, intacta voluntate quaerenda ad opera bona praestanda, imbecillis est, & adjuvari debet, hinc recentiores lato limite a Massiliensibus se distare putant, quod aliam omnibus praecedentibus gratiam adijciendo, praedicant, veram, & internam, & actualem, & in ipsa potentia voluntatis. Haec gratia in recentiorum Molinae, Suarez, Lessij, Vasquez, & aliorum scriptis est non solum: vocaturque congrua, quando eum ea voluntas operatur, incongrua quando eam cessando cessam facit: quibus nominibus crebro a Lessio nuncupatur.

lib. de praed. sect. 2. r. 1. 2. 4. sep. 5.

Non est tamen quoddam ista interna gratia multum sibi recentiores isti blandiantur. Eandem ipsam & Massilienses ante ipsos agnovissent, praedicarent, & omnipotenti etiam ad credendum & operandum necessaria esse confessi sunt. Scio hoc illis auctoribus paradoxam videri. Sed qui veritatem illius asserentis mea probata videre velit, legat ea quae fuisse diximus libro de haereticis Pelagiana per multa capita, ubi hoc, nisi me fallit, ad oculum demonstravimus. Apud Hilarium enim ex magna parte se divisionem illam probare restantur, qua sanctus Augustinus adiutorium gratiae distulerat, non adiutorium sine quo non, cum quo primus homo poterat perseverare si vellet: & adiutorium quo: hoc ad credendum tantum homini lapsio sufficere statuebant, cum primis homini ad omnia mandata adimplenda sufficeret: hoc vero ad opera bona post fidem esse necessarium. Quod cur latius & evidentiis sibi ostendat velit, legat loca quae citavimus. Frustra quippe haec iteritus impenderetur formandae probationi labor, quo paucis pagellis revolutis, tota probata haberi, & legi potest.

lib. 1. 8. de haerif. Pelag. ap. 6. 7. 8. 9. 10.

NOTA XLIII.

Gratia ista quantum ad operandi modum est adiutorium sine quo non.

Porro quantum ad operandi modum gratiam istam ita recentiores aptant, ut accuratissime tam illi generali voluntati divinae quadret, qua vult omnes salvos fieri, quantum in ipso est, tum liberae voluntati. Nam primis statuunt eam esse talem, ut non sit gratia qua sit opus, sed sine qua non fit: hoc est, nolunt esse talem gratiam, quae statim atq; adesse vel inest voluntati consensus adesse facit: sed talem, ut consensus sentiat, si voluntas velit, sine ipsa tamen non fiat. Antiquae phrasim istam in auctorum istorum scriptis perquam familiarem: in influxu gratiae & liberi arbitrii servitium sunt eam a sine qua non existendi in verum natura. Et alio in loco multo post: Pelagianam tamen modo haec (perseverare, se convertere &c.) tribuuntur Deo, tum quia Deus hominem ad haec excitat & sollicitat, antequam de illis cogitet; tum quia ad haec vires praebet, sine quibus homo non potest in his quicquam. Et cum sibi alibi objecisset, ergo praedestinationem quam docuit, non fore causam cooperationis nostrae, quae capitalis erat obiectio, & cui non potest ullo modo satis fieri, nihil modus influendi gratiae explicetur, respondet

Est de grat. c. 10. n. 12. Cap. 11. n. 4.

Lib. de predest. Sancto. cap. 6. u. 30. ponder negando consequentiam: Quia per praedestinationem habemus vires, & AVXILIVM, SINE QVO NON POSVIMVS ad bonū opus cooperari. Vnde alio in loco categoricā & absolutā definitionē: Hanc conditionem (hic & nunc fieri) con-

Lib. de grat. eff. c. 10. mon. 13. trahit actus directē à libero arbitrio; à gratia autem solum indirectē, seu concomitantē, & tanquam à causa SINE QVA NON. Nisi enim gratia simul natura insueret, & iuvaret, liberum arbitrium non posset hanc conditionem actus tribuere. Haud scio an scrupulosius & accuratius naturam adiutorij sine quo non depingere posset: quod Augustinus st. tui innocentia hominum atq; Angelorum, integritq; viribus libera voluntatis proprium facit, & ab adiutorio quo distinguit, quod fracta oppressa & liberae voluntati Christus Iesus Salvator mundi per crucem suam dedit. Quisquis autem ista duo adiutoriorum genera ita confundit, ut quod sanæ arbitrio voluntatis convenit, hoc ægroto tribuat, quod libero, hoc captivo, ut cum eo per vigorem suæ libertatis naturalem, seu ut Celestini Papa loquitur, per naturalem possibilitatem operetur, ille naturalem illam possibilitatem non esse perditam, contra ejusdem Celestini definitionem profertur; multēq; magis arbitrium peccato non esse casum, imo longē robustius factum esse decernit, ut potē quod ante lapsum vehementissimarum passionum impetus, illamq; ingentem miseriarum catervam cum eodem adiutorio declinare quidem poterat, nullo verō pacto, si irruissent, superare: nunc verō post lapsū univērsæ mortalitatis hujus ærumnas, tantarumq; concupiscentialium perturbationum tempestates ferre, vincere, domare potest. Quæ sine comparatione superant, quicquid integræ libertatis vires in humana angelicāq; natura potuerunt. Quod si vigor primæ libertatis tantoperē illasus perstitit, profectō peccatū originale funditū tollitur, & gratis Christus mortuus est. Liberum enim arbitrium per seipsum, cum solo pristino adiutorio sine quo non, non solum rectē operari, sed etiam ab ipso peccato resurgere potest; juxta illud S. Prosperi, quod in isto immobili Augustini principio fundatum est:

Nam si nunc etiam ille vigor ille maneret, in quo insons natura fuit: sua quemq; voluntate Conciliare Deo, penaque absolvere posset: Ne quisquam Christus mortem moriendo paret: Peccatum & mundi sanguis non tolletur Agni &c. Et quare non? Quoniam sapientia sana, Sana fides, sanum arbitrium, mens libera morbo Vitam agerent aquam summorum participatu. Hoc autem nunquam vel Prosper vel Augustinus aliter intellexit fieri posse, quam cum adiutorio illo sine quo non, quod instanter & constanter profundissimus Doctor etiam Adamo & Angeli, ad omnia opera & voluntates prorsus necessarium fuisse tradidit. Ex quo Christianus lector cernit, quod ista doctrina recentiorum istorum porrigat manus. Nec enim solius Lessij aut Molina: ista de adiutorio sine quo non sententia est, sed omnium qui istas gratias sufficientes & congruas sine adiutorio Christi quo potenter determinante voluntatem, tuen-

Celestin. in Epist. ad Episc. Gall. cap. 3. ad 2.

Prosper. corm. de grat. cap. 12.

tur. Vnde similiter & Franciscus Suarez ut ostenderet Deum esse causam principalem discretionis unius ab alio, quamvis homo suā liberā determinatione bonum, quo discernitur, accipiat, rationē reddit: Quia hanc ipsam liberam determinationē SINE DEO INSPIRANTE ET ADIUVANTE HABERE NON POTEST. In quo & omnes ceteri istius gratiæ defensores consentiūt. Prorsus eodem modo hunc ipsum operādi modum gratiæ suæ Massilienses tribuerunt. Nam in Epist. Hilarij in illa divisione gratiæ, quam Aug. tradidit, ut alia sit, quæ fiat, ut homo perseveret; alia sine qua per liberum arbitrium perseverare non potest, posteriorem ejus partem tanquam aptissimam verissimamq; probant, alteram in prima voluntate credendi detestantur, tanquam per quæ desperatio hominibus exhiberetur. Quod alio in loco, qui à Lectore omnino consulendus, fusè demonstravimus. Neque enim sæpius eadem augēdis voluminibus, cum Lectorum tædio, repetenda sunt.

Suarri. l. 3. de auxili. cas. num. 9.

Hilarius ad mo. perseveret; alia sine qua per liberum arbitrium Augustinum.

Vide h. 8. de hares. Pelag. c. 6. & seqq.

NOTA XLIV.

Dat posse, si velit, non, ut velit.

Itaq; consequenter talem gratiam homini tribuunt, quæ det posse si velit, id est cum qua operetur homo, si velit, non quæ fiat ut velit. Quam sæpissimè recentiores velut palmarem gratiæ suæ distinctionem, ab eā quam alij nimis rigidam & potentem prædicant, inculcare solent. Vnde Lessius dicit: Voluntatem nostram posse gratia uti vel non uti, in opus examintendere vel negligere. Et exponens illa verba: Trahere &c. significatur inquit plurimos per illum tractū imitatos Christum, & omnes per illum posse, si velint. Ejusmodi phrasibus lucubrations eorum refertæ sunt.

Lib. de grat. eff. cap. 12. num. 4.

Ibid. c. 11. num. 11.

Hoc ipsum gratiæ genus summoperē probaverunt Massilienses, & quicquid potentiū in voluntate influeret velut libertatis interitū, & desperationis ansam apertissimam detestati sunt. Nam in Epist. Hilarij ad Aug. probant illud adiutorij genus, cum quo voluntas perseverandi & descendendi obtineat liberam potestatem: abijciunt illud, quo secundum Augustinum nunc ita Sancti iuvantur, ut declinare non possint.

NOTA XLV.

Quam liberum arbitriū efficacem, vel inefficacem, seu cassam reddere potest.

Proinde rerum ipsarum nexu ducti docent alteriū gratiā suam esse talem, ut eam liberum arbitrium possit reddere efficacem aut inefficacem, efficientem aut cassam, prout liberrimo nutui ejus visum fuerit. Vnde Molina non semel dicit, quod in potestate liberi arbitrij sit, auxiliū efficax & cassum inefficaxq; reddere. Item vel cassum reddere, vel efficere ut transeat in gratiam cooperantem. Et Lessius, quod in potestate sit reddere gratiam pravenientem efficacem vel inefficacem in actu secundo, ubi & Molinam citat, & explicat in hæc verba, quæ produximus: quibus nihil aliud significatur, quam humana voluntate, aut cesset; agat aut otiosa sit.

Molina in Conc. q. 14. art. 13. disp. 40.

Ibid. disp. 43. Lessius de grat. c. 10. num. 9.

Esler. ad Aug. lib. 1. ibidem.

Idem omnino ante ipsos fuit Massiliensium sensus. Nam apud Hilarium sentiunt tam fortem homini relictam a peccato esse voluntatem, quã vel contemere quã valent, vel obedire. Et inferius dicunt: *Ceterum quicquid libet donatum sit prædestinatis, id posse & amittere, & retinere propria voluntate.* Vbi per (quicquid libet) intelligunt quamlibet gratiam. Reprehendunt enim verba S. Augustini quibus dixerat: *Nunc prædestinatis tale auxilium perseverantia dari, ut eis perseverantia ipsa donetur, hoc est, quo fit ut non nisi perseverantes sint.* Ipsi contra tale dari volunt, quod possint & amittere & retinere propria voluntate, & consequenter, quo possint perseverare, vel non perseverare, si velint. Et

Collat. 13.

Epist. 107. apud Aug.

minis & Angelorum S. Augustinus explicuit. Nam quid est aliud, quod dicit: *Ut eã posita bonum opus libero relinquatur arbitrio,* quã id quod Augustinus de Adami gratia: *Adjuvatum sine quo in iustitia manere non poterat, ut autem vellet, in eius libero reliquit arbitrio?* Et rursum: *Ut perseverare vel non perseverare in eius libero relinquatur arbitrio: ut dignè tanta bonitati, & bonè vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium.* Sed quia profundi Deorum istius principia non satis attentè ponderarunt, nihil mirum in ipsa eos imprudentes impingere. Franciscus Suarez id ipsum ex professo docet, eundem operandi modum tribuens adiutorijs quibus nunc juvamus, & quibus Angeli atque Adamus ad-jutus fuit. Vtrisque enim assignat gratiam sufficientem, ut perseverare possint, & congruam (quod ipse efficax vocat) quo acta perseverant, congruitate videlicet auxilij in ordine ad usum bonum liberi arbitrij prævisum, ut ipse loquitur, & ut passim congruitatem, seu efficaciam, etiam in hominibus lapsis, explicare solet.

Vide latè eadem auxiliorum genera quoad operã in modum lib. 10. de grat. cap. 11.

Cum ergò manifestum sit, eos non medicinalem, sed primi hominis & Angelorum gratiam generi humano per peccatum perditò restituere; simul etiam perspicuum est, eos in Massiliensium gratiam incidisse. Nam & illi ipsissimam illam Adã gratiam libero arbitrio necessariam esse statuebant, qua crederet si vellet. Apertissimis enim verbis apud Hilarium dicitur, quod illum (Adamum) integris viribus iuvaret gratia volentem, id est, si vellet, sine qua perseverare non poterat: lapsos autem iuvat gratia credentes tantum, id est si credere volunt. Nam quantum ad opera, uberius & sublimius adiutorium necessarium esse sentiebant. De quo alias plenius disputatum est.

Vide latè lib. 8. de heres. Pelag. a. 6. seqq.

NOTA XLVI.

Est similis gratia Adami, atq; Angelorũ.

Quapropter ut sensus recentiorum nemini non perspicuus esse possit, exsertis porro veròis profitentur, gratiam illam internam, quã juvamus, non solum esse in modo operandi sine qua non, sed esse similem illi gratiã, quã Adam primus homo, recentem videlicet in innocentie statu conditus, ac jutus fuit. Nisi mentem eorum clara verba loquerentur, vix fidem mihi ipsi, nedum alijs, fecissem, huc usque eos posse progredi. Quid enim est hoc aliud, quam in libero arbitrio peccatis ebriò, & concupiscentijs terrenis prægravato atque distorto, primarã felicitatis vires confutueret? Verba Molinã aperta sunt: *Possumus confirmare, unam & eandem rationem Dei aternam providendi cuiuscumque adulto, sive is de numero sit prædestinatorum, sive non, pendere à qualitate usus liberi arbitrij eiusdem prævisi, vel quod rationem prædestinatis nisi illis habeat, vel providentia duntaxat circa illum in beatitudinem, facta a quadam quasi inductione in Angelũ, primo parentibus in statu innocentie constituitur, atq; in alijs etiã adultis.* Vbi quod eandem rationem prædestinationis hominis lapsi ac stantis inducit, ex eadem ratione gratiã, quantum ad modum influendi eum libero arbitrio, nascitur. Sicut ex eius subijunctã explicatione perspicuum est: eoque magis, quod in alio loco eandem prædestinationis rationem, ex eadem gratiã & libera voluntatis naturã petit. Iam verò hoc ipsum Lessius multò manifestissimè tradit: *Tota gratia præveniens, quam Deus prædestinatis preparavit, talis est, ut eã posita, opus bonum relinquatur libero arbitrio sic instructo: adeo ut tam facile sit illi se inclinare ad malum, vel omnimodiam operis, quam ad eius effectorem; sicut in Angelis, & primo homine, proportionaliter loquendo factum.* Vbi & modus explicandi, & ipse sermo clamat gratiam lapsi hominis gratiã Adami & Angelorum in modo agendi esse similem. Eodem quippe modo gratiam primi ho-

Molina in concord. q. 3. art. 4. & 5. disp. 1. m. 11.

Vide ibid. mem. 13.

Lessius de prædest. sect. 5. num. 45.

NOTA XLVII.

Eã posita, Deus expectat voluntatem nostram, ut purgari velimus.

Am facile est videre, quid sibi recentiores isti volunt, quando confidenter asserunt, Deum expectare voluntatem nostram. Nempe hoc volunt, quod posito illo Dei auxilio in voluntate, sine quo liberum arbitrium velle non potest, Deus expectet impulsus istius gratiã ad actionem à libera voluntate, cuius est, ut ipsi aiunt, gratiam in actu secundo efficacem, vel inefficacem, & cassam reddere. Vt itur istã expectandi phrasi aucter Lessius: *Auxilium expectat consensus voluntatis, cuius usus subest, ita ut gratia, si hoc effectum ab usu voluntatis quodammodo pendeat.* Et alibi: *Auxilium præveniens expectat ut potentia voluntatis suum influxum in actum conferat.* Et multò inferius: *Vbi hoc auxilium Deus dedit, iam omnino expectat, ut homo purgari velit: non quidem ut velit, aut velle illud inchoet per nudas liberi arbitrij vires; sed per auxilium gratiã acceptã, quo potest tunc uti.* Et mox iterum: *Deus expectat, ut cooperetur sus gratiã, & consequenter ut velimus purgari &c.* Et iterum alibi tradit: *Deum expectare voluntates per auxilium sufficientem preparat.* Eandem locutionem & Franciscus Suarez eodem sensu veram esse contendit.

Idipsum

lib. 1. 17. num. 8. Suarez lib. 3. cap. 15.

Ipsium eis præcuerunt Massilienses. Cum enim ejusdem rationis auxilium tribuerint voluntati, cum quo operaretur si vellet, utpote quam ad hoc tantum liberam assererant, ut vellet aut nollet admittere medicinam, cogebantur talem expectationem tribuere isti auxilio seu Deo. Tale est enim, ut à nutu voluntatis pendeat, & illum ad influendum prærequirat. Itaque eodem verbo (expectandi) etiam ipsi usi & propterea Arausicanâ in Synodo anathemate percossi sunt: Si quis ut à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit, &c. restitit ipsi spiritui Sancto. Nam quod ipsi putant, Massilienses hujusmodi gratiam in talibus actibus bonæ voluntatis, & fidei, & orationis, non agnovisse, hallucinatio est non vulgaris, ex qua in istum labyrinthum fallarum opinionum præcipitati sunt. Sed de ista locutione aliquid adhuc inferius.

NOTA XLVIII.

Gratia ista pendet à libero arbitrio, & ab ejus nutu & usu causaliter præeunte, ut influat.

EX eadem radice & alius recentioris doctrinæ frutex nascitur, quod Christi gratiam à libero arbitrio pendere dicunt, & consequenter, quod gratiam subijciunt voluntati, & ejus pedissequam esse faciunt. Impossibile est enim, ut gratia cui est talis operandi modus, non sequatur per omnia in agendo nutum voluntatis. Itaque Lessius audent ac dicit: Cum influat gratia aliquo modo à libero arbitrio pendeat, etiam ab eo pendet, quod gratia dicitur efficax vel inefficax. Et alibi: Est enim liberum arbitrium directè esse causam, cur hic & nunc Deus influat in opus, tum per dona sua, tum per seipsum: non autem Deum aut gratiam, cur liberum arbitrium hic & nunc influat. Et mox: Nos quodammodo trahere Deum ad cooperandum. Et in alio loco: Quod conversio hic & nunc potius fiat, quam alias & alio modo, huius causa directè & principalis est liberum arbitrium, quamvis non sine auxilio gratiæ. Item: Gratia potest dici determinari ad operandum hic & nunc à libero arbitrio, quia liberum arbitrium potest eâ uti vel non uti. Et rursum: Liberum arbitrium quodammodo determinat gratiam, quatenus eâ utitur, ut hic & nunc influat in opus. Quasi verò magnum amoliendæ invidiæ mysterium in colateret, quod hic & nunc fieri dicatur. Quid est enim aliud hic & nunc fieri per liberum arbitrium, quam per ipsum fieri, ut qui non volebat, velit; qui non agebat, agat; qui aversus erat, convertatur? Nam nihil omnino fit, nisi hic & nunc fiat. Et quisquis causa est, ut hic & nunc fiat opus cum auxilio gratiæ, ipse absolute causa est, ut cum gratia, vel non sine gratia fiat. Non enim verborum istorum (HIC ET NUNC) ille sensus est, quem alioquin præ se ferunt, & auctor ille, ad frangendam invidiam, intelligi perciperet, quod liberum arbitrium sit causa tantum istarum circumstantiarum, hoc loco, & hoc tempore potius quam alio, seu, ut ipse loquitur, potius quam alias & alio modo; quasi alioquin non minus

A futurus sit actus per gratiam istam aliâs videret & alio modo: sed sensus est, quod liberum arbitrium sit causa, cur actus absolute cum suis individuis omnibus circumstantiis in rerum natura ponatur, hoc enim Scholastici omnes passim istâ usitata phrasi significare solent. Itaque quod gratia pendeat à libero arbitrio, inconstanter dicunt: Neque gratiam, sed usum gratiæ subijciunt voluntati. Item: Interdum & rectè Molina dicit, quod gratia sit efficax vel inefficax, (in actu secundo) pendere à libero arbitrio. Quod non video quâ ratione negari possit, nisi quis nodum in seripo querat. Et Franciscus Suarez lib. 3. de auxiliis gratiæ: Hoc ipsum, quod auxilium sit aut non sit habiturum effectum pendet ex libero arbitrio, de auxiliis. 14.

Cap. 12. n. 7. Cap. 10. n. 11

B Et sane si iste modus operandi gratiæ com- petit, non malè auctor iste ratiocinationis istius filum sequitur. Sed in eo fallitur, quod non advertit, se gratiam primi hominis & Angelorum fractis perditæ voluntatis viribus attribuire: quod qui facit, velit nolit, in Massiliensium sensus labitur: qui cum tali gratia tanquam subjectâ & pedissequa voluntatis, à cuius arbitrio & nutu pendere ponebatur, hominem velle credere, gemere, desiderare, orare posse crediderunt. Hinc & isti jam dicti sensus, & phrasæ de gratia Christi usurpatæ omnino improbandæ sunt, quæ à Prospero in Epistola tanquam Christianæ gratiæ injuriolæ rejiciuntur: quod voluntas hominis divina gratiæ sibi pariat opem, non gratia sibi humanam subijciat voluntatem. Talis enim gratia primi hominis, & sine qua non, nullo pacto voluntatem sibi subijcit, sed subijcitur; quia quocumque voluntas sese verterit, subjectæ & pedissequæ inflat sequitur, ut agat, ut orietur, ut influat, ut non influat, ut multum, vel parum, vel nihil omnino operetur. Talis gratiæ sibi voluntas opem parit, quia concursum elicit, ac Deum, ut auctor iste loquitur, trahit ad cooperandum per gratiam. Hanc ergo intelligentiæ perversitatem amoliri, non est nodum, ut ipse putat, in seripo querere, sed injuriam capitalem à Christo avertere, & immobilia Christianæ fidei fundamenta defendere. Quod enim sepe alibi ex S. Leone & Prospero allegavimus, omni acceptione dignum est, ita connexos esse hæresis istius Pelagianæ errores, ut si vel minimum dederis, tota hæresis istius mole opprimor. Si enim arbitrium hominis post lapsum ita liberum est, ut cum primi hominis & Angelorum stantium auxilio sine quo non, possit adhuc credere, sperare, diligere, facere mandata, & perseverare si velit, & non Deus in ipso per auxilium quo operetur ut velit, in qualcumque sese facies verterit, Lessius, Molina, Suarez, Vasquez, & quotquot istâ opinione præoccupati sunt, nunquam efficient, quin invicem Augustinus illaturus sit; ergo liberi arbitrii vites integræ sunt; ergo contra Arausicanum liberum arbitrium non est amissum; ergo peccatum originale non violavit libertatē: ergo non est peccatū originale, quia per illud solum natura humana unversum labefactata est; ergo Christus gratis mortuus est, quia per naturā est iustitia: ergo non est mortuus; ergo non est

Prosper ad Aug.

Leo Ep. ad Nicet. Prosp. carm. de ingratis. &

Milar. in Ep. ad Aug.

Cent. Arasf. us. 49.

Less. c. 10. n. 11.

Cap. 11. n. 11

Nom. 12.

Cap. 18. c. 3.

Cap. 12. n. 2.

Ibid. n. 7.

incarnatus. Ecce quo nos ducat catena illa perditionis, ex quocunq; dogmate Pelagiano, vel extremâ ac tenui fibrâ dogmatis, religetur.

Atque istæ quidem postremæ hallucinationes Recentiorum ac Massiliensium, quas proximis capitibus tetigimus, reverâ sic se habent, & in vera Christi gratia, quam August. explicuit, nullo pacto admitti possunt. Verba tamen quibus in sensu Massiliensium, Deus expectare dicitur, ut purgari velimus; & voluntas divina gratia sibi parere opem, non gratia sibi humanam subigere voluntatem; alium verisimiliorem sensum habent, juxta quem, ut infra dicturi sumus, non minus Recentiores à tramite veritatis exorbitant.

NOTA XXXIX.

Causa excogitandi talis adjutorij, ne aliquin opus nullius sit laudis.

Stud verò gratiæ sufficientis & congruæ genus, eadem omninò ex causa Massilienses & Recentiores sibi machinati sunt. Vtrique enim potentem illam gratiam, quæ facit facere, & voluntatem inclinando determinat, duplici ex causa timent. Prima est, ne opus quod Deus attulerit, vel donaverit voluntati, nullius sit laudis, tanquam quod non à nobis, sed ab ipso Deo perpetratum sit. Cassianus formidinem illam nobis propala vit, & utramque causam tetigit: *Miratur Dominus atque collaudat* (Centurionis fidem) *cunctisque illis, qui ex* Iraelis populo *crediderant, præfert, dicens: Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel. Nullius enim laudis esset ac meriti, si id in eo Dominus, quod ipse donaverat, prætulisset.*

Cassian. Col. 13.

Hoc ipsum ex utraque causa Recentioribus magnopere formidolosum est: *Si Deus ipse per se hæc (fidem & opera bona) debet in eis operari, & non expectat eorum voluntates per auxilium sufficientis præparatas, quomodo credere, & bonum operari est illi liberum? Quomodo laudem mereantur, si credant & bene operentur, cum Deus hoc totum in ipsis faciat &c.* quasi non definiere Celestinus Pontifex, quod nemo aliunde Deo placeat, nisi ex eo quod ipse donaverit.

Ess. lib. de grat. efficaciæ. 17. n. 18.

In Epist. ad Epist. Gall. 7.

NOTA L.

Item ne meritum operibus detrahatur.

Secunda, ne opus definat esse meritorium. Hoc Cassianus superius junxit, dum dixit: *Nullius enim laudis esset ac meriti; si id in eo Dominus quod ipse donaverat, prætulisset.*

Ea omninò causa Recentiores vehementer terret. Molina: *Peri namque libertas in prædestinato per auxiliij efficax, comparatione mediiorum seu operum ad beatitudinem & per consequens ratio propriorum meritorum.* Et membro 4. *boni a-tem moralem ac meritum tolli queritur.* Et utraq; complexus causam in alio loco: *Si namque arbitrium nostrum ab efficacia aut inefficacia auxiliij divini habet, quod consentiat, aut non consentiat Deo vocanti, certe non ab innata libertate id pendet, sed à qualitate auxiliij & motionis divine; atque adeo neque est quod illi cedat in laudem ac meritum. Id ipsum non semel urget Lessius.*

Molin. q. 14. a. 13. disp. 53. memb. 2.

Malin. q. 23. a. 4. & 5. disp. 1. memb. 6.

Idem lib. de grat. effic. 13. n. 13. & 17. cit.

NOTA LI.

Discrepant in operibus moraliter bonis.

Recentiores verò, quamvis gratiam istam actu suo internam, quam jam diximus, tanquam ad opera bona necessariam plerumque requirere soleant, arbitrantur tamen etiam sine tali gratia, multa verè bona, nulliusque peccatifeoditate inquinata opera per solum liberum arbitrium exerceri posse. Nam inter eos receptissimum est, opera moralia verè bona per solum liberum arbitrium exerceri posse absque omni interna gratia, quemadmodum in Francisco Suarez, Molina, Lessio, videre licet, quorum verbis istam doctrinam tanquam vulgarissimam non opus est astruere.

In hoc verò Massilienses non habent sibi similes. Nam quamvis ipsi naturæ viribus multos bonos actus, ut fidei, & orationis, fieri posse censerent, gratiam tamen illam sine qua non, de qua jam diximus, non excluderent, quemadmodum etiam superius declaratum est.

NOTA LII.

Gratia discernens propriè unum ab altero, est utrisque natura liberi arbitrij divinitus data.

Ed cum viderent Massilienses, nullo pacto satis esse gratiam istam internam sine qua non, ut initium seu primus actus fidei, desiderij, orationis, & similes possent vocari actus gratiæ seu dona Dei; & aliam comminiscendam gratiam, cui opus tanquam veræ causæ qua fiat, attribuerent, rei naturâ id postulante, compulsi sunt. Esto enim, coinfluat ista gratia cum voluntate in actum fidei, clamat tamen ipsa perspicuè veritatis evidentia, non esse isti gratiæ tribuendum quod actus fiat, sed alteri causæ, quæ potentiam voluntatis & gratiam simul ad actum rapit, aut determinat. Nam politâ istâ gratiâ quantumcunque magnâ in voluntate, nunquam in æternum sequetur actio voluntatis, nisi voluntas ultrò ei det manus, atque ad agendum se determinando velit. Ipsa igitur, non gratia, est illa causa quæ facit facere, seu quæ potentiam voluntatis ex actu primo in secundum extrahendo, ex non agente agentem facit. Gratia verò instar habitus accommodando sese nutui voluntatis, instar pedissequæ, sine qua non fieret, imperatricem suam sequitur. Itaque quemadmodum si quis calamo aureo scribat, nequam auro vel calamo, sed Scriptoris voluntati scriptio tribui debet, qui ejus vera & propriè dicta causa est, & nuncupari debet, quamvis non sine calamo coinfluente, quem ad actum secum rapit, scriptio exerceatur: ita si quis per talem gratiam credit, sperat, aut diligit, non tali gratiæ, sine qua non fiunt, sed credentis, sperantis, diligentis voluntatis nutui actus isti tribui debent. Quæ ex causa jam paulò ante de tali gratia Lessium rectissimè dicentem audivimus: *Quod conversio hic & nunc potius fiat, quam aliàs, aut alio modo, huius causa directæ & principalis est liberum arbitrium, quamvis non sine*

Idem l. 2. de heresi Pelag. c. 11. ubi hæc latius.

Less. lib. de grat. effic. 18. n. 3.

auxilio

auxilio gratia. Vnde ulterius invicem colligit Augustinus, eum qui tali gratia adjutus credit, sperat, diligit, perseverat, per liberum arbitrium, non per gratiam, credere, sperare, diligere, perseverare, si velit. Non enim talis gratia, sine qua non fit, sed voluntas ipsa se ipsam facit credere, sperare, diligere, perseverare, & illos sibi actus ipsa, non tamen sine gratia, tribuit, si voluerit. Et inde phrasae illae libratissimae S. Augustini, quibus dicit, quod in primis illius conditionis felicitate Angelis, quamvis tali gratia juvantur, per vires tamen liberi arbitrii, seu per liberum arbitrium in veritate steterunt, quod nunc per aliam Christi gratiam, qua datur ipsa perseverantia, concedi debet. Quae omnia futius & radiciter a libi explanata & probata sunt. Haec igitur cum accuratè penetrarent Massilienses, non contenti illa gratia internâ, sine qua non aliam gratiam, qua fieret actus, sibi quaerendam esse censuerunt: ne alioquin in Pelagianam impietatem apertè cecidisse dicerentur. Itaque cum nihil occurreret, ratione cuius tales actus initiales tribuere Deo, dixerunt reliquias libertatis arbitrii, quae hominibus in sua conditione liberaliter & gratis à Deo data est, esse donum Dei, cui proinde tanquam gratia QUAEVNT, actus illi tribui debent. Hoc est igitur quod dixerunt, initium fidei ad naturam integram reliquias, tanquam ad gratiam, esse referendum, gratiam, inquam, illam discretivam unitus ad altero, de qua quaestio erat, & quâ sit, ut unus vocatus credat & veniat, alter credere & venire nolit, sed in infidelitate persistat. Hoc enim ad illam gratiam, sine qua non, referre velle, quasi illa discretivis istius primis conditionem impelleret, insipientiam singularis esse cernebant. Haec ergo discretivam gratiam assignando dicunt apud Hilarium: *Neo de hac fide posse dici: Quid habes, quod non accepisti: cum in eadem natura rem essent licet vitata, qua prius sane ad perfectam donata sit.* Et in alio ibidem loco: *Consequens putant exhibendam ab eo fidem, cuius natura ad voluntate conditionis concessum est.* Et Prosper alibi notat, ideo ipsos fidem ad Deum retulisse, quia ab ipso sit creatura natura, cui rationabilem inservit voluntatem, per quam unusquisque & credere, & non credere in sua habeat potestatem. De quibus reliquijs integritatis primae, tanquam gratia discretivâ Massiliensium, & Augustinus agit, & Cassianus à Prospero repressus: *Manet in homine liberum arbitrium, quod gratiam dei negligere possit vel amare.* De quo Massiliensis doctrinae capite fuscè tractatum est in libris de haeresi Pelagiana.

Hoc ipsum igitur à Massiliensibus ad Recentiores nostros derivatum est. Nam & ipsi apertissime proficentur causam illam discretivam credentis à non credente, quando uterque gratia illa sufficiente, sine qua non, praeventus est, esse liberum arbitrium, seu naturam hominis cui Deus rationabilem inseruit voluntatem, quae se possit indifferenter in utramvis partem flectere: *Quod ex duobus similiter vocatis, alter oblatam gratiam accipiet, alter respiciat, rectè dici potest ex sola libertate provenire: non quod à qui*

acceptat solâ libertate suâ accipiet, sed quia ex sola libertate illud discrimen oritur. Quod ibidem latius exequitur. Et in libro de praedestinatione & reprobatione: *Quod hic sequatur & perseveret, causa vera & propria est libertas arbitrii auxilio divino instructa: quae sicut in naturalibus, ita in supernaturalibus, potest se in utramque partem flectere.* Et jam sapius eum supra dicentem dividimus, causam eorum fiat actus hic & nunc, & quidem directam & principalem, esse liberum arbitrium. Hoc ceteri omnes ejusdem doctrinae patroni stipulando profitentur, quando datâ jam gratiâ sine qua non, ultimum flexum, quo credens à non credente discernitur, tribuunt unanimiter libertati, quamvis non sine gratia. Hoc enim est ipsissimum illud, quod Massilienses reliquijs naturae tribuebant.

NOTA LIII

Causa commendandi istam discernentem gratiam, ne voluntas alioquin non laesa, sed penitus extincta videatur.

Causa quoque quae utrosque in istam opinionem impulit, profus eadem est: ne alioquin, inquebant Massilienses, liberum arbitrium ac natura voluntatis rationalis, non laesa aut infirmata, sed penitus extincta crederetur. Hilarius: *Namque naturam istam deperitam vel extinctam putant, ut non debeat velle posse se velle sanari.* Et ibidem molestissime ferunt, nihil quod praedicatione excutitur, in hominibus remansisse: hoc est, perijisse libertatem amplectendi boni, & lapsis hominibus, ut ibidem dicitur, *nolle insulam inevitabili necessitate esse conjugatum.*

Recentiores istud ipsum alitè imbiberunt, & accuratè imitari sunt. Audi Leisium: *si Adam poterat se flectere in utramque partem, nec egredat gratia determinante (quam Augustinus vocat gratiam, quae sit opus) ut scilicet, qui solum ratione debilitatus ex peccato originis contra hanc gratiam resistunt, cui non etiam post lapsum poterit homo ita corroborari per gratiam (supple SINE QVA NON seu congruam & sufficientem) ut possit opus bonum facere vel omittere absque determinatione? Debita enim illa facile potest instaurari ad singula opera per gratiam sufficientem, quae non determinat. ALIOQUIN SI ITA EST PROSTRATUM LIBERUM ARBITRIUM, ut nulla corroboratio ei facta sit, ad hoc ut vere & proprie possit opus praestare, nihil impellatur, ut ex vi impulsus praedeterminatae, perspicuum est, NON TAM ESSE DEBILITATUM, QUAM PENITUS EXINCTUM.* Non potuisset Massiliensis aliquis Presbyter accuratè rationibus verbis sensum suum exprimere. Ea ipsa quoque ceterorum doctrina est, qui omnes unanimiter putant, liberum arbitrium extinctum esse, si non potest se cum gratia sufficiente ad bonum flectere, quemadmodum ad mali. Sed non advertunt, non esse gratiae sufficientis officium, quantumcumque magna & frequentes millenis gradibus aucta fuerit, voluntate ita corroborare, ut determinatione non indigeat. Haec enim determinatio essentialiter repugnat laesioni voluntatis, quam peccatum attulit. In eo quippe laesio ista sita est, ut seipsam ad bonum

de lib. de grat. primi lib. lxxviii c. 7. & 11. & l. 2. gratia chist. salu. c. 6. 7. & c.

Mass. in Ep. Hilar. ad August. Ibid. Prosper. ad co. sp. à Genues.

Lib. de praed. ss. c. 1. Cass. Coll. 3. Videl. S. r. 10

Leis. lib. de grat. efficaci cap. 23. n. 7.

secl. 4. n. 46

Hilar. ad August.

Leis. lib. de grat. efficaci. c. 9. n. 13.

bonum cum tali gratia ferre non possit, sed alia potentiori egeat, quã vel primaria illa libertas redeat, exhausta totius concupiscentiã peste, quod in celo fiet; vel ea manente, ita per gratiam voluntas inclinetur ad bonum, ut eam faciat velle & operari. Quod per gratiam sufficientem quantumcunque magnam fieri impossibile est, utpote cui essentialis est, dare dumtaxat, posse si velis: velle verò quod potes, aliundè quàm ab ista gratia peti debet. Si à voluntate, jam non est peccato lapsa libertas; quia idem, quod Adamus & Angeli cum gratia, sine qua non, potuerunt, potest. Extinctam autem esse libertatem ad bonum, non ægrè ferant Recentiores si Augustinus admittat, & ut alibi diximus accuratius, tanquam Christianæ Religionis basin aperte fateatur. Sed recordentur verborum Cassiani, quæ à S. Prospero castigata sunt: Cavendum nobis est ne ita ad Dominum omnia sanctorum meritã referamus, ut nihil nisi quod malum atque perversum est, humana ascribamus naturæ. Et illorum, quæ precedentium ex mente Cassiani rationem continent: Idcirco manet in homine liberum semper arbitrium; quod gratiam Dei posuit vel negligere vel amare. Quibus verbis illam liberi arbitrij indifferentiam ad utrumlibet, quam Lessius postulat, superesse testatur; alioquin extinctum esse videretur.

Vide l. 3. de stat. nat. lapsa per multa capita à 3. usq. ad 23. Cass. Coll. 13

ibid.

non ægrè ferant Recentiores si Augustinus admittat, & ut alibi diximus accuratius, tanquam Christianæ Religionis basin aperte fateatur. Sed recordentur verborum Cassiani, quæ à S. Prospero castigata sunt: Cavendum nobis est ne ita ad Dominum omnia sanctorum meritã referamus, ut nihil nisi quod malum atque perversum est, humana ascribamus naturæ. Et illorum, quæ precedentium ex mente Cassiani rationem continent: Idcirco manet in homine liberum semper arbitrium; quod gratiam Dei posuit vel negligere vel amare. Quibus verbis illam liberi arbitrij indifferentiam ad utrumlibet, quam Lessius postulat, superesse testatur; alioquin extinctum esse videretur.

NOTA LIV.

Sibi tribuunt initium fidei, credere, desiderare, orare, &c.

Per istas ergò naturæ reliquias, seu superstitem à peccati ruina libertatem, hominem dicebant posse credere, posse orare, posse desiderare medicum. Atque ita initium fidei, seu primos actus fidei, & orationis in sua potestate collocabant. Quæ sententia Massiliensium celeberrimè apud Recentiores innotuit, nec hoc loco probationis eget, quia copiosè alibi tradita est.

Lib. 9. de heresi Pelag. c. 12. & 13.

Et quamvis eam tanquam proscriptam jam olim hæresin detestentur, quia tamen non satis circumspicte Massiliensium sensa ponderant, id quod generatim & in confuso ex Catholica fide damnant, in particulari inter opinionones suas capitales recepisse videntur. Ex professo quippe eodem quo Massilienses modo docent, hominè ex istis primæ vae libertatis reliquijs posse credere, sperare, medicum desiderare, & implorare, si velit. Nam quod per illam gratiam sine qua non, seu sufficientem & congruam, se extra erroris aleam constitutos putant, id ipsum non potuit Massilienses ab errore defendere, ut jam alibi diversis locis explicatum est. Talis enim gratia, sicut & habitus bonus nulla ratione impedire potest, quod minus opus quod sequitur, sit opus liberi arbitrij; & humanæ voluntatis effectus, non domini spiritale gratiæ Dei. Quod etiam alijs locis abundè demonstratum est.

Vide sup. l. Nota à 2. & l. 8. de heresi Pelag. c. 6. 7. & seq. Vid. l. de grat. prim. hom. c. 15. & 16. & lib. 2. de grat. Christi salvat. c. 6.

NOTA LV.

Multiplex discrimen. Primum quod Massilienses initium fidei, & in ea perseverantiam sibi ascriberent: recentiores omnes virtutes. In quo dupliciter gravius Massiliensibus hallucinantur.

Secundò hallucinantur, quod non tantum initium fidei & reliquos imperfectos actus Massiliensium, sed fidem integram, dilectionem Dei, omnium virtutum opera, ipsamque perseverantiam usque in finem virtutibus naturalibus tribuant, cum eadem illa gratia sine qua non, quam ad solum initium fidei Massilienses libero arbitrio sociabant. Nam nihil operis boni tam excellens in quacunque virtute reperiri potest, ad quod gratiam alterius ordinis necessariam patent, quàm istam sufficientem, seu gratiam sine qua non: quæ non magis ad ea perficienda in ista virtutibus infirmitate accommodata est, ac si homini fractis cruribus prostrato baculum daret, quo rectus graderetur, quemadmodum & hoc ipsum abundè suis locis explanatum est. Hoc cum animadverterent Massilienses, horruerunt enormem istam exorbitantiam: adeoq; etiam in ipso initio fidei præstando hortuissent, nisi putassent, tam imbecilles actus, non esse partem sanioris, aut nomen operis boni non mereri. Vnde Hilari.

Ceterum ad nullum opus vel incipiendum, nedum perseverandum quatenus sibi sufficere posse consentiunt: Neque

Vide l. 2. de heresi Pelag. c. 12. & 13.

Lib. 11. de grat. efficaci c. 10. m. 4. Molin: in concord. q. 14 art. 13. disp. 10.

Vide l. 1. de stat. nat. jurat. c. 11. & l. 8. de gra. Christi salv. c. 11. & 12.

Vide l. 1. de gra. Christi salvat. c. 2. & 3.

Hilari. in Ep. ad Rom. Neque

Ne; enim alicui operi curationis eorum annumerandum putant, exterrita & supplicia volumine, unumquemque eorum velle sanari. Nepe ex egritudine corpore; similitudine fallebatur, in qua velle sanari no est opus vel pars ulla sanitatis,

NOTA LVI.

Secundum, quod illi initium salutis; hi totam sue potestati vendicent.

EX quibus alia dissimilitudo aut similitudo proficiscitur. Massilienses enim per istam fidei revocationem ad arbitrium suum, iniuriam etiam salutis divinae constitutioni extorquebantur, ut ita fractis istis fatalibus tabulis non dependeret ab incerto voluntatis Dei, sed ab humana libertate. Quod notat Prosper in Epistola ad Augustinum, in quo finem erroris eorum fuisse tradit, ut *salutem ex eo qui saluatur non ex eo credendum sit stare, qui saluat.* Et rursum: *Quod per hoc principium salutis in homine collocatur; quod divina voluntati humana preceat.* Et alibi notat Massilienses haurire voluntate salutem

Ex fonte volendi.

Nam per istud auxilij genus, sine quo non fit alio, tota fari, torpore, miseris, desperationisque scena disparet, atque ita expeditus & sui juris, homo constituitur, ac si nulla prorsus gratia indigeret, & sola nudaque voluntatis potestate operaretur salutem suam, ita ut ex fonte volendi, gratia illa polita, omne discrimen salutis & perditionis oriatur.

Recentiores non contenti salutis initium sue potestati fracto fato, vindicasse, totam perfectamque salutem ad se revocant, quia nihil amplius ex Deo se habere profitentur, quam sufficientissimam potestatem, per quam possint credere, operari, & perseverare, si velint. Cum autem non sit *consuetudo*, quod perspicaciter observavit Augustinus, ut qui potest venire ad Christum etiam veniat, nisi id voluerit atque fecerit, ipsum velle & facere, sine quo nemo adultus salvus erit, abunde ab ipsa humana voluntate peti debet. Hoc ergo in omnibus operibus sibi ipsis tribuendo, salutem universam sibi tribuunt, & vere suspendunt atque hauriunt *ex fonte volendi*; adversus Apostolum, qui non ait, ut idem Augustinus notat, *quid autem potes habere, quod non accepisti, ut possis habere: sed ait, quid habes, quod non accepisti.* De quibus fufius alibi dicta consule.

Cur autem Recentiores universam salutem sibi per istum gratia sufficientis modum tribuere voluerint, causa perspicacibus satis perspicua est. Nam nisi & opera & ipsa perseverantia tota in hominis potestate & libertate statueretur, difficulter larve ille veteres resuscitaret, de fato ac desperatione, fugabuntur. Tali autem gratia quibuslibet operibus perficiendis a primo usque ad ultimum concessa, totum humana salutis mysterium ultimum ad cardinem libertate voluntatis revocatur, & in eo vertitur; atque ita uno statu omnes ille chimeram de fato, ac desperatione dissipantur. Nihil enim de operibus statuitur cum ista gratia, nisi quod quisque ipse facturus ante praevidetur: nihil de salute

vel perditione, nisi cum ipsa voluntas gratiam arripuisse vel neglexisse cernitur. Unde proponens argumentum sibi Lessius, quod fatalitatem illam supponere, & desperationem afferre videbatur: *In nostra, inquit, sententia difficultatem non habet. Dicitur enim, te quidem esse predestinatum, si es iustus, non tamen completum, nisi supposita praevidentia tua perseverantia: quia praevidentia cum a tua perseverantia obiective pendeat, & perseverantia a tua diligentia divino auxilio adiuta (sine quo non videlicet) conandum tibi omni ope, omnes vires naturae & gratia intendenda, ut perseverantiam praestet &c. Sane nihil est quod hominem magis ad sedulitatem, sollicitudinem, studiumque virtutis, & ad vincendam frangendamque pravam naturam cupiditatis, quam hanc praevidentiam ratio incitare possit. Et infra de singulis operibus: Ter predestinationem non sunt decreta singula opera bona absoluto decreto ante praevidentiam nostram cooperationis: quod saepius repetit, & simul exponit illud auxilium esse tale, sine quo non possumus ad bonum opus cooperari.* Itaque fatuum est de fato urgente cavillari, cum unusquisque sibi fabricet fatum suum; & stultitiam plenum desperare, ubi spes sibi quisque iuxta Poeticam sententiam factus est, ut tantum ferat, quantum diligentiae contulerit. Hoc igitur ut efficerent Recentiores, palam ad arbitrium voluntatis liberum opera cuncta revocarunt: quod Massilienses cum non auderent; solum motum fidei, & in fide perseverantiam suspenderunt a voluntate sua: sed indirecte hoc ipsum consecuti sunt. Nam quemadmodum fide a se ipsis inchoata, gratiam, quam fide merebantur, de caelo in terram devocabant; ita perseverantiam in eadem fide sibi tribuendo, donorum omnium perseverantiam & mercedem eorum vitam aeternam, ab humana voluntate religabant. De quibus vide loco citato.

NOTA LVII.

Tertium, quod illi post initium fidei veram Christi gratiam actualem agnoverint; hi nullam.

SED unus adhuc aut alter articulus est, in quo magno opere a Massiliensibus discrepan. Hi enim Catholicae fidei regulam, & Celestini Papae declarationem perterriti, quibus aperte definitur, opera bona esse munera Dei, quae per inspirationem flagrantissimae gratiae donando, in & cum libero arbitrio operatur, aperte veram gratiam post fidem, omniaque opera nostra bona Dei dona esse confessi sunt; quemadmodum nos alibi late asseruimus, & ex toto lib. quem de dono perseverantiae scripsit Augustinus, perspicuum est. Quod etiam Prosper & Hilarus, non semel testantur; ut quando eos profiteri dicunt, quod fides deinceps per Dei gratiam iuvanda sit: item quod eis sit vita aeterna, qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiae merito credulitatis acceperint. Rursum Hilarus Ceterum ad nullam opus vel incipiendum notum perferendum, quemquam sibi sufficere posse consentiunt. Quae saepe & plurimis modis in illis Epistolae repetuntur. Unde Augustinus, exserte testatur, quod solum initium fidei & usque in finem perseverantiam in nostra

2. off. lib. de praesert. sect. 6 in 79d

ibid. u. 89.

Vide lib. 8. de harefi Pelag. c. 19. 1010.

Prosp. in Ep. ad Aug.

Hilar. in Epist.

Aug. lib. de no. per. in nostra c. 17.

Carm. de in- Gen. 1. 6.

lib. de grat. Cumpre. 14.

Lib. de pre- det. Sanct. c. 5. lib. 8 de ha- res. Pelag. c. 11.

in nostra consistere potestate, & Dei dona esse non putarent, neque ad hac habenda atque retinenda Deum operari nostras cogitationes & voluntates: cetera vero ipsum dare concederent, cum ab illo impetrantur credentis fide. Si cetera dona à Deo dari concedebant, ergo catenus veram & Christianam gratiam agnoscebant.

Recentiores nec isti veraci rectæq; confessioni Massiliensium volunt acquiescere. Nam quemadmodum in ipso initio fidei nullum gratiæ Christi relinquunt locum, qua videlicet non solum posse credere, sed ipsum credere voluntati inspiretur ac detur; ita eandem gratiam ab omnibus operibus bonis remouent, quæ solâ hominis libertate se quod voluerit sectente, quamvis non sine adjuutorio gratiæ sine qua non, exhiberi ab homine, non à Deo donari putant. Qua de re si sententia & censura S. Augustini peteretur, opinionem illam non ad Massiliensium sed fortè ad Pelagianorum placita relegaret. Nam aduersus Massilienses disputans ita loquitur: *Hæc ergo Dei dona sunt, id est, ut de alijs taceam, sapientia & continentia, hoc est, sapienter & continenter vivere. Acquiscent & isti Massilienses: Neq; enim Pelagiani sunt, ut aduersus istam perspicuam veritatem, dura & hæretica peruersitate contendant. Quo perspicue significat, quod si opera pari modo ac fidem suæ potestati arrogassent, ac sua esse credidissent, perfectè futuros fuisse Pelagianæ hæresis reos. Cùm igitur fidem non aliter suæ potestati arrogarent, quàm statuendo, se sua libera voluntate quo voluerit se sectente cum gratia Adami, seu cum auxilio potentiâ sine quo non, vocanti Deo posse credere, perfectè simili modo suæ libertati opera vendicare, & sua putare secundum Aug. Pelagianum facit. Mirabuntur istam cõsequentiã Recentiores. Sed si tranquillè perpendere dignentur, non minus esse humanæ libertatis officium, auro & unionibus, quàm ferro ac terreis glebis uti; stylo argenteo, quàm æreo characteres pingere; habitu bono quàm vitioso agere: Deo eos illustrante forsã intelligent, etiam gratia ista sufficiente, seu adjuutorio sine quo non ad operandum vel credendum uti, non minus nostrum esse & humanæ libertatis officium, quàm si motibus naturalibus sive ad bonum sive ad malum nostra voluntate utrolibet se sectente uteremur; atque idè impossibile esse, ut opera aut fides quæ sic fiunt, sint specialia dona gratiæ Dei. Non enim donantur illa per adjuutorium quo possunt, si volueris, fieri; sed per id, quo reipsa fiunt. Hoc autem non talis gratia donat voluntati, sed vice versa, voluntas tali gratiæ, licet neutra absq; altera operetur. Ex quo fit, ut perinde ac si nulla gratia sufficiens aut congrua cum voluntate concurreret, ad liberum arbitrium referenda, & perinde quoque (argumentando, non censendo loquor) juxta S. August. Pelagio Recentiorum opinio accensenda videatur. Vera enim gratia Christi medicinalis fractæ libertati coactis impertita, cujus solius confessio Pelagianismum excludit, longè altèrius rationis est; nec ullius alterius gratiæ*

Ibid.

Vide l. 2. de
grat. Christi
Saly. lasim.

quantumcunque magnæ & plausibilis conjunctio cum voluntate, uti vires perditas reddere, ita Pelagianismi invidiam aut reatum diminuerit aut abslegere potest. Pelagius enim ab Augustino & Patribus redargutus fuit, quod gratiam, quæ propriè Christi est, negando tolleret, & per hoc aduentum & crucem ejus evacuaret. Vnde gratiam, ad cujus confessionem urgebatur, vocabant, ^a gratiam qua Christianissimus; ^b gratiam Salvatoris; ^c gratiam Christianam; ^d gratiam Christi; ^e gratiam qua revelata est per passionem & resurrectionem Christi; ^f gratiam qua per incarnationem unigeniti donata est; deniq; ^g gratiam Dei per Iesum Christum, quam ex Apostolo ad Romanos didicerant, hiberate nos à corpore mortis huius, hoc est, à vitijs & passionibus corporis mortis huius. Hæc autem gratia non est gratia illa sufficiens, qua etiam primus homo & Angeli indigerunt, quando in primæ illius dignitatis præstantia creabantur: sed est gratia medicinalis, qua à vulneribus libero arbitrio inflicis per Salvatorem sanamur & liberamur. Quæ gratia tantum proportionem differt ab illa sufficiente, quantum morbus ab ægitudine. Itaque nullius gratiæ sive concursus Dei, sive gratiæ habitualis, sive sufficientis & congruæ, sive sine qua non, sive cuiuscunque alterius confessione se quisquã ab errore Pelagiano liberare potest, nisi illam gratiam cõfiteatur ad singulos actus necessariam, quæ nec Adamo, nec Angelis tanquam sanis data est; sed quæ hominum lapsorum arbitrio tanquam ægro, & sub peccati, hoc est sub concupiscentiæ dominatione captivo ac seruo, sanando, redimendo, liberando per crucem & mortem Iesu Christi Salvatoris revelata atq; donata est. Hæc non est sufficiens, non congrua, sine qua non, non concursus Dei, non habitus, sed illa tantum, qua depresso sub concupiscentiæ dominatu arbitrio fit ac datur actio. De hac sola Aug. & Patres disputant; hanc Augustinus explicuit; hanc gratiæ sine qua non opposuit: Hanc qui non admittit, etsi omnes alias fateatur, non Semi-Pelagiano, sed perfectò Pelagiano errore, si Augustini principijs credimus, detinetur. Omnium enim reliquarum gratiarum confessio, quod ad præsentis controversiæ cardinem spectat, perinde est, atque si nullam omninò fateretur.

NOTA LVIII.

Quartum, illi intelligunt veram Christi gratiam cum libertate consistere; hi nequaquam.

Quemadmodum igitur in veræ medicinalis gratiæ confessione presbyteri Massilienses nostros recentiores longè superant: ita eos in adjuutorij istius verè Christiani intelligentiæ

a Patres
Carth. in
Ep. ad Innoc.
cent.
b Patres
Conc. Milev
ad Innoc.
c Ibid.
d Ibid.
e Epist. 95.
ad Innocent.
f Ibid.
g Patres
Conc. Carth.
h Rom. 7.

gentia procul post se relinquunt. Quo enim p. cto in operibus faciendis cum libertate co-
 hareret, exhortationes non extingueret, fatum
 excideret, satis accurate penetrarunt. Testis
 enim est Prosper in Epist. ad August. quod ex-
 pressè dicerent: *Libertatem suam ab hoc Dei auxi-
 lio invitant, si quod Deus mandat, elegerit.* Hoc est,
 si electio voluntatis ad credendum Deo ante-
 cellit. Et Hilari. tradit, quod illam gratiam
 in Scripturis commemorari dicerent, *qua unus-
 quisque post voluntatem iuvatur.* Nempe volebat,
 hominem ex se incipere velle, non solum cre-
 dendo, sed etiam cupi libet virtutis opus facere
 desiderando: quam imperfectam voluntatem
 Deus postea quasi ignem sufflando roboraret.

A quàm naturalis fructum voluntatis, per quod
 gratiam sibi ipsos parere ac dare posse, palam
 profiteri, formidabant. Hac igitur de causa,
 summo opere meriti illius dignitatem extenuan-
 do elevabant: quod nos subius loco suo decla-
 ravimus, & paulo post aliquid adhuc dicturi
 sumus. Recentiores verò non penetrantes car-
 dinem difficultatis, sine ullo scrupulo meritum
 in tali fide constituant, & velut Catholica
 doctrinæ caput liberrimè proferunt. Non
 enim animadvertunt, se naturæ viribus, gra-
 tiæ Christianæ meritum attribuere, ut gratia
 iam non sit gratia: atq; ita in illud roties pro-
 scriptum incidere, quod gratia secundum me-
 ritum datur.

Vide lib. 2.
 de her. Pelag.
 cap. 27.

Lib. de dono
 prof. cap. 17.
 Vide lib. 8.
 de her. Pelag.
 cap. 20.

Vnde August. addit, quod ipsi hortabantur quo-
 que ad castitatem, ebrietatem, pietatem, & cetera,
 quæ Dei dona esse confitebantur, nec dicebant exhorta-
 tionem suam impediri prædestinationis Dei.
 Quæ omnia latius in Semi-Pelagianæ heresis
 declaratione tanquam certa demonstravimus.

NOTA LX.
 Meritum utriusque valde deprimunt; sed illi
 operum cum gratia factorum; hi ope-
 rum pure naturalium.

Recentiores illi nihil horum huic usque intel-
 lexerunt. Nam vice medicina illa efficax
 Salvatoris nostri Iesu Christi primam creden-
 di voluntatem nolentibus & repugnantibus in-
 spicit, in cuius intellectu peculiaris difficultas
 est, & Massilienses hallucinati atque turbati
 sunt; sive voluntatem, hoc est, volitionem iam
 existentem roborat, vehementiam atq; ardore
 inspirando, virtutesq; singulas potenter ope-
 rando, æquè ad fatum quasi immines recentio-
 res, & ad libertatis extinctionem, & horta-
 tionum correptionemq; interitum trepidant.
 Generaliter enim sentiunt, omnem talem gra-
 tiam, quæ non est sine qua non, sed qua fit actio;
 seu qua non est talis, ut præbeat posse, si veli; sed
 velle, quod potes, capitaliter inimicam esse
 libertati. Quod ex locis auctorum istorum su-
 perius annotatis liquido constat, & apud eru-
 ditos notorium est.

Sed ex alio latere presbyteros Massilienses
 imitando, longe remotius quàm ipsi à ver-
 itate discedunt. Illi enim, ne gratiam gratui-
 tam actibus fidei & orationis, quos non sine
 gratia per arbitrij sui libertatem proferre se
 posse statuebant, letali vulnere percuterent,
 dum non gratis daretur, sed quibuscumq; exi-
 guis fidei & orationis meritis redderetur, me-
 ritum istorum actuum vehementissimè depref-
 serunt. Dixerunt enim fidem, orationem, pul-
 sationem suam, non esse condignam; esse tantum
 occasionem gratiæ conferenda; ne irrationabili
 munificentia Dei largitas, neve penitus adveniens aut
 meriti otio dissoluta sua dona conferre videretur, esse
 colorem sub quo gratia daretur, atq; ideo gratiam
 Dei semper gratuitam perseverare. Quæ locè in Se-
 mi-Pelagianæ heresis declaratione diduximus.
 Eadem & similes phrasæ moderni illi Scho-
 lastici huiusmodi collegunt, ut meritum actuum
 naturalium, quos in fideles, faciendo viri us
 naturæ quod in se est, operantur, extenuando
 ceprimant. Nam ut nihil de illis loquar, qui
 eos olim dispositionem, vel proximam, vel re-
 motam ad gratiam vocavere, nostri de quibus
 agimus, qui istam phrasin ut injuriosam gra-
 tiæ declinarunt, dicunt eos non proprie mereri
 non reddere hominem dignum: esse tantum b sub-
 occasionem ad gratiam; esse occasionem; & maxi-
 me de ere Deum, ut misericordiam in eos effundat:
 e in fallibili lege dare gratiam, hanc legem dandi
 gratiam esse rationi maxime consentaneam, quam
 Pater cum Christo inierit: alioquin qua ratio-
 ne verum erit, Deum velle omnes homines salvos fieri
 Videri quippe incredibile & INDICTIONEM infinitam
 Dei clementia contrarium. Quæ sane longè lucu-
 lentiora sunt epitheta, quàm quibus paulo ante
 Callianus usus est. Nam quid est meritum de
 congruo, nisi id propter quod DECRET gratiam
 dari à Deo, & non dari Deo indignum est?
 Nec enim quisquam sanus Catholicus dixerit,
 indignum esse Dei clementia, si peccatoris cu-
 jusquam etiam Christiani preces non exaudit,
 sicut multarum preces non exaudit, in quibus
 tamen meritum de congruo constituit solent.

Cass. lib. 12.
 in ju. cap. 17.
 Lond.
 Collat. 13.
 ibi.
 vide lib. 8.
 de her. Pelag.
 cap. 17.

NOTA LIX.
 Meritum agnoscunt pariter in initio fidei;
 illi inveni, hi palam.

I Am verò & alia nonnulla doctrinæ capita
 sunt, in quibus Massilienses atque recentio-
 res vel omnino pares sunt, vel si quo discre-
 pant, illos illi exorbitationis enormitate mul-
 tum superant. Vtrigenim in initio fidei, quod
 cum gratia Adami potenter, seu sine qua non, li-
 beræ voluntati tribuunt, meritum agnoscunt.
 Nam illi dicunt, conveniens esse peccati, ut eo me-
 rito, quo voluerint & crediderint à suo morbo se posse
 sanari, & ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis
 suæ consequantur effectum. Cujus plura testimo-
 nia in eadem Epistola videre licet.

C Recentiores id ipsum fidei meritum palam
 receperunt. Cum enim putent se veros actus
 ex gratia donante factos prædicare, quamvis
 non nisi naturalis libertatis scetus sint, nihil
 mirum, si etiam eos gratia meritorios esse fa-
 teantur.

Leff. de gra-
 effici in
 append. ad c.
 v. n. 30.
 b. Cap. 10.
 n. 3. & 4.
 e. lib. n. 2.
 d. lib. n. 3.
 e. Molina
 apud L. eff.
 app. ad c. 10.
 n. 35.
 a. r. d. 10.
 1014.

Sed in hoc nonnulla discrepantia est, quod
 Massilienses inviti ad illam confessionem per-
 tracti sunt; Videbant enim intelligendi perspi-
 caciâ, non aliud huiusmodi fidei initium esse,

Veruntamen quoddam Scholasticorum istorum
 exorbi-

bb

exorbi-

experimentum claribus indicat, Cassianus de actibus quidem naturalibus, qui tamen per gratiam primi hominis, qualem Scholastici isti norunt, fierent, loquebatur; ut supra non nihil, & alibi latè demonstratū est: isti verò Scholastici de illis actibus bonis, qui absque omni omnino gratia, non solum Christi Salvatoris, sed etiam primi hominis, per puras naturæ perditæ vires profertur: à eiusmodi bonis actibus Massilienses isti plerumq; horruerunt. Quapropter quantum gratia primi hominis humanam naturam superat tantum hallucinationis en route Massilienses à recentioribus nostris sperantur.

NOTA LXI.

Multa propositiones apud utrosq; vera. Prima: Gratia non sibi subiecit humanam voluntatem.

Iam verò ex his que diximus funditus illam propositionem damnatarum, sensus intelligitur, de quarū aliquibus superius non nihil locuti sumus. Prima est, quod *Voluntas hominis divina gratia sibi pareret opem; non gratia humanam subieceret voluntatem.* Significabat enim Massilienses, voluntatem hominis, cum naturali libertate, quamvis cum gratia sine qua non, credebat Deo, efficere ut ea sine occasione, sine colore, sine merito, Deus gratiam illam Christi largiretur, qua voluntas ad incrementum fidei, virtutesque omnes Christianas, Deo donante peringeret. In qua sanè sententia gratia Christi non subiecit sibi voluntatem, sed illa iam ante subjecta Deo, gratiam sibi ipsa sua potestate pariebat. Loquuntur enim de illa vera gratia medicinali Christi Salvatoris, quam solum vel penè solum, Augustino teste, universæ Scripturæ & Ecclesiastica monumenta prædicare videntur.

In qua quidem priore sententiæ illius parte, recentiores isti Massilienses dissimiles plane sunt. Nam quia veram illam Iesu Christi medicinalem gratiam non aliter norunt, quam ut oppugnent & expugnent, nunquam etiam in illorum sententia, voluntas hominis divinæ gratiæ sibi parit opem, ut potè ejus nunquam se indigere profitentur. Miseram enim voluntatem suam tantà libertate utrimq; præditam putant, ut cum sola illa Adami & Angelorum gratia, que nullo pacto est Christi medici & Salvatoris auxiliū, se non solum credere, ut Massilienses, sed & diligere Deum, & omnia omnium virtutum opera se perficere posse auderentur. Ex quo nascitur, ut propositionis quoque istius pars posterior, in istorum opinione non secus ac Massiliensium, verissima castissimaq; sit. Nonquam enim apud ipsos gratia sibi humanam subiecit voluntatem. Non illa Adami, quia illa nunquam habet, aut habere potest hoc officij, cum nihil tribuit, nisi *posse velis*, & ipsa voluntas gratiam subiecit sibi: non vera Christi gratia, quia illam quam possunt remotissime ab omnium fide & sententia exterminant.

NOTA LXII.

Secunda: Ut à peccato purgemur voluntatem nostram Deus expectat.

Altera à Massiliensibus asserta & à Concilio Arausicano damnata propositio est, quod, *ut à peccato purgemur, voluntatem nostram Deus expectat: non autem, ut etiam purgari velimus, per sancti Spiritus infusionem & operationem in nobis fiat.* Quod eo sensu asseriebant, quia celesabant impetiri nolle Deum infidelibus peccatorum purgationem, sive remissionem, nisi prius possibilitate seu libertate naturali crederent, eo modo quo istud Massilienses cum gratia Adami fieri posse statuebant, ut supra declaratum est.

Idem omnino recentiorum opinio vel certum & in confesso statuit. Neque enim putant, haud secus ac Massilienses, per S. Spiritus infusionem, & operationem fieri, ut velimus; quasi Deus per verum adiutorium medicinale Christi Salvatoris ipsum velle largiretur; sed per auxiliū sine quo non operari tantum modo posse si velit, ita ut velle purgari, naturali libertati superstiti relinquere. Hoc verò ipsum & nihil aliud est, expectare Deum, ut purgari velimus; quemadmodum etiam supra exposuimus.

NOTA LXIII.

Tertia: Sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus conantibus, &c. nobis misericordia confertur divinitus.

Tertia est, quod *sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, fidentibus, petentibus, querentibus, pulsantibus, nobis misericordia confertur divinitus; non autem ut credamus, velimus, velis ac omnia sicut oportet agere valeamus, per infusionem & inspirationem sancti Spiritus in nobis fiat.* Quibus verbis hoc Massilienses intendebant, quod Dei misericordia gratiam tribuens daretur hominibus credentibus, & volentibus, & illos actus exercentibus sine gratia Christi Salvatoris, qua ipsum velle, credere, desiderare, petere, &c. inspiratur. In his enim actibus meritum divinæ misericordiæ collocabant. Putabant enim non esse opus gratiæ Christi Salvatoris voluntati actus illos infundente ac tribuente, sed satis ad eos efficiendos robustum esse liberū arbitrium cum solo primi hominis adiutorio, quo donetur ei tantū posse si ipsū arbitriū velit, quemadmodū in præcedentibus à nobis paulò ante, & alijs locis ex professo explanatum fuit.

Hæc verò ipsissima est recentiorum sententia: quam ex professo in omnibus disputationibus suis hæc de re passim tradunt. Nec isto adhuc contenti ulterius docent, non solum petentibus & volentibus cum illa Adami gratiæ, divinitus conferri misericordiam; sed etiam petentibus, desiderantibus, conantibus per solā naturalis arbitrii potestatem, sine ulla gratia etiam sine qua non, misericordiam tribui, & oppositum indignum esse misericordiæ Dei. Nam verba Iesū de faciente quod in se est per puras naturæ vires: *Maxime decere Deum, ut in primis in eos suam misericordiam effundat, qui ei impeditur non obediunt, & viribus naturæ recte uti conantur.*

27. 9. do ha
7. 6. 21.

In Epist.
Prosop ad
Aug.

Vid. Epi. 95.

Conc. Araus.
can. 4.

Conc. Araus.
can. 6.

Vide lib. 3.
de heres. Pel.
c. 6. & 7.

Et de gratia
efficacia 130
43.

Molin. q. 14. conatur. Et Molinæ: Incredibile videtur, quod ligatur. 13. disp. 10.
 num infinita Dei clementia clausisse eum viscera misericordie suae, ut constitueret, quicquid talis peccator ex suis naturalibus facere attentaret, nunquam se opem laturum, ut a peccatis reijgeret.

Ibidem.
 Quae profectò Massiliensium dictis à Concilio damnatis, longè ac diversis ex causis jam supra tactis deteriora sunt. Nam consequenter, in eodem loco nudis viribus naturalibus triboit, agredi velle opus aliquod ex his quae ad iustificationem spectant; desiderare ut filij Dei fiant; facere aliquid ut fidem amplectantur, vel ut a peccatis doceant; conatur aliquos edere; conari Evangelicam doctrinam assentiri, & similia.

Ibid. disp. 11. Esf. loc. cit.
 Quibus addit excellentiora Lessius: Flagitare assistere, quo excellentius vix Christi gratia tribuit; secundum dictamen rationis velle vivere, predicationem Evangelicam perpendere, ut possint ad fidem & iustitiam pervenire; concipere ingens desiderium salutis beatitudinis, & petere à Deo ad illud perducere. Denique propositum recte vivendi, sequendi dictamen rationis, emendanda vita, nemini faciendi quod tibi volis fieri, placendi Deo, & similes actus, absque ullo auxilio supernaturali conceptos. De cuiusmodi actibus &c. cur non possint dici dispositiones remota ad auxilium gratiae? Quam ista & huiusmodi ex diametro S. Prosperi & Augustini doctrinam repugnent. Recetiores isti nullo pacto vident, quia ab eorum principiis diiunctissimi sunt. Quod quia non est hic iterum demonstrandi locus videat Lector ea quae lib. 3. & 4. toto de Statu naturae lapsæ diximus.

Num. 4. Apud Esf. in app. ad 6. 10. n. 34. lib. cit.
 Nec verò sese præclarè tutatos putent, quod dicant huiusmodi opera non fieri sicut oportet, prout ex eodem Concilio Massiliensibus hoc fieri voluisse, perspicuum est. Non enim satis attendunt isti Doctores, quid sit opus aliquod bonum fieri sicut oportet. Exponunt hoc ipsi quidem diversis ac miris modis, qui nunquam antiquis gratiae defensoribus vel in mentem inciderunt, prout cuiusque sententiae magis expediret: sed si Augmentem assecuti essent, ex cuius doctrina verba ista sumpta sunt, jam intelligerent, opus fieri sicut oportet non aliud esse, quam rectè, sincerè, ex animo, non carnali intentione fieri. Quod qui accuratius asserunt, & plenius sibi perfunctum velint, legat ea quae diversis locis diximus. Ista verò ratione posse naturae nudae viribus opera ista bona fieri, sententia inter ipsos explorata est.

Vid. lib. 1. de statu natur. nat. cap. 11. & lib. 3. de grat. Christi. Suf. c. 12. & 12.
 Quarta: Humilitati & obedientiae humanae subiungitur gratia adiutorium.

Conc. Araus. sic. can. 6.
 Quarta est, quod humilitati, aut obedientiae humanae subiungerent gratia adiutorium, nec ut obedientes & humiles simus, ipsius gratia, donum esse consentirent. Sentiebant enim gratia Christianae adiutorium quo Deus operatur in nobis velle & perficere, non dari nisi postquam humiliatio nos sub auctoritate primae veritatis revelantis, obedi- villemus fidei, credendo per humanae voluntatis vires huc illuc cum adiutorio Adæ sese flectentis, propositae veritati. Nam hoc est illud decaptatum initium fidei, quod non nisi nos humiliando sub potenti manu Dei, & obediendo predicationi, obtineri poterat. Hoc item quod adiungitur, quod nollent huiusmodi obedientiam

esse bonum gratia Dei. Non enim gratia Adami, live sufficiens, live congrua, live sine qua non, sed sola medicinalis Christi Salvatoris gratia donat, velle, & obedire, & credere revelanti Deo. Quicquid aliter cum quocumque gratiae adiutorio sit humilitas & obedientia humana est, & liberi arbitrij factus.

Recentiores multò longius recesserunt. Nam præter quàm quòd similiter sentiant non esse ipsius gratiae Christianae (de qua semper sermo est) donum ut obedientes fidei atque humiles simus, sed hoc fieri cum solo adiutorio sine quo non flexibilitate, seu ut Celestinus Papa loquitur, possibilitate voluntatis naturalis, ne quidem subiungunt isti obedientiae gratiae verè adiutorium, sed sicut obedientiam fidei, ita obedientiam quoque omnium mandatorum fieri posse naturalibus ipsdem viribus tradunt, Deo subditum illam obedientiam per veram Christi medici gratiam non inspirante, vel donante.

NOTA LXV.

Quinta: Aliqui per liberum arbitrium ad gratiam baptismi venire possunt.

Quinta est, quod Massilienses, aliquos per liberum arbitrium ad gratiam baptismi posse venire contempserunt. Nempe quia sentiebant, posita sola primi hominis gratia sine qua non, solum liberum arbitrium sufficere non minus nunc, quàm in Adamo sufficere, ut ad baptismi gratiam volendo accedamus. Nam ut ad Adamum illud potuisse Concilium nobis indicaret, statim adiecit, quod is qui hoc statuit. Non omnium liberum arbitrium per peccatum primi hominis esset infirmatum: quasi diceret, rectè hoc assereretur si liberum arbitrium per peccatum primi hominis non esset infirmatum, sed in suo naturali vigore & possibilitate persisteret. Quam ob causam etiam inferius dicit: Per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuisse liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum sicut oportet (id est, non carnaliter) aut credere in Deum, aut operari propter Deum quòd bonum esse possit. Aperitissime per illud (postea significans, antea id primos homines per liberum arbitrium potuisse: quia quando nullam interioris concupiscentiali servitute premebatur, nullam rixam turbabatur, cum solo auxilio istius status proprio, sine quo nihil poterat, liberum arbitrium sese ipsum naturalibus viribus suis ad credendum, volendum, diligendumque steterat. Attenuatum verò & infirmatum nihil istorum postea potuit, sed medicinam gratiae potentiore ipsius imbecillitati opitulante, velle, credere, diligere voluntati fracta primavà libertate claudicantè largiendum fuit.

Recentiores nostri longè animosius & periculosis in hac re progressi sunt. Non enim solum ad baptismi gratiam per liberum arbitrium, sed ad iustitiam, ad mandatorum omnium observationem, ad perfectionis apicem; ad ipsum caelum per liberum arbitrium se venire posse contendunt. Nam in omnibus istis sublimibus & heroicis operibus, nihil omnino ulterius postulant, quàm illam solam gratiam, cum qua primus homo ante peccatum per liberum arbitrium

illa omnia poterat præstare, si vellet; & Angeli reipsâ volendo præstiterunt, gratiâ non donante ut vellent. Absurdissimum enim putant, quod præter posse credere, & perseverare, si velis, Deus per gratiam potentiorum etiam ipsum credere, & velle, & venire ad gratiam baptismi, & perseverare largiatur. Tam densæ tenebræ sunt, in quas ista cælestis sanctissimi profundissimiq; Doctoris doctrina versa atque abstrusa est.

^A Plures hujusmodi propositiones afferri possent, tum aliunde, tum ex Concilio Araulicano, quas non solum recentiores cum Presbyteris Malliensibus amplexi videntur, sed plerumque deterrius aliquid eis addidisse. Verum ex ijs quas hîc declaravimus, ceteræ penè similes, & in iisdem principijs fundatæ sine difficultate intelligi possunt. Nunc tempus est, ut aliquid etiam de prædestinatione dicamus, quam utriusque machinati sunt.

CAPVT QVARTVM.

Quid prædestinationi apud utrosque commune;
quid proprium.

NOTA LXVI.

Vnum Dei propositum in duo dividunt, in conditionatum & absolutum. Hoc postremum concipitur post prævisionem fidei & meritorum.

GRatia & prædestinatio pari ferè passu se invicem consequi solent. Ex quo fit, ut quisquis in asserenda gratiâ hallucinetur, vix rectum iter tenere in prædestinatione possit. Itaq; quia gratia Malliensium atque recentiorum istorum, de quibus hæctenus; est prorsus eadem vel simillima; in prædestinationis etiam explicatione consentiunt. Quod paucis ad complementum hujus operis studioso talium rerum Lectori declarandum est.

Et primùm quidem unicum istud decretum Dei, quo homines ex massa perditionis ad æternam beatitudinem per gratiam seu per gratuita merita efficaciter, juxta sancti Doctoris mentem, prædestinantur, Mallienses duritie talis propositi prædestinantis territi in duo partiti sunt: quorum unum esset generale respectu universorum hominum, quos Deus pariter salvos fieri vellet; alterum speciale respectu certorum quibus beatitudinem actu dandam efficaciter decerneret. Illud conditionatum esse statuebant, si & homines vellet, & per ipsos non staret; hoc absolutum. Illud ante omnium operum etiam fidei præscientiam, à Deo, dum solâ misericordiâ lapsus genus humanum reparare vellet, conceptum esse: hoc ex præscientia fidei & meritorum. De primo illo generali & conditionato proposito, quod non habet rationem prædestinationis, sed præambuli cujusdam generalis ad redemptorem humanogenesi mittendum, & sufficientem, ut aiunt, gratiam assequendæ beatitudini præparandam, jam supra satis diximus, & summam utriusque convenientiam demonstravimus. Nunc de absoluto aliquid adijciendum est.

Mallienses igitur omnes apertè decernebant, propositum absolutum largiendi cupiam beatitudinè, quod propriè ipsis prædestinatio est, & electio sapius vocatur, nõ nisi ex prævisione, & post prævisionem fidei & meritorum, & perseverantiæ in utrisque concipi. Exfertis verbis hæc eorum sententiam Prosper expressit: *Qui autem*

*Prosper. Epist.
ad August.*

^A credituri sint, quive in ea fide, qua deinceps per Dei gratiam sit iuvanda, mansuri, præfuisse ante mundi constitutionem Deum; & eos prædestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos futuros electione, & de hac vita bono sine excessibus esse præviderit: Sententia ista Malliensium clara & certa est, de qua qui plura velit, legat ea quæ libro octavo de hæresi Pelagiana diximus.

Lib. 8. c. 28

Consentiunt ad amissim recentiores. Horrent enim velut mortem, quod Deus proposito suo efficaci perducendi quempiam ad regnum suum, præscientiam fidei ipsius, & operum, & perseverantiæ anteverteret. Itaque ex professo vitam Malliensium doctrinam tradunt, & mordicus tenent. Deus non stansit, inquit Lessius, absolute decreto ante prævisionem operum aut finalis status, dei. fact. 6. qui sint salvandi, aut damnandi. Et in illa sectione crebrò repetit, in potestate hominis esse, ut sua prædestinatio compleatur, hoc est, ut Deus eum ad vitam æternam efficaciter eligat: nempe quia, ut explicat, efficere potest sua liberâ voluntate, ut Deus prævideat conditionem, quæ ex parte hominis requiritur, fidem scilicet, & opera bona, & perseverantiam. Idem Molina, idem Vasquez, idem Valentia ut certum tradunt.

*Ess. de præ-
tuo decreto ante prævisionem operum aut finalis status, dei. fact. 6. num. 73.*

NOTA LXVII.

Illæ fides & merita cum adiutorio gratiæ comparanda sunt.

NEc tamen Mallienses ita crudè istud intelligebant, quasi vel fides, vel opera, vel in utrisque perseverantia, tanquam puris naturæ viribus à se proferenda præscirentur à Deo; vel propter merita & perseverantiam purè humana, tanquam sine ullo gratiæ adiutorio comparata, eligerentur ad regnum Dei: sed sensus eorum erat, quod propter fidem & merita cum adiutorio gratiæ comparata ad æternam vitam eligerentur. Nam ideo expresse dicit eos tenuisse Prosper, quod qui in ea fide, qua deinceps per Dei gratiam sit iuvanda, mansuri sint, præfuisse ante mundi constitutionem Deum, & omnes eos prædestinasse, quos bono sine excessibus esse præviderit. Nam bono sine, nihil aliud est, quàm in bonis operibus per Spiritus sancti gratiam proferendis. Quod idem Prosper declarat evidentius, quando eos sentire tradit, quod ob hoc Deus alios vasa In Epist. ad honoris August.

*In Epist. ad
honoris August.*

Epist. in
Epist. ad
ad Aug.

bonoris. alios contumelia fecerit, quia finem cuiuscumque praevident, & sub ipsa gratia adiutorio in qua futurus esset voluntate, & actione, praesciunt. Ex errore S. Augustini ante Episcopatum id ipsum liquet. Sentiebat enim, quod quem Deus crediturum esse praesciverat, ipsum eligeret, cui Spiritum sanctum daret, ut bona operando etiam vitam aeternam consequeretur. Quae Augustini verba ab Hilario relate Massilienses se acceptare testantur.

5. parte diff.
37. c. 5.

Arripuerunt eandem doctrinam recentiores. Notorium est enim hanc eorum esse sententiam, quod eos Deus, eligat ad regnum suum, quos & credituros, & bene victuros cum adiutorio gratiae Dei, & sub eodem adiutorio gratiae bono sine excessibus esse praevident. Quod fit ut Vasquez planissimis verbis dicat, non errasse hac in re, & recte scripsisse Semi-Pelagianos. Nimirum, ne si errassent, ipsum quoque errasse sequeretur.

NOTA LXVIII.

Discrimen, quod Massilienses veram Christi gratiam intelligerent; recentiores non.

Epist. ad
Aug.

IN uno tamen à recentioribus Massilienses discrepant: quod hi fidem & perseverantiam in eadem fide cum solo adiutorio gratiae primi hominis sine quo non, & per liberum arbitrium asserri posse contenderent; opera vero per veram Christi gratiam, seu per Spiritum sanctum, ut Augustinus in eorum errore positus loquebatur, sibi donanda faterentur. Hoc est enim illud quod dicunt, sub adiutorio gratiae: item: quae deinceps per gratiam fit iuvanda. Intelligunt enim illam veram & medicinalem Christi Salvatoris gratiam, quam Scriptura, & Ecclesia, & Augustinus praedicabant: eod quod palam se abominari & damnare testarentur, si quis quoquam virum in aliquo remansisse, quo ad sanitatem progressi pisset, existimaret.

Recentiores è contrario nec istam quidem gratiam ad ullum opus bonum admittere volunt; sed sola illa gratia sine qua non, seu potentiali, & sufficiente contenti, qua Massilienses tantummodo credere posse celesabant, se satis liberos, & sanos, & potentes putant, ad efficienda qualibet opera quantumcumque difficilia. Atque ideo illos ad regnum eligi putant, quos Deus per liberum arbitrium credituros, & per liberum arbitrium operaturos, & per liberum arbitrium perseveraturos esse praesciverit. Nam illud adiutorium gratiae sine quo non, nullo pacto impedit, quo minus opera quae per liberum arbitrium eo concurrente producuntur, sint merita humana, & liberi arbitrii; non divinae gratiae aut sancti Spiritus munera quae credentibus donet.

NOTA LXIX.

Utrisque praedestinatio completa est ex praesentia fidei, & meritum.

In Epist. ad
Hilar.

EX istis principiis Massilienses inferebant, praedestinationem completam ad regnum Dei esse ex praesentia: nempe fidei & meritum. Attestatur eis Prosper, dum indicat eos propositum & praedestinationem secundum praesentiam recepisse.

Non dissentunt hoc ipsum de se isti recentio-

A res: sed tanquam capitalem sui dogmatis sententiam tradunt.

NOTA LXX.

Praedestinatio utriusque retributio.

Hinc ulterius Massilienses non aliud praedestinationem esse sentiebant, quam retributionem, hoc est, non esse gratuitam voluntatem Dei, liberandi hominem: sed voluntatem retribuendi ei debitam mercedem: ut quemadmodum in tempore regni Dei assignatio non erat nisi pura merces meritum, non gratia Dei; ita & in praesentia, praedestinatio non esset aliud nisi talis mercedis retributio. Designat hoc Prosper. cum exposita Genensibus ista praedestinationis naturam dicit: *Ut ipsa Electorum praedestinatio non sit nisi retributio.* Et evidenter Fauflus: *Praesentia itaque gerenda praescit, postmodum praedestinatio retribuenda praescribit.* Illa praevidet merita; haec praordinat praemia. Praesentia ad potentiam; praedestinatio ad iustitiam pertinet. Praesentia de alieno subsistit actu, praedestinatio autem de iudicio suo &c. Ac si nisi praesentia exploraverit, praedestinatio nihil decernit.

Coguntur, velint nolint, idem ipsum sentire recentiores. Nam quia sentiunt, non Deum per adiutorium quo efficiere ut homines velint, credant, operentur, & perseverent; sed haec omnia humana (quamvis non sine adiutorio sine quo non) voluntate proferri: hinc necesse est, ut tota eorum praedestinatio, non sit aliud quam pura retributio. Quisquis enim vel fidem, vel opera, vel perseverantiam humanae libertati etiam sub & cum talis gratiae adiutorio tribuit, omnem gratuitam praedestinationem radicibus tollit. Nihil enim relinquit, ratione ejus proprie & specialiter gratuita esse possit, neque formaliter neque in radice. Non formaliter, quia sic est actus iustitiae, qua meritis merces condigna retribuitur: quod neque recentiores isti negant. Non in radice, quia gratia illa primi hominis seu habitualis, seu sufficiens, seu congrua, seu quocumque nomine appellaveris, non tribuit ullo modo merita seu opera bona, aut perseverantiam, sed est adiutorium gratiae tantummodo sine quo non, tribuens voluntati posse si velit; velle autem, & consentire, & operari, & perseverare in quo solum & proprie meritum situm est, ab ipsa hominis voluntate, non à tali adiutorio gratiae, expectandum est. Nam inde phrasae istae recentiorum aperitissima: *Deus expectat consensum voluntati, cuius usui subest gratia, ita ut haec successiva gratia in actu secundo ab usu voluntatis quodammodo pendeat.* Vbi hoc auxilium praeviens dedit, non omnino expectat, ut cooperentur suae gratiae. Expectat, ut faciant bona opera, alias regnum suum non daturus. Totum velimus nostra libertati, ut consentiamus. Quod alibi declarat: *comparatione habitum & concursus Dei: habitum voluntatis, & auxilium praeviens solum expectant, ut potentia voluntatis suum influxum in actum cooperat.* Simili modo ut Deus concursum suum conferat, expectat concursum liberi arbitrii. Quae manifestissime declarant, quantumcumque magna gratia istius ordinis & operationis ad credendum, ad operandum, ad perseverandum conferatur, nihil omnino esse in ista gratia, sicut nec in ipsa potentia liberi arbitrii,

In resp. ad S.
dubium Ge-
neris.
Fausl. lib. 1.
cap. 3.

Et si de grat.
est hanc. 18.
p. 1.

Cap. 12. n. 1.
Ibid.

Ibid. n. 10.

vel in habitu fidei, aut charitatis, quo prædestinatus à reprobato, eligendus ad regnum caelorum ab excludendo differat: sed primam differentiam fieri per liberum flexum (non sine gratia) humanae voluntatis: Et in illo esse meritum, propter quod ad regnum prædestinatur, aut eligatur. Vnde impossibile est, ut ista prædestinatio aut electio sit specialiter gratuita: sed mera, & propriè dicta merces humanorum est meritum. Quod qui plenius intelligere desiderat, legat ea quæ de merito & præmio primi hominis & Angelorù disputavimus. Hoc vero ita Massiliensibus perspicuum fuit, ut quamvis & fidem cum gratia Adams à se proferri, & opera per veram Christi gratiam à Deo sibi conferri fateantur, quia tamen suum, non gratia esse sentiebant, quod actu suâ libertate crederent, & in eadem fide suâ libertate persisterent, non gratiâ ut actu crederent & persisterent, sibi largiente, nunquam tamen ausi sunt fidem, vel perseverantiam in fide donum Dei, vel electionem ad regnum prorsus gratuitam profiteri. Quis enim nisi insipientis, qui nesciat quid loquatur aut de quibus affirmet, non statim advertat, non illius esse victoriam, qui militi equum, & arma, vel ipsam potentiam voluntatis dedit, quibus ignavi vel non utuntur vel abutuntur; sed illius qui strenuè pugnam armis istis adjutus capessivit, & hostem stravit? Illius ergo meritum est, illius præmium: quod ei nihil est aliud, quam merces meriti, non speciale gratia donum.

NOTA LXXI.

Discrimen, quòd aliquid gratuiti involveret Massiliensium electio ad regnum: recentiorum nihil omnino.

IN uno tamen aliquid est discriminis, quod Massilienses aliquid fateri in prædestinatione completa cogentur, quatenus operum bonorum merita, etsi non fidem, per veram Christi gratiam sibi donari sentiebant. Quod Christi adiutorium cum recentiores prorsus abijciant, nihil gratuiti in prædestinatione agnoscant, necesse est.

NOTA LXXII.

Numerus Electorum non est eis definitus ex voluntate, & prædestinatione Dei.

EX isto igitur capite proficiscitur, quòd Massilienses omnino fateri nollent definitum esse ex voluntate Dei certum ac prædestinatum electorum numerum, qui nec augeri posset nec minui. Quod eos de numero illo non ex Dei præsentia, sed ex ejus voluntate & constitutione humanam præveniente voluntatem definito intelligere, perspicuè ex eorum principijs & verbis demonstravimus.

Toto corde & ore hoc ipsum recentiores isti clamant. Audi Lessium ceteris animosiorum: Si numerus salvandorum, qui nec augeri nec minui potest, nullo operum vel laborum nostrorum habito respectu, immutabiliter est definitus, &c., perspicuum esse putant, tolli

Prosper. in Epist. ad Aug.

Vide lib. 8. de hæresi Pelag. cap. 22.

Less. in præf. lib. de præd. & reprob.

A omnem sollicitudinem rectè vivendi. Et quare tandem? Respondet: Quia si illo numero es comprehensus, nulla incuria facies, ut excidat: si non es comprehensus, nulla sollicitudo iuvabit ut intres. Et alibi: Si non sum de numero sic electorum, frustra præcepta servo &c. Omnibus enim istis non possum intrare in istum numerum, extra quem nemo salvatur. Et aliquot sektionibus interpositis: Nullum ex parte sua certum numerum definit, neminem exclusit. Et mox iterum: Facessat ista imaginatio &c. Nonne Massiliensium audire tibi videris voces, quibus virtutes tolli dicebant, si Dei constitutio humana præveniat voluntates? Quibus superfluum laborem jaçitabant, si neque reiectus à tali numero, ullâ industriâ posset intrare, neque electus ullâ negligentia posset excidere? Quibus molestissimè se ferre testabantur, quod, quoquo modo se ogerint, non possit aliud erga eos, quam Deus definit, accidere? Quibus partes constitui nolebant, quibus nec adiciendum sit aliquid, nec detrahendum, ut de alijs ad alios nullus possit accedere. Nam ipsi prædestinationem & electionem secundum præsentiam Dei ex præsentia non solùm absolutâ, sed etiam conditionatâ integerrimè fatebantur; prout ex præcedentibus liquere potest, & nos alibi latius explicuimus.

Ibid. sect. 2. n. 14.

sect. 6. n. 81.

Prosper. & Prosper. in Epist. ad August.

Vide lib. 8. de hæresi Pelag. cap. 22.

NOTA LXXIII.

Prædestinationum errorem utrique impingunt adversarijs suis.

Denique cum durissima Massiliensibus Augustini & Prosperi sententia videretur, Prædestinationum hæresin eis impudenter impigerunt: quod ex objectionibus Gallorum, sed maxime Vincentianis perspicue patet. Nam hæresin istam plerisque modernis Scriptoribus commemoratam non aliud esse nisi eorumque Massiliensium, quibus Augustinus, & Prosper, & Augustiniana doctrine sectatores appetiti sunt, fuscè & clarè, quantum arbitror, à nobis demonstratum est, cum de Semi-Pelagiana hæresi tractassemus.

Ibid. c. ult.

Nec in hoc recentiores à Massiliensibus dissimiles esse voluerunt. Totis enim quibus possunt viribus, erroris istius invidiam doctrinæ aeternius patronis affricant. Nam quid est aliud illa doctrina, quæ prædestinationis prædicatione tollit ab homine liberam arbitrium, fato humanam vitam premit, barathrum desperationis aperit, sollicitudinem aufert vitæ bonæ, exhortationes, correptiones, præcepta, consilia, merita, præmia è medio tollit; denique quæ Deo cum Calvino ascribit peccata reprobatorum, quàm error, & hæresis Prædestinatio? Nam hæc & hujusmodi Prædestinatio tribuuntur, & Augustino à Massiliensibus impacta sunt: quorum vestigia usque ad ipsas calumnias, quas ipsi veritatem esse sincerè putant, sibi terenda judicant. Hinc est illud planissimum Gregorij de Valentia, quo Prædestinationum errorem ex ista sententia prædestinationis consequi supra dicentem audivimus.

Vide supra. nota 15.

CAPVT QVINTVM.

Quibus utrique armis pugnauerint; quibus gradibus in illam sententiam lapsi sint.

NOTA LXXIV.

Isdem rationibus utuntur ad predestinationem & gratiam suam afferendam.

CVM ergo error Massiliensium, & opinio recentiorum tam accuratè inter se consentiant, ut exceptis ijs quæ recentiores addiderunt, unam eandemque sententiam arbitrari quis posset, isdem quoque argumentis, & armis uti sunt ad eam fundandam tuendamque; Rationibus, Scripturis, Patribus; eodem lubrico in præcipitium ducti. De rationibus nihil est quod ulterius fatigamus, cum eas abunde in præcedentibus, tetigerimus. Nam pleraque quæ contra prædestinationem & gratiam utriusque eadem omnino protulerunt, humane rationationis ebullimenta, & carnalis præsumptionis terrena-menta fuisse vidimus: quæ vel præsentissimum interitum suum à solo Deo & incertâ ejus voluntate dependere formidat. In his igitur isdem prorsus comminiscendis, simillimos eos fuisse demonstravimus.

NOTA LXXV.

Isdem quoque Scripturis eodem modo explicatis.

QVOD si scripturas consulamus, quibus Christiana fides niti debet, liquidò profectò deprehendet quisque curiosior, Scripturas pleraque, & pene omnes capitales & fundamentales, ex quibus prædestinationem suam & gratiæ movuolum utriusque fabricarunt, eodem ab utriusque modo expositas esse: quarum explanatione, relicto Aug. duce gratiæ peritissimo, vel ab ipso Pelagio, vel à Pelagianizantibus, vel auctoribus, quos ipsimet subinde suspectos esse profitentur, Græcis ceteriverint. Quod nisi ad oculum offendi posset, nemo modestior, facile crederet. Aliquis igitur operæ pretium est in medium adducere; ne quis verba potius, quam res ipsas sibi dari arbitretur.

Primus igitur locus de prædestinatione capitalis est apud Apostolum: *His qui secundum propositum vocati sunt sancti.* Quem Lessius ita exponit, ut secundam propositum vocari nihil aliud sit, quam *non secundum opera, sed ex gratuito Dei beneplacito, hoc est, gratis.* Quod quamvis etiam illo loco significetur, hoc tamen locum duntaxat significari, & non simul completam prædestinationem seu voluntatem conferendæ efficacem gloria, ab Aug. mente valde alieni est: sicut hoc ipse Lessius non diffidetur: *Quam vim habeat ista prædicta, inquit, iuxta mentem sancti Scriptura, infra ostendetur: ut vero usurpata à divo Aug. habeat aliquid obscuritatis, & fatetur signis care prædestinationem completam, & convenire solum salvandis.* Quasi Aug. non iuxta mentem laici Scripturæ phrasin istam explicasset. sed Lessius. At Pelagius hoc ipsum eodem modo sibi voluit, quâdo locum explicans in Commentariis, *quis gratis, inquit, vo-*

A cavet ad salutem &c.

Alter est ibidem: *Nam quos præcavit & prædestina-* Pel. in Com. loci. *vit conformes fieri imaginis filij sui. De quo loco Lessius: hic locus rectissime sic explicari potest: quos præcavit, id est, quorum præcavit fidem & dilectionem, eos prædestinavit ut essent similes filio, citatque Origenem, qui Pelagii in Scripturis & rationibus eandem sententiam, totaque Pelagianâ heresi formandâ Magister fuit, ut alibi declaratum est. Et eundem in obscura illa quæstione non pauci Græci in quibusdam infeliciter imitati sunt. Eodem igitur modo explicat Pelagius: Ergo quos prævidit conformes futuros in vita, voluit ut fierent conformes in gloria.*

Tertius: *quis accusabit adversum Electos Dei.* Vbi omnes omnino iustos Lessius putat Electos dici, & non solos eos, qui ad gloriam destinati sunt, ut Aug. intelligere solet. Eodem modo intelligit & Pelagius & Ambrosiaster Semi-Pelagianâ heresi plenus: *Quos Deus eligit credentes, inquit Pelagius, ac signis & virtutibus iustos ostendit; & expressè aliquoties notat de omnibus sermonem esse.*

Quartus, *Miserere, & cui miserere &c.* Lessius exponit, quod *Deus potest suam gratiam dare cui placuerit, placeat autem credentibus.* Pelagius vero: *Illius miserere quem præcavi misericordiam per se promereri, necope per fidem de qua tractabat scriptum Ambrosiaster tradit, & Faustus: Quem iustum esse perspexerit.*

Quintus: *Igitur cuius vult miserere, & quem vult inducat.* Lessius: *Respicit ad incredulos Judæos, & gentes credentes; illos in peccatis & infidelitate obduri similes, horum vero vult miserere, quia fidem Christi amplectuntur.* Eundem Commentarium respicit Iulianus, quando locum sic interpretandum judicavit, ut dicendo, *miserere cui voluerit, significaret, cui debuerit: videlicet, quia miserere credentium, obdurat incredulos.* Et ipse Pelagius eundem insinuat in Commentario Epistolæ ad Romanos.

Sextus: *Reliquia secundum electionem gratiæ salvæ facti sunt.* De quo Lessius: *Loquitur de omnibus, qui ex Judæis crederunt, quia non ex operibus legis ad fidem adducti.* Pelagius: *Electio gratiæ fides est, sicut opera Electio legi.*

Septimus: *Electio autem consecrata est.* Lessius: *omnes qui ex Judæis crederunt, vocantur electi.* Pelagius: *Qui per fidem electi sunt.*

Octavus: *Liber vita*; in quo à Lessio intelliguntur scripti omnes iusti; ne solis prædestinatis competeret. Eodem modo Ambrosiaster: *Erant scripta nomina eorum in libro vite propter iustitiam, sicut dixi.*

Nonus locus ille celebris: *Firmum fundamentum Dei stat.* Exponit Lessius fundamentum esse *Electos omnes ex operibus iustitiæ seu iustos, qui signati sunt ab æterna divina præsentia.* Et paulo post: *Mibi tam valde verisimile est agi de omnibus, qui in fide firmi ab hereticis non possunt perverti.* Pelagius, fundamentum firmum exponit eos, *In quorum corde fides Christi erat fundata, non sunt seducti, vel moti, &c.* Deo illos aptimos cognoscente. Vbi similiter vides & fidem &c.

Rem.?
Lib. de præd. sancti.
Less. lib. de præd. s. 4.
n. 47.

Lib. de præd. s. 2. n. 6.
Lib. 6. d. de præd. s. 1. n. 17.
Pel. in Com.
Less. lib. s. 3. n. 30 & 31.
In Com.
Less. s. 3. n. 33.
Paul. lib. 1. cap. 13.
Less. de præd. s. 3. n. 34.
Vide lib. 1. operi imp. apud Aug.
Al cap. 9. in fine vers. 43.
Ibid. n. 38.
In Comment.
Ibid. n. 40.
In Commen. s. 9. ad Rom.
Less. n. 42.

præscientiam; ut à similibus locis Dei prædestinatio, quam Aug. intelligere solet, excluderetur.

Decimus: Qui vult omnes homines salvos fieri. Hanc omnes Massilienses unanimiter de omnibus omnino hominibus; sicut & recentiores exponunt.

Vndecimus: Non ex operibus, sed ex vocante &c. Totus ille locus à Lessio sic exponitur, ut significetur, Deum in conferenda salute non habere rationem operum exteriorum, præsertim legis, quæ Iudeis tantum

Less. sect. 3. n. 32.

faciebant & ob quæ putabant sibi omnia deberi, & omnibus alijs esse præferendos; sed fidei tantum, & interni effectus in Deum & Christum. Quod fusè Apostolum explicando declarat. Eadem est omnino expositio Iuliani Pelagianorù hyperaspistis fidelissimi, qui eam adversus Aug. animosè verbosèq; defendit: Comprimi, inquit, gentium Magister Iudaorum tumorem, & ostendit, non seminibus humani generis, sed in moribus esse distantiam, ut se illi agnoscerent, nisi fideles esse curassent, nullà prærogativâ circumcisi generis vindicandos. Et mox addit, Iudeis in Ceremoniarum & hostiarum observatione gloriantes, alijs nationibus se præferendos putasse. Cui expositioni suam opponens Aug. Ve sciam qui intelligenter legunt, quem admodum conatus fueris verba Apostolica obnubilare, clara & recta pervertere, huic disputationi tuæ ex eadem oportet Apostoli disputatione respondeam. Eadem est & Fausti Semi-Pelagianorum deterrimi, qui totum locum refert ad credituros, & non credituros: & verba non ex operibus, eodem modo exponit, non ex operibus legis.

Ep. 1. oper. imp. apud Aug.

Quod si tempus huiusmodi locis colligendis impendere liberet, aut necesse esset, vix ullus locus alicujus momenti à recentioribus instituto eorum adhiberi forsan deprehenderetur, qui non ante à Pelagio, vel Iuliano, vel auctore aliquo in hac re suspecto, fuisset usurpatus. Non quod significatum velim, erroneas esse cunctas istas interpretationes, absq; sed hoc tantum, quod relicta interpretationibus August. quæ in isto obscurissimo & periculosissimo argumento versantibus erant amplectendæ, suspectas & à Pelagio, vel discipulis, vel Magistris eius, vel à Grecis in hac materia periculosissime loquentibus & sententibus, excogitatas, arripere maluerint.

Quod si tempus huiusmodi locis colligendis impendere liberet, aut necesse esset, vix ullus locus alicujus momenti à recentioribus instituto eorum adhiberi forsan deprehenderetur, qui non ante à Pelagio, vel Iuliano, vel auctore aliquo in hac re suspecto, fuisset usurpatus. Non quod significatum velim, erroneas esse cunctas istas interpretationes, absq; sed hoc tantum, quod relicta interpretationibus August. quæ in isto obscurissimo & periculosissimo argumento versantibus erant amplectendæ, suspectas & à Pelagio, vel discipulis, vel Magistris eius, vel à Grecis in hac materia periculosissime loquentibus & sententibus, excogitatas, arripere maluerint.

NOTA LXXVI.

Eodem modo accersuntur in præsidium Græci Patres.

Post Scripturas sequuntur Patres, quorum in rebus theologis conspiratio non parvum est veritatis argumentum. Hos Massilienses pene omnes adversus Augustinum stare invidiosissime contendebant. Nam inde sunt illa verba eorum apud Prosp. Obstantionem suam vetustate defendunt; & ea quæ de Epistola Apostoli Pauli Romani scribentis ad manifestationem divina gratiæ prævenientis electorum merita proferuntur, à nullo unquam Ecclesiasticorum ita esse intellecta, ut nunc sentiantur, affirmant. Idiplum & Hilarius eos magnopere urhisse testatur. Itaque clamabant, ut ait ibidem Prosper, Contrarium Patrum opinioni & Ecclesiastico sensui, quicquid de vocatione Electorum secundum Dei propositum Augustinus disputaverat. Quis autem fuerit iste Ecclesiasticus sensus, & qui Patres, non est difficile deprehen-

Epist. ad Aug.

Hilari. ad Aug.

dere. Nam sensum istum declarat Prosper in fine istius Epistolæ, cum dicit, quod pene omnium par invenitur & una sententia, quæ propositum & prædestinationem Dei secundum præscientiam, voluntatis, vel fidei, vel orationis alicujus, vel operum susceperunt. Patres vero illi non alij fuerunt, quam Origenes, ceterique penè omnes Græci, qui ipsum propter ingenij excellentiam & explicationum ubertatem & varietatem avidissime imbiberunt, & prono consensu secuti sunt. Ipse vero in Epistolam ad Romanos, & in libros periarchon, errorem de prædestinatione secundum præscientiam, omnesque ceteros Pelagianorù & Massiliensiu tantâ copîâ & accuratone præcudit, ut post Pelagij aetatem vixisse videatur. Quod nos alibi pluribus patefecimus. Ex Latinis etiam Ambrosiaster non multo callius de gratiæ & prædestinatione scripsit: Ipse Augustinus ex incuriosa forsan Origenis, aut aliorum Græcorum lectione, in eundem errorem impactus fuit, nec inde nisi divinâ revelatione liberatus. Tam pronum est natura miserabili de se medullitus præsumenti aliquid prius dare velle Deo, ut retribuatur ei.

Vide lib. 6. de heresi Pel. c. 13. 14. 15. 16. 17.

1. lib. de præd. 55. c. 4.

Recentiores nostri cum eandem sententiam de proposito & prædestinatione Dei secundum præscientiam avidissime susceperint, & ex prolesso tueantur, etiam in hoc dissimiles sibi Massilienses esse noluerunt, quod Græcorum sententiam tanquam sibi patrocinantem probant. Hinc est enim quod passim Lessius, Molina, & alij Origenem, cujus doctrinâ pestis est gratiæ Dei, alioquo Græcos pro se citent, & interpretationes eorum uti Massilienses, Augustino opponant, eoque rejecto exofusculentur. Quod penè in singulis explicationibus Scripturarum apud Lessium libro de prædestinatione videre licet. Quasi non esset facillimum universam Semi-Pelagianam hæresim ex Origene & ceteris Græcis stabilire. Vnde Gabriel Vasquez ceteris non nihil cautiore in hac re, palam proficitur Origenem, Chrysostomum, Theodoretum, Oecumenium, Theophiladum, ceterosque Græcos Massiliensium opinionem tradidisse, quos tanquam columina suæ doctrinæ Lessius in hoc argumento, tam densè citat, ac tanti facit.

Vasq. in 1. p. diff. 89. c. 3.

NOTA LXXVII.

Magni faciunt Augustinum, uno doctrina capite excepto.

Et quamvis Græcis Massilienses adhærescerent, magni tamen fecerunt Augustinum, & quasi inviti in isto doctrinæ capite reliquerunt: Sed plane, inquit Hilarius ad Augustinum, illud tacere non debeo, quod se dicant tuam sanctitatem, hoc excepto, in factis & dictis omnibus admirari.

Hilari. in Epist. ad Aug.

Nec dissimiliter recentiores Augustinum extollendo magni faciunt; sed cum ad rem veniunt in hoc articulo prædestinationis & gratiæ, ab eo discedendum putant. Imò verò, ait Molina, esto hi duo Patres (Augustinus ac Thomas) in eam sententiam inclinaissent, salvâ eorum reverentiâ, quæ eis debetur maxima, quoad illud secundum, quod prædestinatio non est secundum præscientiam usus liberi arbitrii, admittenda non esset.

Mol. q. 21. a. 4. c. 5. disp. 1. sum. 6.

NOTA

NOTA LXXVIII.

Augustinum tanquam turbarum auctorem accusant.

Ne satis erat Massiliensibus Augustinum rejecisse, nisi etiam reprehenderent, & veluti qui fidelium conscientias nimia doctrina insolentia ac duritie perturbaret, acriter carperent. Testatur hoc Hilar. ad August. Ad summam fatigatus omnibus nobis, ad id prosecutio eorum, vel potius querela convertitur, ut dicant: Quid opus fuit huiusmodi disputationis incerto, tot minus intelligentium corda turbari?

Et quidem, quod satis moderatè Massilienses, non paulò immo delictus Recentiores nostri hanc turbationis invidiam & inscitiam notam Augustino impingunt. Quid enim si velint illa Molinæ verba prudens quisq; facile videt: Hæc sententia (Aug.) nullum sane eo tempore, nonnullos ex fidelibus turbavit, tum ob sui eo tempore novitatem, tum quod non addiderit August. prædestinationem fuisse non sine præscientia usus liberi arbitrij. Iterum: Suspicio August. non advertisse, quantum ad auferendam duritiem illam conciliaret additio illa, de præscientia. Vbi addit, Aug. quasi sub caligine constitutum, arbitrium esse, id quod non erat. Itaq; subjungit: se non mirari opinionem illam eo pacto intellectam, à multis nimis duram indignamq; divinam bonitate & clementiam indicari. Et inferius tradit, quod quia Aug. non adverterat, prædestinationem esse secundum merita, qualitatemq; usus liberi arbitrij, doctrina eius plurimos ex fidelibus mirum in modum turbavit, ne dicam, inquit, illius occasione salutem eorum fuisse periculatam, Et de victoria S. Aug. contra Pelagianos & Semi-Pelag. loquens: Hæc discio an explicata penitus, & abundè reddita ratio integra conciliandi libertatem arbitrij cum illis tribus, & hæreticis aditu, quo facilius ad pacem unitatemq; Ecclesie redirent, sit patet illis; & concertationes quæ ante mille annos inter viros Catholicos oborta sunt, quantum par est, sint compositæ. Et totum profundens spiritum suum de Augustini doctrina, & sua, quam de gratia & prædest. tradiderunt: Quæ (principia) si data explanat, & semper fuissent, forte neq; Pelagianæ hæresis fuisset exorta, neque Lutheranæ tam impudenter arbitrij nostri libertatem fuissent ausi negare, obviarentes cum divina gratia, præscientia, & prædestinatione coherere non posse; neque ex August. opinione, concertationibusq; cum Pelagianis, & fidelibus fuissent turbati, ad Pelagianismum, desecissent, faciliq; reliqua illa Pelagianorum in Gallia, quarum in Epist. Prosp. & Hilar. sit mentio, fuissent extinctæ, ut patet ex ijs in quibus homines illos cum Catholicis convenisse, & ab eis dissentisse, cædè Epistole testantur: concertationes deniq; inter Catholicos facile fuissent compositæ. Sed ejusmodi illa principia Molinæ sint, quæ olim explicata fuissent desiderat, & quàm feliciter ex ijs extincta fuissent Pelagianorum reliquæ: quàm deniq; gloriosè pro Catholica Ecclesia concertationes inter Catholicos ex ijs componi potuissent, ex fundamentis quibus ista principia incumbunt, ut jam jam sequenti nota ostensuri sumus, manifestius elucefceret.

NOTA LXXIX.

Vtriusque objectiones pro solutionibus, & errorem ab Augustino proscriptum pro doctrina Catholica capientes, sententiam suam excogitarunt, & fundarunt.

V Num itaq; supra modum animadversione & admiratione dignum est, quod utriusque, qui Aug. doctrinam & mirantur & carpunt, ex illa ipsa doctrina ipsidem vestigijs in præcipitura

A lapsi sunt. Massilienses quippe in errorem inde corruerunt, vel jã errantes confirmati sunt, quòd cum oscitanter securèq; S. Aug. scripta legerent, partim objectiones errantium, assertiones docentis esse crederent; partim hæreses ab August. ipso revocatas & refutatas pro Catholica doctrina imprudenter acciperent.

Nam ex prima illa causa factum est, ut cum verba S. Doctoris contra Porphyrium scripta nõ intelligerent, Evangelij predicationem secundum præscientiam Dei, qua quando & ubi prænosceretur esse credenda, dispensari crederent. Et hoc, inquit Hilar. non solum aliorum Catholicorum testimonijs, sed etiã sanctitatis tuæ disputatione anti-juratore se probare testantur: ubi tamen eandem gratiam non minore veritatis perspicuitate docueris: ut est illud, quod dixit tua sanctitas in quest. contra Porphy. de tempore Christiana Relig. Tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos prædicari doctrinam suã, quando sciebat, & ubi sciebat esse, qui in eum fuerant credituri. Similiter Aug. disputationem de parvulis in libris de lib. arbit. non non penetrantes, de panis eorum Augustinum dubitare maluisse consuevit. Itaque utrumque locum Augustinus, & genuinam ejus sententiam explicare, compulsus est.

Ex secunda causa contigit, ut Presbyteri illi Genuefenses, cum apud Aug. illa legisent verba in lib. de dono persever. Sed auct. ut scribitis, neminem posse correptionis stimulis excitari, si dicatur in conventu Ecclesie audientibus multis: Ita se habet de prædestinatione definita sententia voluntatis Dei &c. putaverint Aug. ex persona sua sic locutum esse, atq; eo modo prædestinationem & gratiam defendendo prodidisse. Prosper disertus hujus hallucinationis testis est: Stupeo sanctitatem vestram objectionem calumniantium à persona defensoris gratia non potuisse discernere. Et verba obreptantium ei ipsi, qui obreptionibus suis respondet aptasse.

Ex tertia causa Semi-Pelagianum errorem, quem ipse S. August. ante Episcopatum tenuit, & multis libris postea exaratis refutavit, pro ipsissimo Catholice doctrina dogmate amplexi sunt. Testatur hoc Hilar. in Epist. ubi S. August. verba illum errorem undique spirantia producit, quæ se acceptare & probare testantur, tanquam convenientia Evangelica veritati. Sed antidotum illis August. proferens, & Massiliensium lapsum notans: Videtis certè, quid tunc de fide atq; operibus sentiebam, nempe similiter errabam, ut ante dixerat, quamvis de commendanda Dei gratia laborarem: in qua sententia istos fratres nostros esse nunc video: quia non sicut legere libros meos, ita etiam in eis curaverunt proficere mecum.

Tria illa hallucinationum capita, velut omnium fontes errorum, quibus à Massiliensibus gratia & prædestinatio contaminata fuit, integerrima, plenissimaque Recentioribus nostris velut hæreditate tradiderunt.

Nam ad primum quod attinet, Aug. scripta eis tam densa caligine tecta & involuta sunt, ut in hac ateria non auctorem legere & exponere, sed tanquam de ænigmatibus divinare videantur. Vix enim quicquam occultioris doctrine Augustiniana in scriptis eorum reliquæ esse videas; & ubi lectoris oculis eam exponere conantur, Less. in primis, Molina, Valsq. Suar. opinionibus suis præoccupatis mordicus adherentes, & Aug. sensa suis toto

Mol. q. 23. a. 4. & 5. lib. 1. memb. 6. Ibid. Ibid. memb. 11. memb. 12.

Hilar. in Ep. ad Aug. Ibid. Lib. de dono persever. c. 9. & 12. Prosp. ad dub. 10. Genues. Hila. in Ep. ad August. Aug. lib. de presert. ss. cap. 4.

caelo differentibus aptantes, sententiam ejus potius funditus eos evertere, quam explanare dixeris. Quod in plurimis gravissimis argumentis, de actibus infidelium, de actibus moralibus, de gratia primi hominis & secundi, de prædestinatione & auxiliis Angelorum, quomodo aliqui magis adjuvi sint, de pura natura & alijs non paucis capitibus suo quodque loco declaravimus.

In 2. & 3. hallucinationis capite, tam evidenter atq; enormiter tenentur, ut si de industria aberrare voluissent, non potuissent studio deliberato gravius & in seculos periculosiores impingere. Quod ne temere jactasse videar, temp paulò præliis explorando declarabimus.

Duo præcipue cardines sunt, in quibus intelligentia gratiæ & prædestinationis, ut ab Aug. tradita est, vertitur natura adjutorij primi hominis sine quo non; & adjutorij secundi hominis, quo sit opus. Vnum accommodatum est viribus integerrimis & liberis; alterum fractis & sub libidine captivis & servis. Ex quo necesse est inter illa duo adjutoria, proportionem quandam tantum discriminis esse, quantum inter sanitatem & egeritudinem, inò quantum inter vitam & mortem. Illud enim viventi aptatum voluntati, robore ipsius incitatur & retinetur, torquetur & retorquetur quo voluerit: hoc verò mortuam ad vitam revocat, atq; ei tribuit vivere, sapere, velle operari. Qui hic lapsus fuerit alterum pro altero accipiendo, tantum necesse est erret, quantum in rebus istis errari potest: nec aliud Aug. scripta de gratia & prædestinatione esse iudicabit, quam consulum quoddam locutionum improprissimarum chaos, errorumq; labyrinthum, ex quo exire nequeas, nisi quemadmodum in densissima silva viam, obviamq; cædendo & prosternendo, aperueris. Discrimen istud latissimè, & nisi fallor, perspicue declaravimus; quod verissimum esse & unicam aperiendam doctrinam S. Aug. clavem, admirabilis rerum omnium connectio, & à capite ad calcem usq; summa verborum sententiarumq; consonantia altissimè clamat. In utroque cardine seu utriusq; status adjutorio infelicissimè recentiores lapsi sunt. Cum enim propter insolitas Philosophiæ suæ opiniones ab Aug. valde discrepantes, cernere non possent, quid sibi Aug. in isto discrimine tandem aliquando vellet, sententiam præcipiantes, partim objectiones adversariorum pro responsionibus Aug. partim errorem hæreticorum pro doctrina S. Doctoris arripuerint. Ex quo factum est, ut in istis totius machinæ cardinibus hallucinantes, adjutorium stantis hominis pro adjutorio lapsi, & vice versâ, hoc est, auxilium sanitatis pro remedio egeritudinis, & e contrario; atq; cum videlicet polum pro antarctico & antarcticam pro arctico acceperint, & super istâ basi universam doctrinam suam molem de gratia & prædestinatione collocaverint, singula ad oculum demonstrabimus.

Fide Suar.
l. 10. de grat.
c. 9. n. 6.

Et quidem Franc. Suarez, cum non satis penetraret discrimen, quod inter gratiam primi hominis & secundi intercedit, locum Aug. arripuit, ex quo evidenter ostendi putat, primo homini quoq; per efficaciæ gratiæ donum, sive per adjutorium, quo sit opus, perseverantiâ donari debuisse; quod ipse ex professo asserit, & ex August. etiam probari putat. Aug. enim de Adamo innocente loquens, his verbis usus est: *Non habuit perseverantiam*

am, & si non habuit, non utiq; accepit. Ad quæ verba Aug. lib. de Suarez. *Supponit, inquit, non potuisse illum habere nisi acceptam, à Deo videlicet; hoc est, nisi per efficacem gratiam ei à Deo donaretur.* Ex quo concludit perseverantiâ Angelorum in illo etiam statu fuisse, *speciali donum gratiæ, imò etiam Christi,* quod videlicet Adamus & Angeli non sibi ipsis libero arbitrio parerent, sed à Deo per specialē gratiam videlicet efficacem accipere debuissent; pro ut ipse ibidem ex professo probat. Eundem locum Aug. eodem modo accepit Gabriel Vasq. *Idem esse, inquit, apud August. non habere, & non accipere à Deo, patet ex cap. 10. illius lib. Navæ de eodem primo bonitate, inquit: Non ergo habuit in illo bono perseverantiâ; etsi non habuit, non utique accepit.* Ita illi, sed non advertunt, illa verba non esse Aug. tradentis doctrinam suam, sed adversarij cuiuspiam Pelagiani oppositæ objectionem, qua evertere S. Præfatis sententiâ conabatur, asserentis perseverantiâ hominibus lapsis justè negari, quia in massa perditionis per peccatum Adæ constituti sunt; idèq; per specialis gratiæ donum eis esse largiendam; & consequenter homines id à se habere non posse sed à Deo donante esse accipienti. Obijciebat enim adversarius: Adâ non habuit perseverantiâ, quia non perseveravit; ergo eâ non accepit à Deo & tamen Adam nondum in massa perditionis peccaverat, ut ei meritò negaretur: ergo fallum est, quod propter dânationis massâ hominibus à Deo negetur: ergo ulterius fallum est, quod perseverantiâ per specialis gratiæ donum à Deo accipi debeat, sed perseverare & non perseverare est in hominis potestate ita ut ipse sibi possit hoc nolendo negare vel volendo dare. Hæc obiectio jugulum petebat omnium, quæ Aug. in præcedentibus capit. tradiderat, quod & fides, & opera, & perseverantiâ non solum veluti donum gratuitum à Deo accipiendum esset, sed etiam propter dânationis massam justè negaretur.

Iam verò esse illa verba non assertionem, sed objectionem ex eo manifestissimè patet, quia immediate disertis verbis præcesserat: *hinc exortur alia quæstio &c.* Et cū ei nonnihil lucis proponendo addidisset, iterum repetit: *Sed illud magis querendum est, operosiusq; tractandum, quid respondeamus eis qui dicunt &c.* Et mox proponit eodem filo orationis ea verba, quæ duos illos Scholasticos deceperunt, ipsiq; propositis ad solutionem accedens; *Quapropter, inquit, saluberrimè consistimus quod rectissime credimus &c.* & quæstionem istam per tria integra capita profundissimè solidissimèq; dissolvit, totis disputandi viribus incoleans doctrinam ex diametro contrariam ei, quam Recentiores isti ex objectis verbis exsculpere conantur. Nempe tradit Adamum non indignum adjutorio gratiæ, quo ei perseverantiâ donaretur, sed per liberum arbitrium potuisse perseverare si vellet, cum adjutorio alterius generis, sine quo perseverare non posset, non tamen, ut perseveraret largiente. Quam eorum hallucinationem latius discussimus, & ostendimus, cum de adjutorio primi hominis loqueremur.

Eodem modo hallucinantur consequenter Suarez, Bellarminus, Vasquez, cum celebrem illum August. locum, ex libris de Civitate Dei citant, quo *Angeli boni magis adjuvi dicuntur: ut inde probent id quod ex August. sese hausisse putant, Angelos atque Adamum similiter ut lapsos ho-*

Aug. lib. de
Civ. & gra.
c. 10.

Suar. lib.

Vasq. l. p.
disp. 90. c. 2.

Lib. de Civ.
& grat. c. 10.

Lib. de Civ.
& grat. c. 10.

lib.

Lib. de grat.
primi hominis
c. 17.

Suar. loco
sup. cit.
Bellarm. de
de grat. &
lib. arb. c. 17.
Vasq. disp.
193. c. 4.

Vide libi de gratia primi hominis

ses lamine, auxilio efficaci, quo sitopus, egulle: Sed late offendimus, eos & in isto loco, toto calo ab Aug. mente aberrasse, ut qui non statuit majus auxilium, quod Angelis viatoribus datum sit, sed quod eis cum ipsa aeterna beatitudine tanquam permanentis primum tributum sit.

Sed licet isti auctores objectionem Pelagianam pro Augustiniana assertione capiendū in primo divisionis membro, lapsi sunt, ut adiutorium primum hominis sine quo non, in adiutorium Christi quo convertebant: ita ex opposito idem ipsi, & alij plures eisdem doctrinae sectatores, iterum Pelagianorum objectionem atque errorem, doctrinamque exultimantes, secundum divisionis istius membrum pervertendo, in primum converterunt; ut gratiam Christi salvatoris medicinalem qua fit, ac datur actio, in gratiam innocentis hominis & Angelorum verteret, atque ita tota Christiana doctrina de adventu Christi, de causa afferenda lapsis hominibus medicinae à non advertentibus funditus evertetur. Ut enim probent gratiam, qua nunc hominibus ad credendum divinitus datur, ita esse libero arbitrio attemperatam, ut instat gratie potentialis (quam Aug. adiutorium sine quo non appellat) ea stante, in libero arbitrio, possit arbitrium incipienter velle vel nolle; locum Aug. tanquam luculentissime sibi faventem ex libro de Spiritu & littera producent; ubi causam querens Aug. unde voluntas seu volitio oriatur, an ex libero arbitrio hec illic sciente, an

Lib. de Spir. & lit. c. 33.

aliquode: Liberum, inquit, arbitrium naturaliter tributum à creatore animae rationali illa media via est, quae vel intendit ad fidem, vel inclinatur ad infidelitatem potest. Et ideo nec ipsam voluntatem, quae creatur Deo, dici potest homo habere, quam non accipit; quando iudicium vocante Deo fugit de libero arbitrio, quod naturaliter cum crearetur accipit. Ex quibus verbis itam multiterentur voluntatem, quam cum gratia sua congrua vel sufficiente copulant, sub adiutorio gratiae remanere coguntur: ut videlicet gratia praeventiva, dei lolummodo voluntati possit, si velit. Hic vero si tantillum vglissent, advertissent profecto, haec esse verba doctrinae Pelagianae postea Semi-Pelagianae, quam ipse ante Episcopatum tenuit. Nam ista verba sibi ipse Aug. ventilanda proponit, et audita repugnantum Pelagianorum sententia, veritas tandem evidentius traderetur. Quod late & à fundamentis alibi tradidimus; hic quia res perspicua est & certa, dilu tantum animadvertere sufficiat. Primum, quod eum Aug. haec ipsa, quibus se recentiores bene merito putant, verba discutienda proponeret, hanc loquendi formam utebatur: Primum igitur illud dicimus, LIBERUM VIDERI, VTRUM HUIUS SATISFACIAT QUESTIONI, quod Liberum arbitrium naturaliter attributum à creatore &c. & subiungit omnia ipsissima eadem verba, quae recentiores velut Aug. doctrinam arripuerunt. Secundum, eam verba ista prolixè ventilasset ne quis per esentiam sibi ab Aug. solutionem doctrinamque Catholicam Episcopali ter datam esse crederet, tandem finita disputa-

Vide late lib. 3. de gratia

lib. 1. de gratia

lib. 2. de gratia

lib. 3. de gratia

lib. 4. de gratia

lib. 5. de gratia

lib. 6. de gratia

lib. 7. de gratia

lib. 8. de gratia

lib. 9. de gratia

lib. 10. de gratia

lib. 11. de gratia

lib. 12. de gratia

lib. 13. de gratia

lib. 14. de gratia

lib. 15. de gratia

atione ad solutionem accedens: Haec, inquit, disputatio, si quaestioni illi solvenda sufficit, sufficiat. Si autem responderetur, cavendum esse &c. attendas & videat, non ideo tantum istam voluntatem divino muneri tribuendam, quia ex libero arbitrio est, quod nobis naturaliter concretion est. Vbi eadem verba repetit, quae à Pelagianis objecta, & à recentioribus tanquam Aug. arrepta fuerant. Si Aug. de lectorum suorum sana sollicitudine intelligentia ex professo praecavere studuisset, ne quis verba illa objecta tanquam sua arripere, & Pelagianam doctrinam eorum cortice propinatam imbiberet, non potuisset manifestius objectionem à solutione, disputacionem ab assertione, falsam doctrinam ventilatione discussam à subjuncta refutatione discernere. Quid enim est istud, videamus utrum satisfaciat, quam non dari solutionem sed proponi quaestionem? Quid rursus istud, si haec disputatio quaestioni solvenda sufficit, sufficiat, quam disputacionem non assertionem fuisse traditam? Quid denique istud: Si autem responderetur cavendum &c. attendas & videat, non ideo tantum istam voluntatem divino muneri tribuendam &c. quod à m propter illam causam, disputacionem istam solvenda quaestioni non sufficere, sed aliam esse querendam? quam etiam statim sequentibus verbis accurate tradit.

Tertia quaedam totius sententiae recentioris istius basis est, quam adversus omnes adversarios velut inexpugnabilem clypeum objicere solent; Locus ille videlicet Apostolicus: Qui vult omnes homines salvos fieri &c. Nam ex isto adversus commonem Aug. expositionem explicato, quod Deus omnes omnino homines nemine excepto velle salvos fieri, si & ipsi velint, desiderium istud sicut omnium tribuunt Deo, & ex illo desiderio, gratiam sufficientem universis hominibus imperiti volunt, eamque salutem, eam qua possunt credere, operari, potesteverat, si velint: sicut ille locus sic expositus, universam pene isperam doctrinam volentem semine continere videtur. Hanc igitur expositionem ut Aug. ex omnibus illis tribus paribus consentire demonstrant, omnes aut pars omnes istius sententiae recentiores unanimes sibi praeferunt potant, tandem Aug. quantumvis, alius locis tam doras expositiones istius loci deceret, in istam sententiam & explicationem concessit. Dicit enim in libro de Spiritu & littera, arguunt & Pauli auctorem hinc videri, hanc velle salvos fieri, &c. in agnitionem veritatis venire: non sic tamen ut in actu liberum arbitrium, quo velint vel male utentes ipsi sine iudicio hant. Quod nihil aliud est aliud, quam quod ipsi dicunt: Deus vult omnes homines salvos fieri, quantum in se est, sed, si & ipsi libro suo arbitrio velint. Itaque tandem Aug. hanc expositionem secutum esse, Suarez gloriat, tantumque De eorum tanquam sibi ista expositione tandem faventem, diligenter notant, Lessius, Molina, à Lapide, Bellarminus.

Sed his aberrasse non contenti, tertio loco inausulto sibi esse etiam istum locum sibi insubstitutum rapuerunt. Nam & iste in eodem loco ventilandus proponitur, non resolutur; doctrinamque

Lib. de Spir. & lit. c. 33.

suarez lib. 4. de praed. c. 1. l. 1. de praed. sect. 6.

Atlan Concord. q. 23. a. 4. & s. d. sp. 1. mem. 6.

Comul. a. 1. p. 1. in loco lo. mo. 1. 2. 1. mo. 1.

bell. lib. 2. de grat. & lib. 1. art.

Strinamque puram putam Pelagianam continet, quam Augustinus & in eodem loco, & alijs pluribus, refutavit. Quod qui pluribus ostentum sibi velit, legat ea quæ ex professo de hac re scripsimus, cum de Semi-Pelagiana hæresi & de modo operandi gratiæ tractarem. Hic tantum animadvertat Lector, locum totum in eadem quam paulo ante diximus, ventilatione non asseri sed in favorem adversarij disputari, ut in sequenti capite, vera totius difficultatis solutione allata resolvetur.

Ut vero omnibus modis ostenderent isti recentiores, quanto per se sibi sententia Massiliensium à Pelagianis derivata rationi consentanea videatur, tertio lapsi etiam quartum addiderunt, in re perinde capitali, à qua tota gratiæ medicinalis natura dependet. Nam ut persuaderent, veram Christi gratiam non alium habere operandi modum, quam ipsi gratiæ suæ sufficienti & congruæ tribuunt, ut Deus videlicet voluntatem eâ gratiâ præparatam expectare dicatur, & ab ejus tandem nutu pendeat indifferente velle vel nolle, locum ex quæst. 2. lib. 1. ad Simplic. sibi summo opere, nec immerito, favere judicarunt. Sic enim ibid. Aug. ait: *Aliter Deus præstat, ut velimus, aliter præstat, quod voluerimus. Ut velimus enim & suum esse voluit & nostrum, suum vocando, nostrum sequendo. Quod autem voluerimus solum præstat, id est, posse bene agere, & se per beatè vivere. Ex quo conficiunt, gratiam esse talem, quæ mentem quidem excitet, consensus tamen nostræ libertati committatur, prout ipsi hoc intelligere solent. Sed etiam iste locus ab Aug. pro tuendo quoquo modo errore, quo ante Episcopatum laborabat, disputando profertur, & in eodem loco refutatur. Constat enim Semi-Pelagianum errorem, quo nondum Episcopus factus putabat primam voluntatem credendi, non aliter esse à Deo, nisi quia præcederet præconium veritatis, live ut hic loquitur, quia vocabatur voluntatem vero sequendi nostram esse, & nostræ libertatis, ita ut non peculiari gratiâ à Deo donaretur. Quod postmodum Deo revelante peritior detestatus est. Unde in eodem loco, unde objecta verba avulsa sunt, error istis verbis implicatus refellitur. Quod qui perspicue intelligere velit, & objectionem Semi-Pelagianam loco Catholice doctrinæ arreptam esse non dubitet, legat ea quæ fusè & ex professo de isto loco alibi diximus.*

Et istas quidem tam enormes, & capitales hallucinantibus mentis aberrationes, quis talibus viris crederet obvenire potuisse? Quis cum acciderint, non exhorrescat, ad illud doctrinæ recentioris edificium, quod talibus fundamentis tam generalibus & per universam gratiæ Dei materiam sese diffundentibus impositum fuit? Cùm enim omnia ista principia, quæ Aug. esse opinatur, ex diametro Augustinianis adversentur, ut quod ille naturâ, hi gratiâ vocent; quod ille adiutorij quo, isti sine quo non; quod ille sine quo non, isti quo; quod ille per gratiam, hi per liberam voluntatem fieri; quod ille er-

rores, isti Catholice ac traditam ab Aug. doctrinam putent; quis terram cælo misceri, & universam eorum doctrinam inexplicabiliter perturbari miretur? Sed malo Christiano prudenti Lectori hanc ataxiam, in quam viri docti & boni ex rei obscuritate ac difficultate imprudenter lapsi sunt, silentio potius perpendendam & gemendam relinquere, quam verbis asperioribus exaggerare.

NOTA LXXX.

Disputationes istas arbitratur fieri citra periculum ledende fidei.

AD postremum cùm animadvertent Massilienses sese Aug. & Ecclesiæ Catholice auctoritate ad deponendas periculosas opiniones suas posse premi, quæstiones istas esse subtiliores, ac citra Catholice fidei læsionem tanto agitari posse dixerunt. Unde Prosper Augustino: *Ac primum quæ plerique non putant, Christianam fidem hæc disputatione violari, quantum periculi sit in eorum persuasione, præstaciam.*

Ne quid perfectam similitudinem deficeret, etiam istud novis istis opinionibus libere tuendis velum præteritur. Putant enim in omnibus illis, quibus à ceteris in hoc argumento dissentiant magnam esse relictam à veteribus opinandi, disputandique libertatem, tanquam à quibus nihil adhuc definitum sit. Itaq; Lessius quodam loco, cum in ijs quæ expresse definita sunt, Catholicos Doctores convenire dixisset; *tamen, inquit, in nonnullis subtilioribus adhuc est controversia, quæ ante viginti annos non parum in Belgio, deinde in Hispania multorum conversatione viguit. Sub quibus subtilioribus capitula illa comprehendit, quibus Christi medicinale adiutorium ab adiutorio primi hominis distinguitur, ceteraque omnia, quæ tantâ virum contentione de gratiâ & prædestinatione ventilantur. Quorum pleraque per antiquitatis incuriam aut imperitiam apud recentiores oblitterata, iam olim accurate debita sunt. Et alibi schola disputationem vocat utram gratiæ prius naturâ influat in opus, quam voluntas. Et quæcumque in scholis de hoc argumento tanquam nova vel periculosa redarguuntur, mox juxta illud vulgatum Celestini Pontificis ad profundiores & dis-*

vide Lessium postiores partes occurrentium quæstionum pertinere. ibid. c. 15. ita non necesse habebat asserere. Sub quibus profundioribus occurrentium quæstionum partibus, longe alius comprehendisse Celestinum; nos alibi declaravimus. Et de prædestinatione loquens: Repetenda potius erunt huiusmodi principia, ex quibus talis ratiocinatio ducitur, quam quævis animi pericula, CVM AB ECCLESIA NIHIL HIC DEFINITUM SIT.

Et hæc sufficient, arbitrator, ut quæ sit inter Massiliensium & Scholasticorum istorum sententiam discrepantia & convenientia, dignosci possit. Legat, ponderet, judicet Lector Christianus: Et ita Massilienses caveat, ne forte specie doctrinæ subtilioris, per arabages unde egressus fuerit, revertatur.

*Lib. 7. de
har si Pel.
c. 15. & lib.
2. de grat.
Chrys. Sily.
c. 30. late.*

*Suar. 2. lib.
3. ut augul.
c. 9. n. 6.
Bellarm. lib.
3. de grat. &
lib. 4. c. 11.
L. ff. de grat.
c. 1. n. 6.*

*Aug. lib. 1. q.
2. ad Simp.*

*Videlib. 2.
de grat. Chri.
Suar. c. 30.
1910*

*Prosper. in
Epist. ad Aug.*

*In Epist. de
div. lib. de
Erat. c. 11.*

*Lib. de grat.
c. 10. n. 7.*

*Vide Lessium
ibid. c. 15.
n. 4.*

*Talem Lessius
in præfat. ad
Lector. libri
de prædest.*